

Riksdagens protokoll

2004/05:98

Tisdagen den 5 april

Kl. 13.30 – 15.51
18.00 – 20.34

Protokoll
2004/05:98

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:498

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:498 av Peter Althin om okonventionella spaningsmetoder

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 31 mars 2005

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

Interpellation 2004/05:504

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:504 av Christer Winbäck om möjligheter till rättsprocess för mobbade

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 31 mars 2005

Justitiedepartementet

Thomas Bodström

2 § Svar på interpellationerna 2004/05:487 och 488 om behandlingen av förslaget till nytt EU-fördrag

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Camilla Sköld Jansson har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en folkomröstning om EU:s konstitution samt om jag avser att ta initiativ för att hänskjuta den svenska ratifikationen till efter nästa riksdagsval.

Gudrun Schyman har frågat statsrådet Jens Orback vilka åtgärder han avser att vidta för att Sverige ska ha en genomgripande och folkbildande

diskussion om EU:s konstitution samt vilka åtgärder han avser att vidta för att anordna en folkomröstning om EU:s förslag till konstitution.

Jag avser att besvara båda interpellationerna i ett sammanhang.

Jag delar uppfattningen att det behövs en debatt i vårt land om den europeiska unionen. Det är viktigt för att vinna förståelse och uppskattning för det arbete som bedrivs inom unionen och som är till stor fördel för Sverige.

Redan 2001 inledde i Sverige den parlamentariska EU 2004-kommittén sitt arbete med att söka stimulera en bred, offentlig debatt om Europeiska unionen. I ledningen för kommittén ingår företrädare för alla sju riksdagspartier. EU 2004-kommitténs arbete fortsätter under hela 2005.

Arbetet i framtidskonventet, som förberedde ett utkast till nytt EU-fördrag, bedrevs under stor öppenhet, och alla förhandlingsdokument fanns tillgängliga via Internet. I konventet deltog representanter för bland annat medlemsstaternas regeringar och de nationella parlamenten.

Riksdagen tog i november 2003 ställning till regeringens redogörelse för innehållet i framtidskonventets förslag inför arbetet i den efterföljande regeringskonferensen.

När regeringskonferensen avslutats i juni 2004 sammanställde Regeringskansliet en omfattande departementspromemoria om innehållet i det konstitutionella fördraget. Promemorian har skickats ut på remiss, och remisstiden har nyligen gått ut. Regeringen arbetar nu med ett förslag som kan överlämnas till Lagrådet i vår. En proposition om det nya fördraget kan sedan överlämnas till riksdagen efter sommaren.

Förutsättningarna för en bred och öppen debatt om Europeiska unionen och dess utveckling fortsätter således att vara mycket goda. Det är vårt gemensamma ansvar att medverka i och driva på denna debatt.

EU:s medlemsländer avgör vart och ett enskilt om folkomröstning bör hållas. I ett tiotal medlemsländer hålls folkomröstning. I en majoritet av medlemsländerna sker behandling enbart i de nationella parlamenten. Frågan om folkomröstning är ett nationellt beslut. Vilken beslutsmodell ett land väljer kan inte vara bestämmande för ett annat.

Det nya fördraget innebär inte genomgripande förändringar av unionens befogenheter som ifrågasätter det ställningstagande som gjordes i folkomröstningen år 1994 inför EU-medlemskapet. Regeringen är övertygad om att riksdagen kan ta ställning till fördraget såsom skedde med 1997 års Amsterdamfördrag och 2001 års Nicefördrag. Riksdagen har mandat att behandla frågan. Denna uppfattning delas av en bred majoritet i riksdagen.

Anf. 2 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka vice statsministern för svaret.

Tyvärr visar regeringen ingen som helst lyhördhet för den opinion som finns och som aktivt har gått ut och sagt att "vi vill vara med och säga vår mening i den här frågan". Många människor har varit ute på gator och torg och samlat namn. Många människor har skrivit på namnlistor. Det har funnits och finns ett brett engagemang i den här frågan: Vi vill vara med. Men det tycker inte regeringen att man behöver fästa sig vid.

Man har gjort opinionsundersökningar som visar att det sätt som regeringen vill hantera den här frågan på, alltså att det ska avgöras utan vare sig folkomröstning eller ett mellanliggande val, har stöd av endast 10 % av svenska folket. Men det tycker inte heller regeringen att man bör fästa sig vid.

Ett tiotal medlemsländer har bestämt sig för att frågan ska avgöras i en folkomröstning. Men den svenska regeringen fortsätter att förvägra svenska folket den möjligheten. Ni lyssnar inte. Jag menar att ni inte heller har några bra argument.

Det man kan utläsa i interpellationssvaret är att motivet skulle vara att det nya fördraget inte innebär så stora förändringar jämfört med hur läget var inför folkomröstningen om medlemskapet. Här delar jag Ringholms uppfattning att det är helt riktigt att jämföra med hur det såg ut när vi hade den folkomröstningen. Det är relevant.

Däremot delar jag inte uppfattningen att det fördrag vi har att ta ställning till inte innebär så stora förändringar som det såg ut vid medlemsomröstningen. Redan i dag har vi ett helt annat EU än det vi folkomröstade om.

Tittar man på förslaget till konstitution ser man att det är genomgripande förändringar. Man gör majoritetsbeslut till huvudregel. Det är alltså ett tjugotal områden som vi i dag har enhällighet kring när vi fattar beslut. Det ska avgöras med majoritetsbeslut, där alltså minoriteten får finna sig i vad majoriteten tycker. Det är inga oviktiga områden. Det handlar om samarbete kring civilrätt, straffrätt, kriminalpolitik, strukturfonder, regionalpolitik, handelspolitik och energi. Det är en lång lista på väsentliga frågor där makt flyttas ännu längre bort från de nationella parlamenten.

Man ger också Europeiska rådet rätt att självt ta till sig ytterligare makt. I och för sig säger man att de då måste vara överens, men man ger EU:s stats- och regeringschefer möjligheten att utan fördragsändring säga ”ja, vi vill också bestämma i de här frågorna”. För att göra det tydligt vad det är som gäller säger man att EU-lag alltid går före nationell rätt, även före våra lagar.

Innehållsligt har vi en fråga som också debatterades i samband med diskussionen om medlemskapet, nämligen försvarspolitiken. Där säger man nu att EU:s befogenheter ska gälla alla utrikespolitiska och säkerhetspolitiska områden och att det kommer att leda till ett gemensamt försvar när man så har beslutat.

Det går inte att med trovärdighet hävda att det är detta EU vi folkomröstade om. Vi ser en gigantisk maktöverföring framför oss, och dessutom ger man rätt att ytterligare utvidga den maktöverföringen. Varför inte lyssna till opinionen? Varför inte erkänna det uppenbara att det här är så principiellt viktigt att det måste avgöras i en folkomröstning? Får vi i dag höra att regeringen öppnar för en folkomröstning, som så många efterfrågar?

Anf. 3 GUDRUN SCHYMAN (-):

Fru talman! Jag vill helt och fullt instämma med föregående talare. Det som Camilla Sköld Jansson har sagt delar jag till hundra procent. Jag är inte bara förvånad utan också väldigt upprörd över regeringens nonchalans i förhållande till demokratin.

Det är som att det har varit någonting väldigt skumt med den här frågan hela tiden. När den skulle diskuteras var det alltid vid fel tillfälle. Vi hade en diskussion inför valrörelsen år 2002, och då sade alla de gamla ja-partierna: Nej, vi ska inte diskutera EU eller EMU nu, för vi ska ha en folkomröstning om det sedan. Det behöver vi inte diskutera i valrörelsen, för det är inte riksdagsledamöterna som ska besluta om EMU. Nej, det är sant. Så hade vi en folkomröstning, och det visade sig att folket ville någonting annat än vad riksdagsmajoriteten skulle ha beslutat om man hade haft möjligheten att besluta.

I valet till EU-parlamentet skulle vi inte prata om förslaget till EU:s konstitution. Då skulle vi inte ha en folkomröstning, men man sade att det inte är EU-parlamentarikerna som ska besluta om detta.

Vid varje tillfälle när det har varit val och möjlighet för folk att ställa politiker till ansvar i den här frågan har man hela tiden väjt undan och sagt: Nej, inte nu. Det är fel tillfälle, fel tidpunkt.

Nu vill man inte alls diskutera frågan med medborgarna som till stor del är insatta i frågan och som är engagerade i den. Visst har riksdagen formellt mandat att behandla frågan, men när det är så uppenbart att riksdagen inte är representativ i denna fråga är det väl ändå rimligt att man säger: Visst vi har mandat, men vi har också mandat att besluta om ett annat förfarande för att få en större öppenhet kring dessa frågor och för att få till stånd en demokratiprocess i de här frågorna.

Det är ju det man gör i de andra länderna. Man har nu en oerhört intressant diskussion i Frankrike till exempel. Där tog ju socialistpartiet tidigare initiativ till en egen omröstning i det egna partiet. Det hoppas jag att också Socialdemokraterna kommer att genomföra. Det kanske blir så om medlemmarna i det partiet får som de vill. Det är som om Sverige i den här frågan är så otroligt isolerat från den europeiska debatten. Man vågar inte gå ut och föra debatten över huvud taget.

Vad jag förstår öppnar det för ett stort missnöje och för en vidgning av den klyfta som vi redan har mellan folk och folkvalda. Det spär på kritiken mot EU som ett politiskt elitprojekt där en liten grupp i ledningen sitter och bestämmer över alla andra och där det är fråga om att möjligen gå ut och förankra redan fattade beslut.

Jag tycker att det är en otroligt farlig utveckling. I gapet mellan folk och folkvalda vet vi att ideologier och idéer spirar som inte bygger på demokratiska värderingar. Det är lika aktuellt i dag som för ett par år sedan. Le Pens idéer finns inte bara i Frankrike. De finns i varje nedsliten förort i de europeiska länderna, inklusive Sverige. Detta tar inte regeringen på allvar, utan demokratin får stå åt sidan för en formell behandling. Förutsättningarna för en bred och öppen debatt är goda, säger regeringen. Om den inte har förts och om den inte nu förs på de villkor som människor vill är det något som är fel i systemet. Det är en nonchalans mot demokratin som jag tycker är upprörande.

Anf. 4 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag vill inte att EU-frågorna ska ha en gräddfil i svensk politik. EU-frågorna ska inordnas bland de andra stora politiska frågorna. Jag tror att medborgarna i Sverige är trötta på politiker som abdikerar från sitt ansvar och överlämnar frågor till folkomröstningar för att deras partier är splittrade.

Vi ska inte ha det på det sättet. Vi ska vårda riksdagsvalen och den parlamentariska demokratin som den överordnade kanalen för folkligt inflytande i Sverige. Vi ska ha ett system där man, när man fattar beslut av stor räckvidd och betydelse, har en regering att ställa till ansvar och avsätta i ett kommande val om så krävs om medborgarna är missnöjda med regeringen.

Alltså: Ingen gräddfil för EU-frågorna, och därför heller inga fler EU-folkomröstningar.

Jag vill ställa en fråga till Gudrun Schyman. Vad är det i förslaget till ny EU-konstitution som gör att du anser att frågan ska avgöras i en folkomröstning och inte av riksdagen? Jag ställer den frågan därför att jag vill testa din kunskap om vad förslaget faktiskt innehåller. Alternativet är Nicefördraget, det fördrag som i dag gäller och som är utformat för en grupp av länder som är betydligt färre än det utvidgade EU. Att säga nej till den nya konstitutionen är ju i praktiken att säga nej till beslutsformer som möjliggör att det utvidgade EU, med de forna kommuniststaterna, fungerar på ett bra sätt med representativitet och demokrati i Europa.

De argument som har förts fram mot den nya konstitutionen är ju egentligen mot EU-medlemskapet. Det är ju inte förvånande att de som var emot att Sverige skulle gå med i EU och är emot att Sverige är med i EU fortfarande driver den linjen. Det är inte förvånande. Därför tror jag inte att den här konstitutionen, hur den än hade varit utformad, hade kunnat tillfredsställa de partier som är emot EU-medlemskapet.

Det nya fördraget innebär i själva verket en tydlig kompetensfördelning mellan den nationella nivån i medlemsstaterna och den europeiska unionens nivå. Det är en tydligare skiljelinje mellan vem som bär ansvar för vad, och det är lättare att utkräva ansvar.

I själva verket får de nationella parlamenten en starkare ställning med det nya fördraget, dels på grund av den tydligare kompetensfördelningen, dels på grund av att de får en fördragsenlig roll i den nya konstitutionen. De grundläggande makt- och ansvarsförhållandena inom unionen förändras däremot inte.

Demokrati, men inte gräddfil är alltså vad vi ska ha beträffande Europafrågorna.

Anf. 5 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag blir lite bekymrad över vice statsministerns svar där han förminskar den nya EU-konstitutionens betydelse. Liksom många andra i det politiska etablissemanget hävdar han att konstitutionen inte innebär några genomgripande förändringar och att det därför inte finns behov av att förankra ställningstagandet bland medborgarna genom en folkomröstning.

Bara det faktum att det nu talas om en konstitution – även om den ibland kallas konstitutionellt fördrag – borde leda till viss eftertanke. Tidigare var samarbetet inom EU byggt på fördrag. Nu talar man alltså om en konstitution. Fördrag handlar om samarbete mellan länder. En konstitution, en författning, är något som statsbildningar brukar ha.

Nog finns det skäl för en bred diskussion och ett ställningstagande som verkligen är förankrat bland medborgarna – vilket det än blir.

I andra europeiska länder är diskussionen ärligare än hos oss när det gäller vart konstitutionen syftar. Redan 1998 förklarade Tysklands utrikesminister Joschka Fischer att skapandet av en enda europeisk stat bunden till en europeisk konstitution är den avgörande uppgiften i vår tid.

När nu texten föreligger förklarar samme Fischer att det handlar om det viktigaste dokumentet sedan bildandet av EEC. Tysklands Europaminister, Hans Martin Bury, förklarade i en debatt i förbundsdagen nyligen: Jag anser att EU-konstitutionen är födelsebeviset för Europas förenta stater.

Hans svenske kollega Bosse Ringholm jämför konstitutionen med Amsterdamfördraget och Nicefördraget.

Ett annat exempel på hur viktig konstitutionen anses vara är att Nederländerna för första gången i sin historia har utlyst en folkomröstning, och just om den här frågan.

Danmarks statsminister Anders Fogh Rasmussen förklarar att EU-konstitutionen är en så stor och viktig fråga att det är rätt att utlysa en folkomröstning.

Att fråga folket i en sådan här viktig fråga är alltså en naturlig slutsats i en rad av EU:s medlemsländer, men tyvärr inte hos oss. Det handlar inte om en gräddfil. Det handlar om demokrati, Carl B Hamilton.

Inför valet 2002 diskuterades inte EU-konstitutionen alls eftersom det inte fanns någon text att diskutera. Jag anser därför att det naturliga vore att även de svenska väljarna ges möjlighet att ta ställning i en folkomröstning. Vi har ju sett flera opinionsundersökningar som visar att en klar majoritet av svenskarna vill få möjlighet att folkomrösta på samma sätt som exempelvis danskar, holländare, briter, fransmän, irländare och polacker.

Ett minimikrav borde väl vara att beslutet inte tas förrän efter valet 2006 så att konstitutionen kan diskuteras i valrörelsen.

Jag befärar att det annars finns en risk för att många människor kommer att känna sig överkörda och att det därför kan bli utrymme för missnöjespartier att fiska i de vatten som kan uppstå.

Enligt Riksdag och departement kritiserar Justitiekanslern i sitt remissvar regeringen för att ha slarvat när det gäller frågan huruvida EU-konstitutionen kräver en svensk grundlagsändring. Jag vill till slut fråga Bosse Ringholm: Är du beredd att ta sådana synpunkter på allvar, kanske göra en ny analys och dra slutsatser av den?

Anf. 6 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Vi har en diskussion om ett förslag till ett fördrag om en konstitution i Europa. Det är inte som det sägs här ett helt principiellt nytt förhållningssätt mellan Sverige och Europeiska unionen. Det finns naturligtvis en hel del förbättringar, skillnader och förändringar i detta fördrag i förhållande till dagens Nicefördrag och även det tidigare Amsterdamfördraget. Men det är inte fråga om något principiellt förändrat förhållningssätt mellan Sverige och den europeiska unionen.

På samma sätt som vi har behandlat de två tidigare fördragen, de två tidigare förändringarna av spelreglerna inom den europeiska unionen, det vill säga via riksdagsbeslut när det gäller 2001 års Nicefördrag och 1997 års Amsterdamfördrag, är det rimligt att vi i vår parlamentariska representativa demokrati låter riksdagen få hantera frågan den här gången

också. Det är inget konstigt med det. Det är på det sätt som vi har använt vår egen konstitution, vår egen författning och vårt eget arbetssätt under årtionden i den här riksdagen. När vi har gjort undantag under några få tillfällen under de senaste 80 åren har det varit i sådana frågor där det varit principiellt helt nya ställningstaganden. Då har det naturligtvis funnits starka skäl för en folkomröstning, som 1994 om Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Nu klagar Camilla Sköld Jansson, Gudrun Schyman och andra på att det inte förs någon diskussion. Jag undrar: Var har ni varit de senaste åren? Vi har i fem års tid fört en diskussion om detta fördrag, denna författning, denna regelsamling. Vi har i fem års tid fört en grundläggande diskussion i medierna, i den här kammaren, i mängder av politiska församlingar om just dessa frågor. Sedan kommer ni hit efter fem år och säger: Ingen vill diskutera med oss. Det är nonchalans mot svenska folket att inte diskutera det här. Vi har ju diskuterat varje dag, varje vecka de här fem åren. Det är få frågor som har diskuterats så mycket och fått så stor uppmärksamhet som den här typen av frågor.

Jag inser att det kanske inte i något parti är så att just fördraget är förstahandsfrågan i alla olika politiska sammanhang när man träffas. Det finns frågor av kött och blod, om ekonomi och annat, som kanske ligger svenska folket väldigt nära om hjärtat och gör att man oftare reser de frågorna än de konstitutionella. Men att komma och säga att vi inte har haft någon diskussion när vi i fem års tid har förberett och noggrant diskuterat och analyserat det här!

Det finns missnöje här och där i det svenska samhället. Men den, Gudrun Schyman och Camilla Sköld Jansson, som bidrar till att skapa missnöje är den som får med vilseledande information, som lämnar halva sanningar och inte hela sanningar som underlag för diskussionen. Den som är tendentiös kan naturligtvis bidra till missnöje. Det hoppas jag att ni inte vill bidra till. Jag tror inte heller att det är er avsikt på något sätt. Därför ska vi ha en saklig diskussion i fortsättningen.

Jag vill ställa samma fråga som ställdes här förut: Vad är det ni vill ändra i fördraget som är så annorlunda och gör att ni inte längre kan acceptera det? Beskrivningen att vi nu ska skapa ett gemensamt försvar är ni själva starkt medvetna om är både vilseledande och felaktig. Det är ett felaktigt påstående. Det är inte det det handlar om. Ni säger att EU-rätten tar över. Det gjorde den redan 1995 när vi gick in i Europeiska unionen. Det är inte någon nyhet på något sätt.

Vi måste kunna föra en saklig diskussion om saker och ting som behöver ändras och som ni tycker är värda att diskuteras. Jag är beredd att delta i en sådan konstruktiv diskussion och vill nu gärna lyssna på vad det är för saker som ni speciellt skulle vilja ändra i det förslag till fördrag som i sinom tid efter en ordentlig analys och juridisk bearbetning kommer att föreläggas riksdagen senare under året.

Anf. 7 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Det var i alla fall ett steg framåt att regeringen är beredd att lyssna och ha en diskussion. På frågan ”Var har ni varit?” kan jag ställa samma fråga till regeringen. Var har ni varit? Vi ville diskutera frågan med er i EMU-omröstningen. Det skulle vi inte göra. Den hörde inte hemma där, sade ni. Vi ville diskutera frågan med er under EU-

parlamentsvalet. Ni sade: Den hör inte hemma här. Det ska inte bestämmas av EU-parlamentet.

Vi utmanade er på debatter för ett halvår sedan. Jag fick ingen debattmotståndare. Många med mig fick ingen debattmotståndare, därför att ni inte ställde inte upp. Frågan går till regeringen: Var har ni varit?

Vi ska föra en saklig diskussion. Fakta är att man ändrar beslutsordningen till att majoritetsbeslut blir grundregel. Det är fakta, det är sanning. Det är fakta att det berör ett tjugotal områden som jag tidigare räknade upp, viktiga centrala områden som går från enhällighet till majoritetsbeslut. Det är fakta.

Det är fakta att stats- och regeringscheferna själva, i och för sig enhälligt men ändå, kan fatta beslut om att ta till sig ytterligare makt. Det är fakta att det står i fördragstexten att det kommer att leda till ett gemensamt försvar när man så beslutar. Det är citat: kommer att leda till ett gemensamt försvar.

Ringholm säger att vi har ett mandat. Det är klart. Som riksdagsledamöter har vi ett mandat, men frågan är hur väljaruppdraget ser ut. Om vi inte har diskuterat det i någon valrörelse, om vi inte har diskuterat det i EMU-omröstningen, om vi inte diskuterade det i EU-parlamentsvalrörelsen har vi inte ställt frågan. Vi har inte bjudit in till en debatt där väljarna kan se: Jaha, de här politiska partierna tycker så i den frågan. Då tar jag den här valsedeln och ger det uppdraget. Den möjligheten har man nekat dem. Det är mycket illa för demokratin, för EU-frågan och på en mängd olika plan. Regeringen tar på sig ett mycket stort ansvar genom att hantera frågan på det här sättet.

Hur man än vrider och vänder på det är det enda rimliga att se till att den här frågan hanteras med ett tydligt och konkret väljaruppdrag. Det behövs en debatt, och det behövs en konkret viljeyttring från svenska folket. Då är folkomröstning det mest överlägsna och bästa sättet att göra det på, i andra hand att åtminstone skjuta upp ratificeringen till efter nästa riksdagsval.

Vad vore det för nackdel att skjuta upp det till efter nästa val, Ringholm? Vad är det för nackdel med att ta diskussionen i kommande valrörelse som en andrahandslösning? Det är ändå ett godtagbart sätt att hantera frågan utifrån ett demokratiskt skäl. Varför neka folket det?

Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (-):

Fru talman! På frågan "Var har ni varit?" kan jag svara för egen del att jag har arbetat med den här frågan ända sedan EES-avtalet. Jag satt i det utskott i riksdagen som hade att diskutera EES-avtalet. Redan då fanns det företrädare för regeringen och andra partier som sade: Det är inga problem. Redan då diskuterade vi en sådan fråga som alkoholpolitiken. Hur skulle det gå med den? Skulle Sverige kunna ha kvar sina regler, införsel och annat. Jaha då, var svaret. Absolut, var svaret från förhandlingarna och ansvariga ministrar, inga problem. Och så vidare.

Så har det fortsatt i de här frågorna. När kritik har rests, när farhågor har vädrats har det varit mycket tydliga svar från ansvariga ministrar: Inga problem, inga förändringar, vi bestämmer själva.

Successivt har möjligheten att bestämma själv urholkats och försvags. Det kommer att ske ytterligare i och med den här konstitutionen.

Jag tycker inte att det är något konstigt. Jag förstår inte varför man inte kan säga i klartext att det är så. Ambitionen är ju att få en konstitution som ska gälla för ett geografiskt område som ska vara som en stat i många viktiga avseenden. Jag har full respekt för dem som tycker om den tanken. Men säg det rakt ut! Jag har full respekt för dem som har en annan politisk åsikt än jag i den frågan, som vill ha en federation, som vill ha en konstitution, som vill ha mer av gemensamt beslutsfattande för att successivt kunna inlemma alla politikområden. Jag har full respekt för det. Jag har en annan uppfattning.

Men jag har väldigt svårt att ha respekt för dem som kommer och säger: Detta är ingenting, detta är så små förändringar, egentligen inga alls. Det är faktiskt ingenting att prata om, framför allt inte i ett val eller i en valrörelse. Det är lite småförändringar, lite förtydliganden och lite redigeringsarbete på vägen. Nu blir det lite lättare för fler att läsa det här.

Det är den hållningen regeringen har haft hela tiden i den här frågan.

Nu sade vice statsministern att det här är ett fördrag om en konstitution. Är det en ordlek, detta?

Jag tycker att det vore ärligt att säga: Vi ansluter oss till dem som tycker att vi ska bygga ett samarbete i Europa som vilar på så mycket av gemensamt beslutsfattande som möjligt, och det ska regleras i en konstitution. Sedan kan vi förhålla oss till det. Då kan vi som tycker annorlunda säga: Nej, så tycker inte vi. Samarbete – absolut, medlemskapet har vi, men hur ska det se ut i fortsättningen? Hur ska vi kunna stärka demokratin i samarbetet? Hur ska vi kunna värna att så många som möjligt ska kunna vara med och fatta beslut om så mycket som möjligt och därmed också tillåta att vi ser olika på saker och har olika politiska viljor och åsikter? Hur ska det få komma till uttryck i detta levande och inspirerande europeiska samarbete? Hur ska vi finna lämpliga former för detta?

Det är den diskussionen vi skulle kunna ha om vi talade klarspråk. Jag saknar det från regeringen. Jag tycker att ni gömmer er bakom ordmassor och försöker förminska detta till någon form av redigeringsfrågor. Detta är en oerhört stor demokratifråga, och det vore rimligt att ta den på mycket stort allvar och genomföra en folkomröstning eller åtminstone ha en valrörelse innan beslut fattas.

Anf. 9 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag noterar att Gudrun Schyman inte ens med en andning ville närma sig mina kunskapsinriktade frågor om vad det mera specifikt är i den nya konstitutionen som hon ogillar eller vad det är hon älskar i den gamla Nicekonstitutionen, som är så bedrövlig ur demokratisk synpunkt.

Gräddfilsföreträdarna här undviker denna fråga. Med det nya fördraget blir det faktiskt så att EU-frågorna kommer in i de nationella beslutsorganen, de nationella parlamenten, och hanteras där. Det är så det ska vara. Vi ska inte ha de här gräddfilerna som ni är så förtjusta i.

Sedan är det riktigt, som Camilla Sköld Jansson säger här, att det blir utökad majoritet somröstning i många frågor. Det är en naturlig konsekvens av att man utvidgar EU från sex till 26 medlemsländer. Den modell som Camilla Sköld Jansson företräder är ju att man arbetar för ett EU som när det utvidgas samtidigt blir förlamat. Om 26 eller 27 länder har vetorätt kommer nämligen det här samarbetet att gå i stå. Ska man ha

effektivitet och legitimitet inför medborgarna i samarbetet måste man också ändra beslutsordningen när man går från sex till 25 medlemsländer.

Till slut vänder jag mig till Gudrun Schyman. Du startade i går Feministiskt initiativ. Ingår det i den antipatriarkala könsmaktsordningen att säga nej till EU-konstitutionen? Är det på programmet för den nya organisationen?

Anf. 10 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Vi är överens om att det behövs en bred diskussion om det europeiska samarbetet. Men hur skapar vi då den? För min del är jag övertygad om att en folkomröstning skulle medverka till en bred diskussion där de som tycker att konstitutionen har ett bra innehåll och vill säga ja till den och de som är kritiska får pröva sina argument emot varandra, och sedan får folket avgöra.

Det är så man resonerar i många av de europeiska länder som har utlyst folkomröstningar. Och där är det faktiskt inte de som är kritiska eller motståndare till konstitutionen som har utlyst folkomröstningarna, utan det är sådana som är mycket positiva till konstitutionen men som inser vikten av att ett sådant viktigt ställningstagande är förankrat i folkviljan. Jag tycker att Sverige som demokratiskt land med långa demokratiska traditioner också skulle se det som väldigt viktigt att ett sådant här ställningstagande var förankrat i en majoritet av befolkningen, av medborgarna.

Det måste väl vara en utmaning för Bosse Ringholm och Carl B Hamilton att övertyga de svenska väljarna om fördelarna med konstitutionen, att gå ut och pröva argumenten och se om de har stöd i folkmajoriteten.

I många europeiska länder diskuteras argumenten för folkomröstning väldigt intensivt. ALDE-gruppen, den grupp i EU-parlamentet som både Carl B Hamiltons Folkparti och mitt eget Centerparti tillhör, är i huvudsak positiv till konstitutionens innehåll och vill ha ett ja, men man går ut och säger att varje land bör fråga sina medborgare. Den europeiska demokratin behöver vitaliseras, säger man.

Ska vi få en europeisk diskussion i Sverige och en förankring av den europeiska politiken måste denna också vara förankrad bland medborgarna, och därför behöver vi en folkomröstning. Blir det ett nej får man förhandla om och komma tillbaka med ett nytt förslag som går att förankra i en folkmajoritet.

Anf. 11 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! När Sverige efter folkomröstningen hösten 1994 blev medlem från den 1 januari 1995 accepterade vi naturligtvis de regler som då fanns i den dåvarande europeiska unionen. Vi har vid två tillfällen i denna kammare beslutat att acceptera de förändringar som har förhandlats fram, till vilka Sverige naturligtvis också har medverkat, nämligen 1997 års Amsterdamfördrag och 2001 års Nicefördrag. Vi står nu kanske inför en mer omfattande förändring än de två tidigare – men det har också varit en mer omfattande debatt och en diskussion som har pågått i fem år – när vi nu ska ratificera det nya. Och det heter faktiskt just för-

drag om konstitutionen för Europa eftersom det är ett mellanstatligt samarbete mellan de europeiska länderna.

Det helt avgörande nya som hänt under de här tio åren är att vi växer från att ha varit 15 medlemsländer till att vara 25 nu, 27 i morgon och hur många det nu kan bli om några år. Det är klart att det vore konstigt om vi då skulle leva kvar med de gamla reglerna och bestämmelserna som gällde 15 länder och låtsas som om de tio nya länderna inte fanns.

Jag tycker att det är märkligt att Camilla Sköld Jansson och Gudrun Schyman förvägrar de tio nya medlemsstaterna möjlighet att för sin del vara med och påverka. Det är som att ta in nya medlemmar i en förening och säga: Ni får inte vara med och påverka, för det är enbart de gamla besluten som gäller. Ni ska inte bry er om de regler vi har i vår förening. Jag tycker inte att det är att visa någon särskilt stor respekt för de nya medlemsstater som nu har kommit till EU och som kommer åren framöver.

Jag noterar att interpellanterna nu erkänner att vi haft debatt i fem års tid. Man började med att säga att vi inte hade haft någon debatt, att man hade förvägrats debatt. Nu säger man att vi haft debatt i fem års tid. Det är bra att ni erkänner det nu. Men frågan kvarstår: Vad är det ni vill ändra i det förslag till fördrag och bestämmelser som vi nu diskuterar?

Det är ändå en realitet att det förslag som nu finns ökar möjligheten till öppenhet i EU, någonting som Sverige har slagits mycket hårt för och som är en viktig princip för oss. Det ökar också möjligheterna att exempelvis se till att våra grundläggande fri- och rättigheter blir bindande på ett annat sätt. Det gör också att unionen får en större roll när det gäller att exempelvis bekämpa kriminalitet – att bekämpa den ekonomiska brottsligheten och bekämpa gränsöverskridande brott som narkotikahandel, terrorism och människohandel, *trafficking*.

Den som är intresserad av jämställdhet borde väl vara intresserad av att den europeiska variant av *trafficking* som finns skulle kunna bekämpas hårdare via ett bättre samarbete EU-länderna emellan. Detta ger det nya fördraget möjligheter till. Jag är besviken över att den som säger sig vilja arbeta för jämställdhet vill förhindra att man stärker det europeiska samarbetet för att just motarbeta människohandel och *trafficking*. Det är faktiskt att överge utsatta människor i en mycket svår situation, och det tycker jag inte anstår den som vill framstå som företrädare för jämställdhet.

Det är en realitet att vi också på många områden behöver modernisera vårt samarbete inom Europeiska unionen. Detta är inte den sista förändringen av vårt arbetssätt och våra arbetsformer. Det kommer säkert att komma behov av nya framöver. Jag tycker att det är bra att alla kan delta i den diskussionen, både politiska partier, folkrörelser och alla medborgare. Den har vi också haft, både i valrörelser och vid andra tillfällen. Ingen kan säga att vi inte är väl förberedda inför det här riksdagsbeslutet, att vi inte har gett alla människor möjlighet att diskutera de förändringar som riksdagen senare i höst ska ta ställning till.

Men frågan är kvar till interpellanterna: Vad är det i fördraget som ni absolut inte kan acceptera? Den frågan är fortfarande obesvarad.

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på
interpellationer

Anf. 12 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Temat har varit demokrati och att regeringen inte visar lyhördhet. Den här debatten är ytterligare ett exempel på det. Jag redogjorde mycket noga för min kritik mot fördraget i mitt förra inlägg, men Bosse Ringholms frågar fortfarande och säger att han inte har fått de här argumenten och att han vill ha dem igen. Läs protokollet!

Debatt i fem års tid – men det krävs två parter för att debattera. Det vi har visat på är att den socialdemokratiska regeringen gång på gång nekat debatt därför att det har varit fel tillfälle, fel sammanhang och så vidare. Nu ska man återigen neka folket en debatt.

Ringholm säger att EU-samarbetet är viktigt för att motverka *trafficking*, droger och så vidare. Där är det ju så att EU mycket mer är själva problemet än möjligheten.

Sedan ska vi självklart samarbeta. Självklart ska vi samarbeta också med de nya EU-länderna. Men vad det handlar om är hur detta ska gå till. Ska det verkligen gå till på det sätt som den spanske utrikesministern beskriver, att medlemsstaternas suveränitet avskaffas. Det är det vi diskuterar, att det inte längre är ett mellanstatligt samarbete som bygger på medlemsländernas självbestämmande utan på överstatlighet, på att makt flyttas utom räckhåll för vår demokrati. Låtsas inte om något annat! Kalla saker vid deras rätta namn!

Den här debatten menar jag ytterligare har visat att regeringen är fel ute i den här frågan. Ni har inte argumenten. Och anständigheten kräver att ni hanterar den här frågan på ett demokratiskt sätt. Det vore enkelt att göra det genom en folkomröstning, i andra hand genom att se till att skjuta upp riksdagsbehandlingen till dess vi har haft en valrörelse där vi har kunnat diskutera de här frågorna och där ni också deltar i debatten och tackar ja till debattinbjudningar.

Anf. 13 GUDRUN SCHYMAN (-):

Fru talman! Jag måste säga att jag tycker att det är en pinsamt låg nivå på vice statsministerns inlägg. Vi talar om demokrati. Vi talar inte om huruvida vi ska vara med i EU eller inte. Vi talar inte om huruvida vi ska samarbeta eller inte. Vi talar om vilka former vi ska ha för samarbetet mellan Europas olika länder.

Vilka former kan vi finna som gör att vi får en förankring av de beslut som ska fattas hos de människor som besluten berör? Det är den fråga vi diskuterar. Och skälet till att vi gör det är att vi vet att det är väldigt många som är missnöjda med hur det ser ut och hur processen har varit hittills, både i Sverige och i andra länder. Vi konstaterar att i andra länder finns det större möjligheter att göra sin röst hörd i den här frågan än det finns i Sverige, och det beklagar jag.

Det är frågan om demokrati alltså, inte om samarbete eller inte, inte om vi är upprörda över *trafficking* eller inte, över brottsligheten eller inte. Det är vi alla. Men nu är det fråga om vem som ska vara med och besluta om vad i denna fråga.

Varför kan ni inte acceptera? ställer vice statsministern frågan. Vi accepterar självklart de beslut som fattas om de är förankrade hos de människor som de berör. Det är den frågan som det gäller. Vi accepterar inte att politiken avgörs i slutna rum, att riksdagen ska fatta ett beslut när vi så väl vet att riksdagens ledamöter inte är representativa i den här frågan.

Anf. 14 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Det är en märklig situation där interpellanterna klagar på att vi inte debatterar, samtidigt som vi är fullt upptagna med att just debattera, inte bara i den här kammaren i dag utan vid mängder av andra tillfällen de senaste åren och i massor av olika forum. Jag tycker att det snarare visar på lite argumentnöd om man måste klaga på utebliven debatt när vi faktiskt har debatt.

Sedan ska man naturligtvis ha debatt om saker och ting som är korrekt återgivna. Jag inser att det blir ett missnöje på många håll om man beskriver det nya fördraget som att Sverige måste ingå i ett gemensamt försvar. Det är inte korrekt. Det är inte korrekt beskrivet. Det är väldigt tydligt i det här fördraget att Sverige som ett alliansfritt land, liksom Österrike och andra, har fulla möjligheter att fortsätta driva sin försvars- och säkerhetspolitik på det sätt som vi har gjort hittills. Det är inte korrekt att göra den typen av påståenden.

Det är inte korrekt att säga som Gudrun Schyman gjorde här att nu ska man fortsätta fatta beslut i slutna rum. Det är precis det fördraget handlar om, att öppna rummen. Det är det som Sverige bland annat har varit framgångsrikt med, att se till att ministerrådets möjligheter ska växa och att ministerrådets beslut i fortsättningen ska tas i just en öppen process. Det är en väldigt framgång för Sverige och för svensk öppenhet att vi har fått fram det.

Men det är klart, om man beskriver det som motsatsen kan jag förstå att det finns ett missnöje. Men det är i så fall grundat på en felaktig återgivning av vad fördraget egentligen handlar om.

Jag håller med interpellanterna om att vi gärna kan diskutera överstatlighet. Jag är också rädd för överstatligheten. Jag tycker att man ska vara mycket restriktiv när det gäller överstatlighet. Jag tillhör dem som hävdar, och vi har framgångsrikt drivit den linjen från svensk sida – och det kan vi alltid göra eftersom vi har vetorätten som säger att vi inte ska ha någon överstatlighet när det gäller skatter – att det är den här riksdagen, den här kammaren, som ska bestämma om svenska skatter. Men jag vet ju att det i både Vänsterpartiet och Miljöpartiet finns stor vurm för att man ska låta Europeiska unionen i Bryssel besluta om vissa miljöskatter. Det kan jag inte tänka mig.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2004/05:435 om rättsväsendet i Västerbotten

Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ulla Löfgren har frågat vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att hela rättsväsendet i Västerbotten ska fungera.

Rättsväsendets myndigheter är – som Ulla Löfgren också är inne på – inbördes beroende av varandras verksamheter. För att resultaten ska bli

*Svar på
interpellationer*

så goda som möjligt är det viktigt att var och en av myndigheterna ser sin roll i rättskedjan och på olika sätt underlättar övriga myndigheters insatser.

Genom åren har organisationerna för de olika myndigheterna inom rättsväsendet utvecklats mer eller mindre oberoende av varandra. Myndigheternas respektive organisation beslutas också av olika organ och på olika nivåer. Den geografiska samordningen mellan rättsväsendets myndigheter är därför inte alltid optimal. För att skapa ett effektivt rättsväsende är det viktigt att det sker en samordning mellan rättsväsendets myndigheter.

Beredningen för rättsväsendets utveckling, Bru, har övervägt om det finns anledning att ta några initiativ när det gäller att få till stånd en ökad samordning mellan rättsväsendets myndigheter i lokaliseringsfrågor och har i ett delbetänkande (SOU 2003:114) föreslagit att samrådsskyldigheten ska vidgas för polismyndigheterna och Åklagarmyndigheten.

Det kan dock finnas anledning att ta ett större grepp när det gäller frågor om samordningen mellan rättsväsendets myndigheter. Detta gäller inte minst i Norrland där de stora geografiska avstånden gör behovet av samordning särskilt angeläget. Dessutom aktualiseras samordningsfrågan i Norrland av de aviserade nyetableringarna av häkte och kriminalvårdsanstalter.

Inom Regeringskansliet arbetar vi därför nu med ett uppdrag som ska ta ett helhetsgrepp över samordningen av rättsväsendets myndigheter i Norrland. Avsikten är att ett beslut om uppdrag till berörda myndigheter ska fattas under våren.

Andre vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

4 § Svar på interpellation 2004/05:440 om fjällräddningen efter garnisonsnedläggningen

Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Håkan Larsson har frågat Ulrica Messing vilka åtgärder hon kommer att vidta för att hindra att fjällräddningen i Jämtlands- och Härjedalsfjällen försämrats när Östersunds garnison F 4 läggs ned. Svaret inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Polisen har enligt lagen om skydd mot olyckor ansvaret för att leta efter och rädda människor i fjällen. För att klara av uppgiften måste polisen samverka med andra myndigheter, organisationer och enskilda.

Polisen har en helikopter stationerad i Boden och en i Östersund. Båda helikoptrarna kan göra räddningsinsatser i hela fjällkedjan.

I regionen finns också Norrlands helikopterskvadron som ingår i Försvarsmaktens helikopterflottilj. Skvadronen är verksam från Boden i norr till Östersund i söder.

I Sundsvall har Sjöfartsverket ett avtal med Norrlandsflyg som tillhandahåller en helikopter vid behov.

Samhällets totala resurs för ändamålet är med andra ord relativt stor.

I sammanhanget vill jag peka på att ett avtal, Nordrädd, har träffats med Norge om samarbete över gränsen vid räddningsinsatser.

De förändringar som är beslutade, nedläggningen av F 4 samt att tre räddningshelikoptrar flyttas från Boden till Norrbottens Flygflottilj F 21, kommer att träda i kraft den 30 juni.

Detta ger de berörda parterna tid att tillsammans planera för hur räddningsverksamheten ska bedrivas rationellt och effektivt i regionen.

Anf. 17 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret på min interpellation. Tyvärr verkar det dock som om ministern inte riktigt inser att möjligheterna att utföra räddningsuppdrag riskerar att allvarligt försämras genom de förändringar som avvecklingen av Östersunds garnison kommer att innebära. Faktum är att när Försvarsmaktens helikoptrar försvinner från olika orter ökar kraven på polisflyget. Jag tycker därför att jag inte har fått något svar på min relevanta fråga i interpellationen: Vilka åtgärder kommer statsrådet att vidta för att hindra att fjällräddningen i Jämtlands- och Härjedalsfjällen försämras?

Fram till halvårsskiftet i år finns en så kallad Superpuma vid F 4 på Frösön. Denna har varit en viktig trygghet för fjällräddningen i Jämtlands och Härjedalens fjällvärld. I framtiden kommer det inte att finnas några Superpumor av den typen mellan Luleå och Linköping – vilket i sig förefaller betänkligt eftersom det riskerar att drabba säkerheten.

Denna förändring – eller i klartext försämring – som följden av försvarsbeslutet är låtsas tyvärr inte Thomas Bodström om i sitt svar. Ministern talar om att polisen har en helikopter i Boden och en i Östersund vilka kan göra räddningsinsatser längs fjällkedjan. Visst är polishelikoptrarna utmärkta för mindre insatser, som att leta efter enstaka försvunna, men de räcker inte för större insatser. De saknar vinsch och kan inte transportera större laster eller många personer.

Inom den alpina räddningsgruppen i Östersund är kritiken därför stark mot att Superpuman försvinner. De mindre ambulans- och polis-helikoptrar som finns räcker inte till för de större insatser som kan krävas. De är alldeles för små för detta. Nog är det absurt att försämrade fjällräddningen i en tid när fjällturismen växer på ett positivt sätt.

Det finns emellertid en möjlig lösning på den uppkomna situationen. Inom kort planerar nämligen Försvarets materielverk, enligt tillförlitliga uppgifter, att sälja fyra helikoptrar av typen Bell 412. Det är också en följd av försvarsbeslutet i december. Helikoptrarna är ungefär tio år gamla, är i utmärkt skick och motsvarar i hög grad de behov som polisen har. I våra grannländer Norge och Finland används för övrigt just den typen av helikoptrar för räddningsändamål. Därför agerar Polisstyrelsen i Jämtlands län för att en av helikoptrarna ska stationeras på Frösön, inte minst för att kunna användas för räddningsuppdrag i fjällen. Jag vet att också polisflyget på riksplanet agerar för att polismyndigheten ska kunna ta över åtminstone ett par av helikoptrarna – gärna i samverkan med kriminalvården.

Vad jag förstår kommer ministern att senare i dag åka till Östersund. Jag hoppas då att du tar till dig mer information om dessa problem. Jag tror att det kommer att framföras sådan information.

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på
interpellationer

Jag vill alltså uppmana Thomas Bodström och regeringen att informera sig om problemen. De fyra Bell 412-helikoptrarna får inte säljas innan man verkligen har klarat ut om det inte är bättre att överföra dem till polisen. Min uppmaning är att inte göra något förhastat på den punkten. Det vore oklokt att göra sig av med de fyra helikoptrarna. Det blir mycket dyrare att i framtiden tvingas köpa in nya helikoptrar i den storleksordningen eller att köpa tjänster när behov uppkommer. En bra räddningstjänst i fjällen behöver mer än dagens små polishelikoptrar.

Ministern sade i sitt svar att parterna har tid att planera för hur räddningsverksamheten ska bedrivas rationellt och effektivt. Då vore det illa om vi nu låter de fyra helikoptrarna gå oss ur händerna.

Är Thomas Bodström beredd att åtminstone i det här skedet medverka till att utreda om helikoptrarna med fördel kan överföras till polismakten och fjällräddningen? Att sälja dem utan att ha undersökt detta vore mycket oklokt.

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Det finns en viktig principiell diskussion och ett ställningstagande, nämligen om hur mycket politikerna ska lägga sig i myndigheternas arbete. Det blir ofta missuppfattningar när det gäller ministerstyre och så vidare. Till skillnad mot vad många tror kan naturligtvis en enskild minister lägga sig i ganska mycket av myndigheternas arbete, med hjälp av regleringsbrev eller på andra sätt. Däremot ska man med viss ödmjukhet ifrågasätta det lämpliga i att man lägger sig i alltför mycket som andra kan bättre och är bättre lämpade för.

När det gäller till exempel tekniska möjligheter hos myndigheterna har jag, av naturliga skäl, en ganska restriktiv inställning. Jag anser att de kan sådant så mycket bättre än jag. Så är det också i fråga om huruvida man ska använda den ena eller den andra helikoptern. Jag anser inte att jag här i Stockholm ska tala om vilka helikoptrar man ska använda sig av. Det kan andra göra bättre.

Jag kan bara notera att man är nöjd med de nya polishelikoptrarna. Det är alltså inte min bedömning utan det är andras bedömningar, det vill säga polisen. Resultaten av de övningar som genomförts är att den alpina räddningsgruppen också tycker att den nya polishelikoptern, i jämförelse med försvarets så kallade Superpuma, är en bättre plattform för dem att jobba utifrån. Den nya polishelikoptern är bättre än den så kallade Superpuman, både vad gäller stabilitet och storlek.

Jag ser ingen anledning för mig att starta en utredning, ifrågasätta eller på olika sätt visa att jag inte litar på deras bedömning. Det här är något som jag anser att de i första hand ska avgöra och att de är bäst lämpade att bedöma vad som är riktigt. Om det däremot skulle visa sig att det på ett eller annat sätt skulle framkomma att något är på ett sätt som vi inte kan vara nöjda med eller att oppositionen eller andra lämnar uppgifter som visar att vi måste gripa in, kommer jag inte att tveka att göra det. Men jag anser inte att det i nuläget finns skäl till det, särskilt inte med dessa förändringar och den möjligheten som ändå finns att skapa ännu bättre förutsättningar för uppgifterna. Att i det här läget trassla till det skulle skapa en oreda som jag gärna vill undvika.

Anf. 19 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det var positivt att Thomas Bodström sade att om det behövs kan vi gripa in.

Det är lite olika uppgifter vad gäller hur man ser på detta inom fjällräddningen och inom polismakten. Polisstyrelsen i Jämtlands län har skrivit till Rikspolisstyrelsen och vill ha en av dessa helikoptrar stationerad på Frösön. Skälet till det är att de som jobbar inom fjällräddningen anser att det blir en försämrad situation när Superpuman försvinner. Uppenbarligen finns det lite olika uppfattningar på den punkten. Därför är det så viktigt att ministern informerar sig och att även Rikspolisstyrelsen tar upp frågorna. Jag förstår frågan om ministerstyre och att man inte ska blanda sig i alltför mycket i myndigheternas olika beslut, men situationen har uppkommit på grund av försvarsbeslutet i december. Det var ett regeringsförslag som fick riksdagens majoritet. Därför måste man också ta ett visst ansvar för de konsekvenser som nedläggningen av Östersundsgarnisonen innebär.

Min uppmaning till Thomas Bodström är att lyssna noga på de argument som jag är övertygad om kommer att framföras till dig när du besöker Östersund i kväll och i morgon.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:98

5 april

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2004/05:458 om krigsförbrytare i Sverige

Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Ulrik Lindgren har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att svenska myndigheter ska ställa misstänkta krigsförbrytare inför rätta. Frågan är ställd mot bakgrund av att det den senaste tiden framkommit uppgifter i medierna om att det bland asylsökande i Sverige kan finnas människor som misstänks för krigsförbrytelser.

En förutsättning för att krigsförbrytare ska kunna lagföras i Sverige är att polis och åklagare får kännedom om att dessa människor befinner sig i landet. Här spelar Migrationsverkets personal en avgörande roll eftersom det är i handläggningen av asylärenden som det är mest troligt att uppgifter om begångna krigsförbrytelser kommer fram. Migrationsverkets interna regler för hur sådana här fall ska hanteras är tydliga. Om Migrationsverkets handläggare misstänker att den asylsökande gjort sig skyldig till brott i hemlandet, eller det land varifrån han eller hon begett sig till Sverige, ska detta omedelbart rapporteras vidare internt enligt fastställda rutiner. Om misstankarna bedöms vara välgrundade ska ärendet anmälas till åklagare.

Enligt Rikskriminalpolisen handlar det om ett mycket begränsat antal ärenden som kommit till polis och åklagares kännedom. Detta bekräftas av Migrationsverket som uppskattar att ett tjugotal anmälningar varit aktuella under senare tid. Det handlar alltså inte om några stora balanser av outredda folkrättsbrott, som den svenska brottsbeteckningen lyder, hos polis och åklagare. Däremot kan det naturligtvis finnas ett antal personer i Sverige som kan ha gjort sig skyldiga till folkrättsbrott utan att det kommit till polisens kännedom. Vi bör dock ha i åtanke att de siffror

som nämnts i debatten bara är grova uppskattningar. Någon säker statistik finns över huvud taget inte.

Det viktiga är nu att berörda myndigheter uppmärksammat denna fråga och att man på olika sätt arbetar för att öka lagföringen av krigsförbrytare i Sverige. Inom Migrationsverket arbetar man till exempel med att utveckla arbetsmetoderna och att höja kunskapsnivån när det gäller hur dessa frågor ska beaktas vid asylprövningen. Jag vet också att det pågår samtal mellan Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket om hur ett ökat samarbete och samverkan mellan myndigheterna ska komma till stånd. Detta är faktorer som på sikt förhoppningsvis kommer att ha en positiv inverkan på lagföringen av krigsförbrytare. Både jag och migrationsministern följer det arbetet noga och är beredda att vidta åtgärder om myndigheternas egna ansträngningar visar sig vara otillräckliga.

Anf. 21 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Tack, ministern, för interpellationssvaret. Men jag är kanske inte så där sprudlande entusiastisk över innehållet.

Fru talman! Få saker torde vara mera stötande och chockerande än att som flykting ha funnit en fristad i Sverige och ha kommit undan sina plågoandar och likväl på en gata i Sverige stöta på en av de plågoandar som förföljt vederbörande i hemlandet. Den människa som har plågat har då också funnit en fristad i Sverige.

Det kan vara begripligt att sådant stundtals inträffar. Sverige har ju fortfarande, trots den socialdemokratiska flyktingpolitiken, ett hyggligt rykte både vad gäller den som flyr från förtryck och vad gäller den förtryckare som flyr av rädsla för straff i sitt hemland. Alla söker de sin fristad i Sverige. Man kan inte arrangera ett så finmaskigt nät att inte även fula fiskar får asyl i Sverige.

I mitten av mars larmade dock medierna om att Sverige inte anstränger sig särskilt mycket när det gäller att fånga in krigsförbrytare som befinner sig i Sverige. Justitieministerns kommentar då, enligt TT, var att han inte tycker att Sverige har blivit en fristad för krigsförbrytare utan att Sverige har bra koll på förbrytarna och att Sverige är ett av de länder som hårdast arbetat på att få till stånd internationella överenskommelser på området internationella domstolar. Det siststämde, alltså vad gäller det internationella arbetet, kan stämma. Men det är väldigt svårt att se att detta håller när det gäller uttalandet om hemmaplan.

Migrationsverket har, enligt min mening, alldeles uppenbart inte koll på läget. Polisen har *en* polis som anstränger sig på det här området, och lagstiftningen är inte ordnad i enlighet med den av Sverige ratificerade Romstadgan – en lagstiftning som ska vara till hjälp med att beivra dessa brott mot folkrätten. Det finns också många vittnesbörd från enskilda människor om att det är meningslöst att polisanmäla.

Hur kan då landets justitieminister uttala att Sverige inte är en fristad och att Sverige har bra koll på läget?

Enligt Rikskriminalens ende polis som arbetar med den här typen av ärenden och som har synat ungefär 500 personer som fått asyl borde ungefär hälften av dem ha uteslutits från asylrätten på grund av samröre eller position i hemlandet som inte renderar dem status som flyktingar utan tvärtom som en del av förtryckarapparaten i hemlandet. Därmed inte

sagt att det inte är möjligt att lagföra dem och att få dem fällda för brott mot folkrätten, men de hade definitivt inte rätt till asylrätten.

Är detta, herr minister, att ha koll på läget och att veta hur det står till?

I ministerns skriftliga svar i dag tycker jag att det finns lite grann av samma anda. Migrationsverket har tydliga regler. Mycket få ärenden kommer till polisen för kännedom – ja, underförstått: Finns de inte där, eller vadå? Vidare har Migrationsverket sina tydliga regler och strävar på med att utveckla arbetsmetoderna och höja kunskapsnivån. Migrationsverket, polisen och åklagaren talar med varandra om bästa möjliga organisation. Är alltså det här inget eller ett litet problem? Vidare: Om det skulle bli problem är ministern beredd att göra något.

Självklart blir frågan fortfarande: Är det så att inga åtgärder behöver vidtas, och är det bara för Sverige att fortsätta att titta?

Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! När det gäller siffror som man är osäker på – eller mörkertal och så vidare – ska man just av det skälet vara väldigt försiktig med att dra säkra slutsatser. Det ligger så att säga i sakens natur i fråga om mörkertal.

Dock har det framkommit uppgifter som ändå är så allvarliga att myndigheterna och, naturligtvis, också regeringen har tagit det här på stort allvar.

Givetvis – det finns ju regler för detta – ska myndigheterna själva kunna samarbeta. Men det är tydligen så att det inte har fungerat på ett sätt som man är helt nöjd med. Det är också med anledning av det som det har hållits ett möte. Den 31 mars träffades företrädare för Rikspolisstyrelsen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket för att diskutera hur ett ökat samarbete och samverkan mellan myndigheterna ska komma till stånd. En arbetsgrupp har tillsatts, och ytterligare ett möte kommer att ske under sommaren.

Det är naturligtvis så att vi tar detta på allvar, och vår inställning har varit att Migrationsverket ska anmäla sådant här. Men för att det inte ska råda något som helst tvivel bereds nu ett förslag inom Regeringskansliet om en ändring i instruktionen för Migrationsverket innebärande ett uttryckligt krav på att samråd ska ske med Rikspolisstyrelsen vid misstanke om att en asylsökande begått exempelvis krigsförbrytelser. Det vore således alldeles fel att säga att vi inte har tagit den här frågan på allvar. Det har vi naturligtvis gjort.

Däremot vidhåller jag att Sverige har varit ett av de länder som hårdast drivit frågan om att bekämpa den här typen av brottslighet. När det gäller krigsförbrytare handlar det också om Internationella krigstribunalen.

För tydlighetens skull vill jag också säga att Sverige inte är ett bra land att gömma sig i därför att vi har en helt annan kontroll över de personer som finns här jämfört med vad de flesta andra europeiska länder har. I Sverige kan det mycket väl vara så att det finns personer som kommer hit av annat skäl och som i vissa fall till och med inte upptäcks. Men skillnaden jämfört med andra länder är att där vet man över huvud taget inte vet vilka personerna är och hur många personer som har kommit in i landet. I Sverige har vi alltså en större möjlighet till kontroll.

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på

interpellationer

Som sagt: Oavsett statistiken och även om Sverige är ett bra land utifrån de här förutsättningarna måste naturligtvis samrådet mellan de olika myndigheterna fungera. Det är också därför, och även för att det inte ska råda någon osäkerhet kring var regeringen står i de här frågorna och för att det inte ska uppstå några missförstånd mellan myndigheterna, som det arbetas på att få fram nämnda instruktion vid sidan av det samarbete som har intensifierats mellan de olika myndigheterna.

Anf. 23 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Det lät nu något bättre. Det är klart att vi alla kan hålla med om att man ska vara försiktig med de siffror som det bollas med och med enskildas utsagor som vittnar om något som inte är särskilt systematiskt undersökt. Man måste ändå ta på största allvar det som har framkommit under mars månad i form av larm från enskilda, från myndigheter och från polis.

Det är gott och väl att det hölls ett möte den sista mars och att det finns en arbetsgrupp som ska träffas igen till sommaren liksom att det då kanske blir någon form av precisering av instruktionen – eller vad som nu menas med krav på samråd med Rikskrim från Migrationsverkets sida.

Det kan mycket väl vara så att Migrationsverket har blivit bättre under de senaste åren. Såvitt jag förstår har man tillsatt en egen samordningsgrupp för frågor som rör ämnet och också fortbildat en hel del personal som ska bli kunnigare i tortyrfrågor exempelvis.

Men Ekot, som larmade under mars månad om det här, uppger att de har träffat anställda på Migrationsverket som andas en hel del uppgivenhet. Det är, enligt dessa anställda, ingen idé att polisanmäla. Och förvisso finns det fortfarande en mängd underkapacitet på Migrationsverket. Man har många oerfarna handläggare som kanske på tre timmar och på ett för dem främmande språk ska avgöra om det finns någon misstanke åt det här hållet.

Ekot gjorde också en genomgång med Migrationsverket angående 42 av de 53 ärenden där Migrationsverket självt hade klassat de asylsökande som sannolika krigsförbrytare. Enligt denna undersökning var det bara en enda av dessa 42 som hade polisanmälts, trots de tydliga regler som enligt det skriftliga svaret finns inom Migrationsverket.

Överdirektören på Migrationsverket, Lars-Gunnar Lund, uppgav till TT att det inte ingår i deras uppdrag att leta efter krigsförbrytare. Det kanske låter rimligt i och för sig, men man tycker ändå att det skulle vara väldigt öppna ögon på Migrationsverket för att, när det dyker upp sådant, omedelbart åtminstone polisanmäla ärendet.

Nu säger vår minister att det ska bli ett uttryckligt krav på samråd. Det kanske ska uppfattas så att det ska bli ännu tydligare att Migrationsverket ska samarbeta med polisen på ett tvingande sätt.

Vår minister har i debatten inte alls berört hur han ser på polisens resurser. Vi har en enda polis som arbetar med personer misstänkta för folkrättsbrott. Danmark har 17 personer, såvitt jag förstått, i en egen myndighet, och Norge har ett tiotal under sin rikskriminalpolis. Den enda polis som vi har uppskattar att det kanske är tusen personer som gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser eller brott mot mänskligheten och befinner sig i Sverige. Vilken är ministerns värdering? Har Danmark och Norge

fel? Det är hälften så stora länder men relativt Sverige stora staber som arbetar med det här. Gör de fel värdering och vi rätt värdering av vilka polisresurser som behöver avsättas för den här typen av brott?

Det finns som sagt många enskilda människor som vittnar om att det är meningslöst att anmäla. Det händer ingenting om man anmäler att en av ens plågoandar finns i Sverige. Detsamma säger Diskrimineringsbyrån, som Juan Fonseca driver. Amnestys generalsekreterare säger detsamma. Finns det ett reallt problem som polisen behöver jobba med?

Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! När man diskuterar de här frågorna är det väldigt viktigt att inte bara jämföra och säga att det är 17 personer i Danmark och en i Sverige som arbetar med detta. Så är det ju inte. Det förhåller sig på det sättet att Rikskriminalen bara har en person som arbetar heltid med folkrättsbrott. Det är Hans Ölvebro. Men hans funktion är att vara till stöd för polismyndigheter och åklagare som arbetar med dessa fall samt vara behjälplig i rättshjälpsärenden. Det blir naturligtvis många fler. Skulle det nu komma fler anmälningar är det förstås polisens ansvar att se till att man organiserar det på ett sådant sätt att man kan tillmötesgå det och fullgöra de uppgifter som behöver göras för att klara av det.

När det gäller satsningen på polisen ska jag inte plåga oppositionen med att upprepa de satsningar som vi har gjort. Det är kanske ändå värt att upprepa att det i år har blivit fler poliser för femte året i rad; det är 1 200 fler i dag. I den saken är det ingenting som faller på regeringen. Som sagt är det viktigt att understryka att polisen har organiserat sitt arbete så att man har en person som är till stöd för andra poliser som arbetar med de här uppgifterna.

Anf. 25 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Det låter ytterligt förvånande. Enligt de uppgifter som jag har inhämtat från Rikskriminalpolisen har de en person som arbetar med detta. Eftersom det rör sig om kvalificerade utredningar kan det inte läggas ut jobb ute i distrikten på de olika polismyndigheterna. Det brukar i stället vara tvärtom. De skickar i väg ärenden därför att de inte kan hantera dem själva utan skickar dem till Rikskriminalpolisen, till den ende polis som har att jobba med det.

Nu säger vår minister att det finns fler poliser än denne Hans Ölvebro som jobbar med dessa brott. Det låter som en helt annan uppgift än den jag har fått in. Jag vill naturligtvis på olika sätt ha bekräftat att det faktiskt förhåller sig så. Till dess tror jag inte på den uppgiften, utan jag tror på det Rikskriminalpolisen själv har uppgett, att det finns *en* polis som arbetar med den här typen av ärenden.

Rättsfrågorna har ministern inte berört, alltså om Sverige fullföljer det som man började med genom att ratificera Romstadgan från 1998. Därefter var tanken att vi också skulle få en inarbetning i svensk lagstiftning så att även lagstiftningen skulle kunna vara ett verktyg i arbetet för att bättre kunna beivra den här typen av brott. Krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten skulle inte preskriberas alls. Man skulle kunna utkräva ett så kallat befälsansvar. Det kom det ett utredningsförslag om år 2002. Men lagstiftningsarbetet för att få det fram till riksdagen har dröjt, och vi ser inte när det kan komma. Där önskar jag naturligtvis också ett

Prot. 2004/05:98
5 april

Svar på
interpellationer

besked från ministern. När kommer anpassningen av svensk lag till Romstadgan efter den ratificering som vi har gjort? Det talas om förslag till hösten. Blir det så, eller?

Ett annat område är utbildningssidan. Domare och åklagare behöver utbildas i detta. Kommer någon form av utbildning för berörd personal så att man ytterligare kan skärpa arbetet på det här området?

Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! I Sverige är allt organiserat så att vi har en rikskriminalmyndighet, och i den funktionen har Hans Ölvebro till uppgift att vara till stöd för andra polismyndigheter. Nu har det varit ganska låg frekvens i arbetet ute hos polismyndigheterna. Det är väl det som har varit problemet – att anmälningar inte har kommit. Om det skulle visa sig att det behövs fler personer och det kommer fler anmälningar kan naturligtvis arbetet ute på polismyndigheterna öka och Rikskriminalpolisen behöva vidta åtgärder. Men det ska inte vi bestämma här i riksdagen eller jag på Justitiedepartementet. Det vore en mycket märklig situation.

Sverige har arbetat hårt för att på olika sätt ge stöd åt den internationella brottmålsdomstolen. Det handlar om lagstiftning. Preskription är viktig, även om det inte är det allra viktigaste. Men det kommer att komma konkreta lagförslag. Enligt planeringen ska de komma under det här året; det är riktigt.

Det är också viktigt att vi på olika sätt arbetar med att ta emot personer som har dömts för krigsförbrytelser. Det har vi gjort. Bland annat befinner sig en av de mest omtalade personerna, Plavsic, på Hinseberg. Det är ett tydligt exempel på att Sverige tar de här frågorna på så stort allvar att vi, även om vi är ett litet land, var beredda att ta emot en av de mest omtalade personerna. Vi har i dagarna fört diskussioner om ytterligare personer som i framtiden kan komma att avtjäna sitt straff i svenskt fängelse.

Det är ingen tvekan om att Sverige står starkt i den här frågan, men vi kan ändå vara ödmjuka och konstatera att när något ändå framkommer som visar att det inte är bra ska vi vara beredda att vidta de åtgärder som behövs. Det har vi gjort i det här fallet, och det kommer vi att göra också i framtiden när det behövs.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellationerna 2004/05:407 om övergrepp mot civilbefolkningen i Darfur i västra Sudan och 482 om Darfur och Kongo-Kinshasa

Anf. 27 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Gunilla Carlsson i Tyresö har frågat mig hur jag avser att verka för att EU ska infria generalsekreterarens begäran om ytterligare åtgärder för att få ett stopp på övergreppen i Darfur samt på vilket sätt jag avser att verka för att EU ska engagera sig för att civilbefolkningen i Darfur ska skyddas mot fortsatta övergrepp. Rosita Runegrund har frågat mig hur jag verkar för att konflikter i Afrika inte ska hamna i skymundan

av tsunamin, hur jag verkar för att beteckna konflikten i Sudan som folkmord, vilka åtgärder jag vidtar för att lagföra de skyldiga i Sudan och hur kvinnors kunskaper kan tillvaratas efter freden i södra Sudan.

Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Jag delar Gunilla Carlssons och Rosita Runegrunds oro över att situationen i Darfur alltjämt är mycket svår och utsatt för stora delar av befolkningen. Tsunamikatastrofen ställer krav på stora insatser i de drabbade länderna, men regeringens engagemang i Afrika och inte minst i lösningen av konflikterna i Sudan och Demokratiska Republiken Kongo består.

En stark och väl fungerande internationell närvaro i Darfur är avgörande för att öka säkerheten för befolkningen i området. EU har på olika sätt bidragit till en sådan förstärkt närvaro, bland annat genom ett omfattande och konkret EU-stöd till den afrikanska unionen (AU).

EU för en kontinuerlig dialog med den afrikanska unionen om hur EU bäst kan bidra till att öka effektiviteten för AU:s mission i Darfur. Från svensk sida har vi särskilt lyft fram vikten av ett utökat samarbete mellan AU:s mission i Darfur och FN:s mission i Sudan.

Jag delar alltså Kofi Annans önskan om en ökad roll för det internationella samfundet i Sudan. Regeringen verkar för att EU ytterligare ska öka sitt engagemang i krisen i Darfur. Detta måste ske på flera olika sätt:

För det första genom ökat stöd till AU. Från svensk sida bidrar vi med en militärobservatör och sedan ett par veckor tillbaka med en kommunikationsexpert till AU-insatsens högkvarter i Darfur. Detta är viktiga strategiska stödinsatser till AU.

För det andra behövs ett ökat engagemang från omvärlden för att få förhandlingarna mellan de stridande parterna i Darfur att gå i rätt riktning. Detta är helt avgörande för att öka säkerheten i Darfur. Sverige deltar på EU:s vägnar med en erfaren svensk diplomat i AU:s medlings-team.

För det tredje genom ett ökat tryck på parterna i konflikten. Regeringen har – inte minst genom EU – verkat för att FN:s säkerhetsråd ska införa riktade sanktioner mot de ansvariga för brotten mot internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter i Darfur. Det är därför glädjande att säkerhetsrådet nu beslutat om detta. Sverige har tydligt verkat för att en fullständig normalisering av EU:s relationer med Sudans regering blir avhängigt en lösning av situationen i Darfur.

Sverige har också mycket aktivt verkat för att säkerhetsrådet ska besluta om att hänskjuta frågan om lagföring för brott mot internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter i Darfur till den internationella brottmålsdomstolen. Säkerhetsrådets beslut förra veckan om att göra just detta är därför mycket glädjande. Oavsett den rättsliga uttolkningen av folkmordskonventionen är det regeringens uppfattning att situationen i Darfur bör hanteras som ett folkmord. Jag vill dock betona att vår eller omvärldens skyldigheter eller möjligheter att stoppa övergreppen inte påverkas av huruvida vi benämner förbrytelse i Darfur folkmord eller ej. De utgör grava och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter och brott mot den internationella humanitära rätten, inklusive krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten.

Det internationella samfundet måste även öka sitt humanitära stöd till Darfur och andra delar av Sudan för att mildra lidandet. Sverige mer än

fördubblade sitt humanitära stöd till Sudan mellan 2003 och 2004. Regeringen kommer att fortsätta ge ett omfattande humanitärt stöd med planerade insatser på över 200 miljoner kronor även under 2005.

Fredsavtalet i södra Sudan är mycket välkommet efter över 20 års förödande inbördeskrig. Jag hoppas även att avtalet ska bidra till en lösning på konflikten i Darfur, där situationen fortsatt är mycket allvarlig. Omvärlden måste nu snabbt visa sitt stöd för de framsteg som skett i södra Sudan och möjliggöra att fredsavtalet genomförs och att hela landet får del av utvecklingen.

Sverige vill se ett intensifierat arbete för att stärka kvinnors aktiva och fulla deltagande i beslutsfattande på alla nivåer, i de institutioner som nu byggs upp och i fredsbyggande. Samtidigt krävs ett förstärkt skydd för kvinnors och flickors rättigheter och behov. Det gläder mig att denna fråga utgör en viktig del i mandatet för den kommande FN-insatsen i södra Sudan. Den utvecklingsplan som nu föreligger för återuppbyggnad av Sudan lyfter på central plats fram kvinnornas betydelse för Sudans framtid.

Regeringen avser fortsätta att på olika sätt bidra till att öka säkerheten för civilbefolkningen i Darfur. Att verka för en ökad och mer effektiv internationell närvaro är en central komponent i detta engagemang.

Anf. 28 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Vi har ju diskuterat situationen i Darfurprovinsen flera gånger tidigare i kammaren. Nu hänvisar utrikesministern inte lika mycket till Afrikanska unionen som jag har märkt att hon tidigare har gjort. Jag tror att det beror på en gryende insikt om att det inte räcker med bara den afrikanska unionen. Även om den är en viktig aktör har det internationella samfundet ett stort ansvar.

Det är ett bekymmer när vi diskuterar folkmordssituationer eller folkmordsliknande händelser i vår värld att vi så många gånger agerar först i efterhand. Det är då vi drar slutsatserna. Det är då vi säger: Det här borde ha kunnat undvikas. Vi skulle ha kunnat göra något. Jag tror att det är därför som vi i oppositionen ligger på lite grann, inte för att få en specifik definition utan för att man ska göra något.

I svaret säger utrikesministern att regeringen verkar för att EU ytterligare ska öka sitt engagemang i krisen i Darfur, att det gäller att få EU att göra någonting. Även om säkerhetsrådet beslutat om sanktioner och det har skett en del framsteg är det tyvärr ingenting som hjälper till på marken. Vi fick i förra veckan en undersökning från det brittiska parlamentet, som säger att kanske uppemot 300 000 människor har dödats, förintats. Det är därför som jag tycker att man borde agera.

Jag tycker att man borde agera mer. Det räcker inte med de smarta sanktionerna. Det räcker heller inte med två observatörer eller strateger, utan jag tror att vi måste göra mer. Jag tror att man måste driva på för att se till att få en flygförbudszon och ännu hellre kanske vara beredd att också skicka konkreta truppinsatser.

På regeringens hemsida står det så här: Vi agerar för att förebygga väpnade konflikter, stoppa pågående krig och hindra deras följdverkningar. Vi agerar i stater som fallit sönder av inbördeskrig eller etniska rensningar. Vi agerar som medlemmar i EU och FN och tillsammans

med andra organisationer och länder liksom det civila samhället. Vi agerar konkret för fred och säkerhet. Där står också att värderingar får sin betydelse när de omsätts i handling.

Jag vet att regeringen har gjort en del inom EU för att försöka få en förändring till stånd för att mer praktiskt påverka utvecklingen på marken i Darfur i Sudan, där kvinnor skändas, där barn lemlästas, där män mördas och där människor fördrivs. Jag tror att man skulle kunna göra mer, och jag tror att det är dags att man inom EU och inom FN-systemet börjar diskutera möjligheten att sätta in trupper för att skilja de stridande åt.

Anf. 29 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Även jag vill tacka utrikesministern för svaret på interpellationen.

Bilder säger mer än ord. Vi vet att när krigskorrespondenter från olika krigszoner i världen ger ut sina bilder väcker det känslor och upprördhet. Jag tror att det var många med mig som upprördes över de omvärldsbilder som visades den 21 februari. Jag tror också att många med mig fick brev från människor ute i landet som skrev till sina riksdagspolitiker.

Det var en man, Nickholas D. Kristof, som publicerade dessa bilder i New York Times. Han hade tillgång till Afrikaunionens hemliga Darfurarkiv. Hur äkta arkiven eller skrivelserna var är inte möjligt att bedöma, men bilderna berör. De bilder som visades på stympade barn och vuxna och på våldtagna kvinnor upprörde mig, och jag tror att det upprörde väldigt många andra.

Vi vet inte hur många som har dött egentligen. Uppskattningen, som Gunilla Carlsson tog upp här tidigare, är att 300 000 dödats. Det går inte att i den situationen diskutera om det är folkmord eller inte. För mig har det hela tiden varit ett folkmord.

Kristof frågar sig vad som då kan sätta stopp för folkmordet. De svar som politiker många gånger kan ge är både enkla och tekniskt möjliga, alltså sanktioner, flygförbud, frysande av regeringstjänstemännens tillgångar i Sudan, åtal mot förövare inför den internationella brottsmålsdomstolen, som vi har sett nu, beslut om ICC, gemensamma påtryckningar från afrikanska och arabiska länder gentemot Sudan samt en internationell styrka med afrikanska trupper, vilka får finansiellt och logiskt stöd från västländerna. Detta är tekniskt möjligt.

Men vad är det egentligen som kan förändra folkmordssituationen? skriver Kristof. Jo, det är upprördhet. Han tar ett exempel från Rwanda.

En senator som hette Paul Simon och som dog 2003 sade efter folkmordet i Rwanda: Om varje medlem i representanthuset och senaten hade fått 100 brev från människor i deras valkretsar som helt enkelt sagt att vi måste göra någonting åt Rwanda när krisen började ta fart, då tror jag att gensvaret hade blivit ett helt annat.

Precis som Gunilla Carlsson också sade tidigare så kommer upprördheten efter. Säkerhetsrådet har visat att man inte har klarat av detta med Sudan.

Utrikesministern skriver i svaret att hon verkar för att Sverige gör olika saker. Men min fråga är: Vad kräver utrikesministern av EU och av Sudans regering att man ska göra? Vad är utrikesministerns krav?

Prot. 2004/05:98

5 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 30 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Både jag och utrikesministern besökte flyktinglägren i Darfur i augusti månad förra året. Skräcksiffrorna då låg på 60 000–70 000 mördade och våldtagna kvinnor och barn i Darfurregionen. I dag har vi hört siffror på uppemot 300 000 människor, slaktade afrikaner, och mycket lite har hänt när det gäller detta folkmord som har pågått i över två års tid. Det handlar om brända byar, döende barn och våldtagna kvinnor.

Och vad har egentligen gjorts? Den 1 april 2004 kom den första vapenvilan. Den 30 augusti 2004 gick FN:s tidsfrist ut mot Sudans diktatoriska regim att stoppa folkmordet. I december 2004 kom ännu en FN-rapport som visade den uppgivenhet som finns, att våldet och bråken fortsätter, att hjälparbetare flyr regionen, att matbombningar inte kan ske och att ännu fler människor dör.

Jag skulle i denna debatt vilja få klarhet i tre konkreta svar från utrikesminister Laila Freivalds.

Den första frågan rör folkmordet. I debatten i höstas sade utrikesministern: Den svenska regeringen anser att situationen i Darfur har samma karaktär som ett folkmord och ska hanteras med samma allvar och brådska som ett folkmord.

Nu har 300 000 människor dött. Vi är snart uppe i en halv miljon. Hur många ska behöva dö innan ministern tar ordet folkmord i sin mun?

Jag undrar också hur ministern anser att Sudans regering har stött det hela. Den har aktivt understött folkmordet. Detta handlar inte om några Nelson Mandela som man förhandlar med, utan det är människor som har sänt vapen till dessa krigare och milisen och aktivt deltagit i flygbombningar av regionen i Darfur. Jag undrar därför vad ministern tänker göra på den fronten för att pressa på.

Jag har två ytterligare frågor. De våldtagna kvinnorna och de mördade barnen hjälps inte längre av vackra diplomatiska fraser och av ett slags dialog som tycks pågå år efter år utan konkreta resultat, utan det behövs konkreta styrkor. Är utrikesministern beredd att faktiskt föreslå någonting konkret? Då handlar det inte om 2 000–3 000 man, utan det handlar om styrkor på kanske 10 000, 20 000 eller 30 000 personer.

Sist men inte minst något om ICC. Jag tycker att det är väldigt glädjande att man har beslutat att krigsförbrytarna från Darfurregionen, och gärna också Sudans ministrar på hög nivå, kan skickas till ICC, den internationella brottmålsdomstolen. Men vi har sett Sudans utrikesminister Najeeb al-Kheir Abdul Wahab kommentera det hela med att det är orättvist, oklokt och trångsynt att attackera Sudan på det sättet och att man vägrar ta del av detta. Vi såg också i går att Sudans president Omar Hassan al-Bashir har sagt att inga sudaneser kommer att utlämnas till ICC. Jag undrar vad utrikesministern konkret tänker göra för att dessa krigsförbrytare, våltäktsmän och slaktare ska hamna bakom lås och bom så att rättvisa skipas.

(Applåder)

Anf. 31 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det går inte att säga att ingenting av det som hittills har gjorts av Afrikanska unionen och det internationella samfundet med FN i ledningen inte skulle ha hjälpt någonting på marken. Det har hänt mycket

under den tid som det har funnits ett engagemang från det internationella samfundet. Våldet har minskat. Det har inte upphört helt, men det har minskat. Det är en betydligt bättre situation i dag vad gäller våldet och säkerheten än tidigare.

Det som fortfarande är en katastrof handlar om en humanitär katastrof. Det är alla de hundratusentals eller miljoner människor som befinner sig i läger av olika slag, det är de som finns ute i de delar av landet där fortfarande en del våldsutövande förekommer. Det är en humanitär katastrof som fortfarande gäller i Darfur. Och det är naturligtvis anledningen till att det internationella samfundet måste fortsätta att öka sitt engagemang i Darfur.

Gunilla Carlsson och, såvitt jag förstår, även Rosita Runegrund och Birgitta Ohlsson tycks se enbart som den viktigaste åtgärden att det skickas dit trupper. Jag tror att det är en felbedömning av situationen. Det behövs säkerhetstrupper. Och Afrikanska unionen har tillsammans med FN kommit överens om att Afrikanska unionen ska tillhandahålla de trupper som behövs för att upprätthålla säkerheten i Darfurområdet under förutsättning att det internationella samfundet ger det ekonomiska och tekniska stödet som behövs för det.

Afrikanska unionen har nu ungefär 2 300 man på plats. En stor del av det stöd som behövs till Afrikanska unionen är det Europeiska unionen som står för. 80 miljoner euro finansieras via EU, och därutöver en rad olika expertstöd, militära observatörer, teknisk logistik och stöd. Det är det som EU bidrar med, och det är helt i överensstämmelse med det som Afrikanska unionen vill ha, och det finns en överenskommelse med FN om det.

Afrikanska unionen vill ha mer stöd från FN, och det behövs mera pengar, framför allt för det humanitära stödet.

Rosita Runegrund undrar vad jag kräver av den sudanska regeringen. Det internationella samfundet riktar över huvud taget in sina krav på den sudanska regeringen. Det handlar om att det är den sudanska regeringens ansvar att avväpna milisen, den som fortfarande utgör ett hot mot många av invånarna i Darfurområdet. Det handlar om att kräva att den sudanska regeringen säkerställer att det humanitära tillträdet blir totalt i hela området. Det finns nämligen mängder av organisationer med sina resurser på plats. Men det finns fortfarande en del områden dit den humanitära hjälpen inte når. Den sudanska regeringen måste bidra till att vi kan nå fram med den humanitära hjälpen.

Ett annat krav på regeringen är just att man måste ställa de personer som har begått brott mot folkrätten till ansvar. Det är därför som vi har fastställt krav på att sanktioner ska riktas mot den sudanska regeringen för att på det viset öka trycket på den så att man får den att samarbeta och uppfylla de krav som vi gemensamt internationellt har ställt på den.

Anf. 32 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Att vi ligger på och vill diskutera detta är inte för att vi har en stor lust att ständigt skicka svensk trupp ut i världen, utan det är mer för att föra en principiell diskussion om hur långt det ska gå och när man väl ska ingripa.

Som jag sade tidigare säger man ofta i efterhand: Om vi tidigare hade kunnat agera.

Jag kommer så väl ihåg när Ingvar Carlsson, som hade ansvar för att utreda effekterna efter Rwandakrisen, sade: Hade vi bara i tid fått ytterligare några soldater hade vi kanske kunnat rädda hundratusentals människor.

Det är därför som jag tycker att det är så synd att vi nu inte kan föra en diskussion som inkluderar alla typer av insatser och engagemang och att man kanske från nordisk sida hade kunnat säga att vi alla är lika oroad och att vi tillsammans borde kunna sätta trupp på plats och att vi borde kunna diskutera lite grann och visa vår goda vilja för att också kunna bilda skola för andra.

Säkerhetsläget i regionen måste ju säkerställas innan hjälparbetare och andra kan agera. Den humanitära situationen är förfärlig.

Jag läste en pressrelease från Förenta nationerna från den 1 april i år där det sägs att det har gått värre och att det är svårt att få lastbilar att komma in i regionerna. Truckförarna vägrar att köra därför att de är så rädda för övergrepp. Man känner att arbetarna som ska hjälpa till att bistå människor inte längre vågar vistas i regionen.

Vi behöver också åstadkomma något för att hjälpa alla de människor som är på flykt. Det är därför som vi inte vill utesluta att man också ska kunna bidra med trupp. Jag gör det utifrån en känsla av att ju längre kris, krig och konflikter får pågå, desto djupare blir de sår som skapas och desto mer oförsonliga blir människor. Vi måste framför allt sätta en ökande press på den sudanesiska regeringen och säga att vi inte accepterar detta.

Den här interpellationen besvaras i samband med att Rosita Runegrund tar upp situationen i södra Sudan. Där finns nu ett mycket lovande fredsavtal och också ett stort engagemang från Förenta nationerna, som Sverige så gärna vill omhulda och spela en stor och viktig roll i, och det har vi gjort länge och ofta. FN:s generalsekreterare Kofi Annan har nu bett att få 10 000 soldater för att övervaka detta lite bräckliga fredsavtal som har slutits.

Jag har i tidigare sammanhang frågat utrikesministern om det är så att Sverige under hand har fått förfrågningar om vi skulle kunna ta vår del av ansvaret för internationell fred och säkerhet och också visa solidaritet med människorna i Sudan. Det gäller de fördrivna i Darfurregionen där det enligt mitt sätt att se det pågår ett folkmord. Det är en frågeställning. Men frågan är också om vi är beredda att göra någonting i södra Sudan där vi nu har ett fredsavtal. Där kommer det också att behövas insatser på marken för att skilja människor åt, för att övervaka freden och för att åstadkomma en bättre framtid för människor i Sudan.

Anf. 33 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Utrikesministern säger nu att det bara är en humanitär katastrof. Human Rights Watch skriver på sin hemsida att det inte bara är en humanitär katastrof utan att alla de människor som arbetar i Darfur i dag är utsatta för våld. Man vågar inte publicera av rädsla för regeringen i Sudan. Därför var min fråga till utrikesministern: Vilka krav ställer utrikesministern på Sudans regering?

Jan Egeland är bitter mot FN:s säkerhetsråd och manar dem att komma överens om Darfur. Och vi vet vad som har hänt. Han säger också: Alltför ofta skickar världen oss, det vill säga FN:s humanitära

insatser, som ett plåster. Världen tror att vi kan hålla folk vid liv och att inga politiska eller militära insatser då behövs.

Det är precis detta som utrikesministern nu försöker komma undan med, nämligen att nu är det en humanitär katastrof. Dödandet håller på nu, i det här ögonblicket, när vi står här. Vi vet att det görs enorma humanitära insatser i dag av de tusentals internationella hjälparbetare och de 8 000–9 000 nationella hjälparbetare som arbetar där. Vi vet att de gör enorma insatser med risk för sitt eget liv.

Jag vill också ta upp den fråga som jag ställde om kvinnors situation. Där svarar utrikesministern att hon stöder kvinnors fredsarbete. Men en artikel i Womens Enews analyserar läget och säger att själva fredsavtalet lämnar åtskilligt att önska vad gäller kvinnornas ställning i det framtida södra Sudan och i återuppbyggnaden av landet. Samtidigt ser också de sudanesiska flyktingkvinnornas organisationer fredsavtalet som en möjlig öppning. De tänker inte låta sig ställas åt sidan i återuppbyggnadsarbetet.

Min fråga till utrikesministern är: Vilka direkta stöd ger hon de sudanesiska kvinnorna i fredsprocessen? Hon har i en artikel i Aftonbladet förra året tillsammans med en person från Spanien publicerat vad hon tänker göra när det gäller resolution 1325. Laila Freivalds erkänner att kvinnorna inte får någon plats vid förhandlingsborden. Här finns det en ypperlig chans för Sverige att verka för att resolution 1325 träder i kraft när det gäller södra Sudan. Jag vill höra vad utrikesministern tänker göra för att stötta kvinnorna i södra Sudan. Det har också en påverkan på Darfuumrådet. Vi vet att det är många som har flytt från Darfuumrådet tillbaka till södra Sudan. Jag är lite nyfiken på vad utrikesministern anser om detta.

Anf. 34 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! Utrikesministern nämnde att vi i borgerligheten mest verkar vara intresserad av en trupp till regionen. Jag kan säga att det definitivt inte är fallet för Folkpartiets del. Vi har föreslagit en Marshallplan för regionen på 1,3 miljarder kronor i vår senaste motion.

Jag tycker också att det är ganska märkligt att utrikesministern säger att situationen har blivit bättre i regionen. Hur kan man säga att någonting har blivit bättre när vi har gått från 70 000 mördade, slaktade och våldtagna människor till 300 000 på ganska kort tid? Det förefaller mig ganska cyniskt att ha den åsikten.

Och hur kan det komma sig att den dystra FN-rapport som kom i december månad fick dessa reaktioner: Våldet ökar, hjälporganisationerna får inte fram mat, flera väljer att lämna området, vägarna kantas av banditgång och laglösheten är närmast total?

Kofi Annan konstaterar att Sudans regering inte gjort några större framsteg i avvärjningen av plundrande milis.

Nu har vi försökt allting, men vi kommer ingenstans, sade USA:s dåvarande FN-ambassadör John Danforth inför FN:s säkerhetsråd.

Rädda Barnen vittnar om att matutdelningsplatser i norra Darfur bombats av det sudanesiska regeringsflyget.

Biståndsorganisationen Oxfam sade att det FN kallar övervakning av uppfyllandet av tidigare resolutioner är för människor i Darfur FN-nysspråk för mer död och lidande.

Prot. 2004/05:98
5 april

Svar på
interpellationer

Jag kanske är cynisk, men jag undrar om det ska behöva gå så långt att vi får 800 000 slaktade människor, som det var i Rwanda för tio år sedan, innan man ska våga tala klarspråk med Sudans regering och faktiskt skicka en trupp. Diplomatiska fraser hjälper inte lidande människor. De kräver trygghet.

Anf. 35 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är ingen tvekan om att våldet fortfarande är mycket allvarligt i Darfuumrådet. Det är bland de värsta vi har i världen. Men det är också ett faktum att våldssituationen har blivit bättre senaste veckorna. Våldet har minskat. Det beror naturligtvis på de insatser som har gjorts, bland annat genom den press som har satts på den sudanesiska regeringen på att den ska vidta åtgärder vad gäller avväpnande av milis och säkerställande av säkerheten.

Det är inte så att man inte talar klartext med den sudanesiska regeringen, Birgitta Ohlsson. Det är klart att man gör det och mer än så. Jag tror att införandet av sanktioner mot dem som är ansvariga för våldsutövandet i Darfur verkligen är tydlig klartext från det internationella samfundet.

Gunilla Carlsson frågar på vilket sätt Sverige bidrar till fredsarbetet i södra Sudan där FN nu har en styrka på 10 000 man som ska säkerställa genomförandet av fredsavtalet och därutöver också civilpolis. Sverige deltar med sex stabsofficerare i det arbetet i enlighet med det önskemål som har framförts

Rosita Runegrund undrar vad vi gör för kvinnornas situation i södra Sudan. Där vill jag säga att FN-insatsen för södra Sudan har ett tydligt uppdrag att systematiskt beakta och agera i jämställdhetsfrågor och i genomförandet av just resolution 1325. Ansträngningarna ska göras både för att öka kvinnornas deltagande i det fredsbyggande arbetet och för att stärka skyddet mot det könsbaserade våldet. Kvinnors och flickors särskilda behov i samband med till exempel flyktintervjuer och i samband med avväpningsprocesserna ska uppmärksammas särskilt. Det här ingår i uppdraget när det gäller FN-insatsen.

Anf. 36 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att de gånger vi har diskuterat Darfur här i kammaren – det har varit några gånger nu – är det enda vi vet med säkerhet att antalet dödsoffer har ökat, att antalet människor på flykt undan fasor, hot, lemlästning och våldtäkter har ökat, att situationen fortfarande är fullkomligt grotesk och att vi behöver ha fortsatt starkt engagemang. Diplomatiska insatser har nu pågått under en lång tid, och om de har haft någon verklig effekt kan vi bara spekulera i.

Jag hade hoppats på att vi skulle kunna föra ett resonemang om de långsiktiga åtagandena på sikt för att också visa att Sverige framgent bör kunna ha en bättre kapacitet att också kunna fullfölja i substantiell mängd, att snabbt kunna tillse att vi också kan skicka svenska män och kvinnor för att göra en insats för fred och frihet även i en sådan här konflikt som i Sudan. Vi vet ju hur Kofi Annan, FN:s generalsekreterare, har fått svårt att fylla upp 10 000 man som ska vara i södra Sudan. Sveriges bidrag är ju inte direkt substantiellt, även om vi hela tiden försöker vara med.

Det jag i högre grad hade velat se är att det hade funnits ett starkt diplomatiskt engagemang och att utrikesministern hade försökt agera inom EU. Men jag tycker inte att resultaten har varit tillräckligt snabba eller tillräckligt kraftfulla. Det var därför jag hade hoppats i dag att vi hade kunnat säga att man kanske inom den nordiska kretsen eller på något annat sätt skulle, på samma sätt som den amerikanska kongressen, tyska förbundsdagen och andra, kunna trycka på lite mer för att säga att vi verkligen skulle vilja se att det är fler som vågar säga att någonting också måste göras på marken för att säkra säkerheten för de människor som nu fruktar för sina liv och som har sett sina nära och kära och anhöriga lem-lästas, drivas på flykt och våldtas. Det är därför jag tycker att vi måste lära oss av detta i tid.

Anf. 37 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag kommer att följa upp det här med resolution 1325, som Laila Freivalds säger är ett av de kriterier som finns för fredsavtalet.

Gunilla Carlsson tar upp ett nordiskt initiativ. Nu kommer det att hållas ett biståndsmöte för Sudan i Oslo, och en talesman för norska bistandsdepartementet sade att konferensen, som ska hållas i Oslo, har påskyndats i hopp om att den ska bidra till ett mer gynnsamt klimat för en lösning på krisen i Darfur i västra Sudan. Norge lyckades ta initiativet. Norge samlar Kofi Annan och regeringsmedlemmar från Sudan och andra afrikanska länder, och man säger att man behöver ca 8 miljarder dollar fram till 2007 för återuppbyggnads- och utvecklingsprojekt i de krigshärjade södra provinserna.

Norge lyckades ta initiativ i den här frågan. Laila Freivalds och den socialdemokratiska regeringen har haft möjligheten. Det har funnits en upprördhet i denna kammare när det gäller folkmordet i Darfur. Laila Freivalds har haft alla möjligheter att lyssna på oppositionen i den här frågan.

Men som sagt: Jag ser fram emot att kunna följa hur Laila Freivalds nu i framtiden kommer att leva upp till de löften som hon trots allt har gett i dag. Tack för debatten!

Anf. 38 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Den FN-mission som ska genomföras i södra Sudan är en FN-mission som måste komma snabbt på plats. Det är därigenom vi har svarat med det som vi kan se att vi snabbt kan bidra med. Såvitt vi kan se klarar FN sin plan enligt det beslut som fattades i förra veckan. Sedan får vi se i framtiden vad som ytterligare kan krävas, och jag kan försäkra att Sverige kommer att, precis som hittills, vara berett att svara upp mot de önskemål som FN och Afrikanska unionen gemensamt ställer på oss.

När det gäller den givarkonferens som Norge arrangerar i nästa vecka är bakgrunden till den, borde Rosita Runegrund kanske veta, att det är Norges mycket långa engagemang i södra Sudan som leder till den naturliga följden att det är Norge som arrangerar den konferensen. Jag kommer självfallet att delta i den för att på det viset visa Sveriges stora engagemang i den här situationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2004/05:415 om hävt vapenembargo mot Kina

Anf. 39 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Carl B Hamilton har frågat mig om min beredskap inför amerikanska motåtgärder när EU häver vapenembargot mot Kina och vilka positioner jag avser att driva för att försäkra mig om att motåtgärder inte ska drabba produktion, sysselsättning och ekonomi i Sverige. Carl B Hamilton har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att driva igenom för att ett hävande av embargot inte ska drabba mänskliga rättigheter i Kina eller öka hotet mot Taiwan. Slutligen har Carl B Hamilton frågat om jag är beredd att stödja amerikanska krav på insyn i och inflytande över EU:s krigsmaterielexport.

Inledningsvis vill jag säga att avsikten – både från svenskt håll och från EU – är att ett hävande av embargot inte ska leda till en ökning av krigsmaterieexporten till Kina. Den svenska tillämpningen av våra nationella riktlinjer och EU:s uppförandekod för vapenexport hindrar svensk vapenexport till Kina. Vidare underströk EU-länderna i slutsatserna från Europeiska rådets möte i december 2004 att resultatet av ett hävande inte skulle bli en ökad export av krigsmateriel från EU till Kina, varken kvalitativt eller kvantitativt. Vidare är arbetet med antagandet av en reviderad uppförandekod och den så kallade verktygslådan ännu inte avslutat. Först därefter kan ett beslut om hävande av embargot fattas.

EU:s medlemsländer har nyligen kommit överens om en strategi för samtal mellan EU och partnerländer såsom USA och Japan med intressen i regionen. Dessa samtal har redan inletts och kommer, förutom information om hur uppförandekoden, verktygslådan och enskilda länders exportkontrollsystem fungerar, att innehålla dialog med olika delar av administrationen och USA:s kongress. Målet med samtalen är att komplettera tidigare information och överbrygga missförstånd som uppstått, vilket förhoppningsvis leder till att en diskussion om amerikanska motåtgärder aldrig behöver inledas. Som svar på Carl B Hamiltons sista fråga om amerikansk insyn i EU:s krigsmaterielexport kan jag här tillägga att det ligger i Sveriges intresse att vara tillmötesgående mot USA när det gäller att beakta legitima säkerhetsintressen för en viktig strategisk partner.

Jag delar Carl B Hamiltons oro över situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina och för ett ökat hot mot Taiwan. Det har jag också givit uttryck för under hela den pågående processen med vapenembargot. Sverige för en aktiv politisk dialog med Kina i vilken vi bland annat lägger stor vikt vid frågor rörande de mänskliga rättigheterna. Det är inte främst genom vapenembargon som vi bedriver vår långsiktiga politik för förbättrade mänskliga rättigheter. Jag bedömer inte att ett hävande av embargot i sig skulle ha någon negativ inverkan på MR-situationen i Kina.

Anf. 40 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Låt mig ta upp några punkter i svaret. Jag tycker att den första tesen här om att avsikten med att häva vapenembargot inte är att det ska leda till en ökad vapenexport är något förvånande. Kina tredubblade sina

vapeninköp 1999–2003. Man har beslutat om en kraftigt ökad försvarsbudget. Enligt min mening måste en ökad export av vapen från EU och kanske från andra håll, till exempel Ryssland, förväntas enligt varje realistisk bedömning. Jag förstår därför inte varför utrikesministern brukar repetera sin tes om att den så kallade avsikten är att det inte ska leda till ökad export. Är inte den tesen bevisligen överspelad? Utrikesministern framstår som naiv när hon säger detta. Se verkligheten! Varför skulle inte de EU-länder som trycker på för att häva vapenexportförbudet, när exportförbudet väl är hävt också vilja använda sig utav dessa ökade möjligheter, särskilt som Kina nu ökar sin försvarsbudget. Verkligheten är inte en avsiktsförklaring, utan detta är en realistisk bedömning av hur det faktiskt kommer att gå.

Jag går över till den så kallade verktygslådan och frågan om vad som sker i stället för vapenembargot, om nu vapenembargot skulle avskaffas. Då säger utrikesministern att förhandlingarna om verktygslådan ännu inte är avslutade. Jo, men det är de ju i allt väsentligt. Det som har bromsat den fortsatta processen att häva embargot – tack och lov! – är ju de amerikanska invändningarna och protesterna. Hur skulle annars EU kunna ha en dialog med Japan och USA om innehållet i verktygslådan, det vill säga reglerna för framtida export, om det inte var i stort sett slutförhandlat? Man kan ju inte diskutera och förklara för amerikaner och andra hur detta ska fungera om man inte själv har utarbetat ett förslag som är mycket långtgående, precist och konkret.

Det vore bra om utrikesministern redogjorde för förslaget och ersättningsreglerna för Sveriges riksdag, så att inte bara USA och Japan utan även Sveriges folkvalda får vara med i en dialog om det. Varför delger regeringen inte riksdagen förslagen till nya regler för vapenexport till Kina? I stället deltar man direkt och indirekt genom Europeiska unionen i förhandlingar med USA. Är det viktigare att föra en dialog med USA:s regering än med Sveriges riksdag i denna fråga?

Har regeringen bilaterala kontakter med USA i frågan om nya regler för vapenexport till Kina? Min interpellation gällde i långa stycken konsekvenserna för svensk och Sverigebaserad försvarsindustri av hotet om sanktioner från den amerikanska kongressens sida. Av svaret framgår ingenting. Man redogör inte för någon konsekvens- eller riskanalys. Ingen krisberedskap förefaller finnas.

Utrikesministern säger att samtalen ”förhoppningsvis leder till att en diskussion om amerikanska motåtgärder aldrig behöver inledas”. Ingen krisberedskap kan dock utläsas för svenska jobb eller svensk försvarsindustri framtid om det skulle bli amerikanska sanktioner eller repressalier mot EU:s försvarsindustri.

Det förefaller mig väldigt konstigt och osannolikt att man i Regeringskansliet inte skulle fundera över och försöka analysera de konkreta konsekvenserna och hoten mot svensk försvarsindustri. Har ni inte gjort det i Regeringskansliet är det tjänstefel. Jag frågar efter vad ni har gjort och vilka åtgärder ni har vidtagit eller tänker vidta om det skulle inträffa sanktioner. Man kan då inte bara säga ”förhoppningsvis”.

Anf. 41 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! För att häva det mångåriga vapenembargo som EU har haft gentemot Kina har EU:s stats- och regeringschefer enats kring ett

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på
interpellationer

antal kriterier. Vi moderater har också mycket tydligt markerat att dessa måste vara uppfyllda för att man slutligen ska kunna ta det avgörande beslutet.

Kriterierna fastslogs vid Europeiska rådets möte i december, där man betonade att ett beslut inte får leda till en ökning av vapenexporten från EU:s medlemsstater till Kina vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Europeiska rådet erinrade också om vikten av kriterierna i uppförandekoden för vapenexport, särskilt de kriterier som avser mänskliga rättigheter, stabilitet och säkerhet i regionen samt vänligt sinnade och allierade länders nationella säkerhet. Det var ett antal kriterier som i december fastställdes för att man skulle fortsätta arbetet med att kanske få en mer effektiv relation gentemot Kina men också för att kunna ha mycket bättre kontroll på den export till Kina som sker i dag, trots embargot.

Syftet var att ett beslut skulle fattas, kanske i juni 2005. Men med tanke på utvecklingen måste både EU och Sverige fråga sig om tiden är mogen. Vi läser i dag i tidningen att Amnesty rapporterar att det sker flest avrättningar i Kina och att de mänskliga rättigheterna ingalunda kan anses vara godtagbara. Vi har också nu under våren varit med om att den kinesiska folkkongressen har uttalat klart fientliga ställningstaganden gentemot Taiwan.

Man måste då ställa sig frågan: Är kriterierna på väg att bli uppfyllda, de kriterier som EU och Sverige har sagt ska vara på plats innan vi tar det slutliga beslutet? Jag tycker faktiskt att det vore intressant att höra om utrikesministern är beredd att bilda allians för att man håller fast vid att kriterierna ska vara till fullo uppfyllda innan man är beredd att ta beslutet.

Det har förts resonemang i internationella medier om att flera länder nu vill skjuta på beslutet. Jag vill få bekräftat om Sverige ingår bland dessa länder.

Anf. 42 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Carl Hamilton säger att det är en tes att vapenexporten till Kina inte ska öka om embargot lyfts. Det är ingen tes jag återger utan bara vad som har uttalats vid ministerrådsmötena i den här frågan. För Sverige är det egentligen inget problem att hantera. Vi har ingen export till Kina över huvud taget. Det är också det som är bakgrunden till att vi har väldigt svårt att se att vi skulle drabbas av några sanktioner från USA över huvud taget, eftersom vi inte har för avsikt att ändra vår vapenexportpolitik i det här avseendet.

Vi exporterar inga vapen till Kina. Vi kommer inte att exportera några vapen till Kina, helt oberoende av om det finns ett EU-embargo eller inte.

Vad gäller verktygslådan och det arbete som har bedrivits för att förändra den kod som ska gälla i framtiden inom EU oberoende av om embargot är kvar eller inte vill jag säga följande. Vi behöver modernisera den vapenexportkod som finns i EU. Den behöver bli betydligt mer öppen och ge möjlighet för länderna att ha en bättre insyn i varandras vapenexportpolitik. Mer information bör lämnas, och därigenom ges en möjlighet att föra en diskussion mellan EU-länderna om de olika ländernas sätt att hantera vapenexport. Det här är helt och hållet en nationell fråga, men det finns ett intresse av att ha en större öppenhet mellan EU-

länderna, en bättre insyn och en bättre överensstämmelse mellan de olika ländernas politik i det här avseendet. Därför vill vi ha en förändrad vapenexportkod.

Det är helt korrekt att arbetet med hur verktygslådan ska se ut har avslutats i arbetsgruppen. Men det är fortfarande inte behandlat på politisk nivå. Det kommer att behandlas i Kusp i dag.

Innehållet i de diskussioner vi har haft och det vi har strävat efter när det gäller koden och verktygslådan har mycket grundligt redogjorts för riksdagen, i den ordning som vi har kommit överens om att det ska ske, nämligen i EU-nämnden.

Gunilla Carlsson ställer frågan om tiden verkligen är mogen för lyftandet av embargot. Jag vet inte om den är det, ärligt talat. Vi måste fortsätta att föra en diskussion om det, mot bakgrund av hur viktigt det är att vi är överens om vad som ska gälla i fråga om koden och hur verktygslådan ska användas. Det är inte färdigdiskuterat på politisk nivå. Det gäller också hur vi bedömer MR-situationen.

Jag vill dock understryka att det inte är genom ett vapenembargo som vi försöker förbättra MR-situationen i Kina. För det krävs helt andra åtgärder. Jag har vid tidigare tillfällen här i riksdagen haft möjlighet att redogöra för på vilket sätt vi från svensk sida och också från EU:s sida arbetar i en dialog och med konkreta åtgärder för att påverka utvecklingen i Kina mot en större respekt för de mänskliga rättigheterna. Vapenembargot har egentligen ingen betydelse i det sammanhanget.

Likafullt är situationen för mänskliga rättigheter i Kina av betydelse, helt oberoende av embargot. Vid tillämpningen av EU:s kod för vapenexport hänvisas till att det är en faktor man måste ta hänsyn till när man fattar beslut om export. Det är också det som ligger till grund för vår nationella lagstiftning. Det är också bland annat det som har lett till att vi inte exporterar vapen till Kina.

Anf. 43 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Utrikesministern säger att det inte är med eller utan vapenembargot som vi förbättrar situationen för mänskliga rättigheter i Kina. Men det är alldeles uppenbart att kineserna vill ha den politiska signalen att de är mer godkända, mer legitima i världssamfundet. Det är därför kineserna strävar efter att EU-länderna ska häva vapenembargot. Det kommer naturligtvis att uppfattas så av kineserna – och exploateras av den kinesiska regimen i sin propaganda – att de är mera rumsrena och har bedömts vara så av Europeiska unionen. Därför har Europeiska unionen hävt sitt vapenembargo. Det är så detta kommer att användas.

Man kan bara göra tankeexperimentet att man själv är dissident i Kina. Hur skulle utrikesministern då ha uppfattat beslutet från Europeiska unionen? Det skulle naturligtvis ha uppfattats så att nu släpper Europeiska unionen i väg den kinesiska regimen och glömmer kraven på mänskliga rättigheter i Kina. Så måste det uppfattas av de människor som är förföljda i Kina, men naturligtvis även – vilket ju är välbekant – i Taiwan, som är det land som i första hand hotas av Kina.

För att fylla på den fråga som Gunilla Carlsson ställde tidigare vore det bra om utrikesministern kunde vara tydlig huruvida hon anser att möjligheten att häva vapenembargot förbättrats eller försämrats efter den nationella folkkongressens beslut, alltså att i någon mening legitimera

eller enligt kinesisk lag göra det mer legalt att attackera Taiwan om Taiwan skulle förklara sig oberoende.

Den brittiske utrikesministern Jack Straw har ju sagt att detta försvårat ett hävande av vapenembargot, och det vore bra om utrikesministern kunde säga ifall hon instämmer i Jack Straws bedömning eller inte. Det vore uppseendeväckande om utrikesministern inte kunde sträcka sig så långt att hon anser att detta är ett problem som tillkommit efter Europeiska rådets beslut i december att häva vapenembargot.

Sedan detta med att jag säger att det är en tes – visst är det en tes när utrikesministern säger att avsikten inte är någonting då det inte ökar vapenexporten eftersom det stått i rådsslutsatser. Men det har blivit en tes, ett teoretiskt yttrande, då det inte är realistiskt. Utrikesministern säger att det inte är ett svenskt problem för vi tänker inte öka vår export till Kina. Vi är emellertid en del av Europeiska unionen, och det är ett problem för oss om Europeiska unionen vidtar åtgärder och fattar politiska beslut som vi inte tycker är bra, som inte sammanfaller med våra egna.

Idealet måste ju vara att Europeiska unionen skulle ha ungefär samma exportkontroll som Sverige. Det vore väl något att sträva efter. Subsidiaritetsprincipen är bra, men den behöver inte drivas så långt att man tycker att det är en fördel att andra länder driver en politik som är motsatt den svenska politiken.

Sedan säger utrikesministern att vi inte behöver bekymra oss om eventuella sanktioner eller repressalier från USA eftersom vi själva inte kommer att tillåta export. Så är det, men den svenska industrin är väldigt internationaliserad. Till exempel är en stor del av vår vapenindustri ägd av brittiska företag, eller de har i alla fall stora intressen i den. Om sanktioner eller repressalier vidtas mot de brittiska företagen drabbar det därför också deras produktionsenheter och eventuella forskningsenheter i Sverige.

Anf. 44 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Fru talman! Jag vill tacka inte minst Carl B Hamilton som interpellerat och på ett mycket bra sätt pläderat i frågor som är brännande och viktiga för Sverige. För att vi ska kunna tillgodose olika krav har det betydelse vad vi gör i EU och hur det politiska ledarskapet är där.

Jag tror att vi egentligen har stor samstämmighet i kammaren kring vikten av att EU har förmåga till en samlad politik för vapenexport och till en samlad politik för vilka värderingar man ska ha kring mänskliga fri- och rättigheter samt vilka relationer man ska ha vad gäller det transatlantiska samarbetet. Kring detta borde det egentligen inte finnas några som helst motsättningar.

Nu diskuterar vi hanteringen av en speciell fråga, och jag vill tacka utrikesministern för hennes mycket balanserade svar beträffande tidpunkten när man ska fatta det slutgiltiga beslutet. Att jag valde att delta i den här interpellationsdebatten beror på att statsministern i samband med återrapporteringen från Europeiska rådets senaste toppmöte inte alls ville kännas vid att den här diskussionen förs i Europa.

För att ha trovärdighet på alla dessa områden kan man inte bara frånga de kriterier som man ställt upp inom EU, alltså om, som i det här fallet, Kina inte lever upp till de spelregler man ställt upp. Därför är jag

glad över att utrikesministern tar diskussionen på allvar och inte som statsministern för några dagar sedan bara avfärdar den som ett påfund från den amerikanska kongressen. Det handlar nämligen om bra mycket mer. För att Sverige ska kunna fortsätta att agera behövs det en majoritet för denna fråga också i Sveriges riksdag.

Jag hoppas att vi kan lösa den här mycket svåra frågan i samförstånd, och framför allt hoppas jag att regeringen ser till att ha bra allianser i det europeiska samarbetet för att det hela ska bli rätt och riktigt.

Anf. 45 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Carl B Hamilton är rädd för att om man efter alla dessa år häver vapenembargot mot Kina skulle det kunna uppfattas som en signal om att allt är gott och väl, att Kina är godkänt – jag antar att han menar i MR-avseende – och att situationen i grunden förändrats och man därför kan lyfta embargot. Jag tror inte att det är någon risk för det. All den debatt, den diskussion, det utpekande, de reaktioner som finns på vad som vid olika tillfällen sker i Kina ger en tydlig bild av vilken kritisk hållning EU, Sverige och stora delar av den övriga världen har till situationen i Kina just när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna.

Vi tiger inte med vår kritik. Varje gång det förs en dialog tar vi upp och offentliggör den – vilka frågor som varit uppe till diskussion, vilka kraven varit och vad svaren blivit, samt att man även följer upp hur förändringen i Kina sker. Och även om situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina fortfarande är allvarlig och bekymmersam måste vi samtidigt notera att det sker en utveckling i positiv riktning.

Sverige kan ta åt sig lite grann av äran för detta genom det idoga arbete som genomförts bland annat via Raoul Wallenberginstitutet och dess utbildning av personer som arbetar inom rättsväsendet i Kina. Det har naturligtvis haft viss betydelse och också påverkat det politiska tänkandet i Kina när det gäller mänskliga rättigheter. Det arbetet måste få fortsätta. Jag tror alltså inte för ett ögonblick att ett eventuellt hävande av vapenembargot plötsligt skulle ge en helt annan bild av omvärldens bedömning av Kina i det avseendet.

När Kina fattade sitt beslut om den så kallade antisessionslagen, det var den 14 mars, väckte det naturligtvis djup oro inom EU. Med anledning av det beslutet gjorde EU därför samma dag ett uttalande där vi uttryckte vår oro för att lagstiftningen kan få negativa konsekvenser för det närmande mellan parterna Kina och Taiwan som den senaste tiden kunnat skönjas. Det här är givetvis en fråga som finns med i diskussionen om hur situationen utvecklar sig, hur vi ska bedöma den och vilka beslut som ska fattas.

Det är ingen lätt diskussion, och jag uppskattar Gunilla Carlssons vilja att försöka hitta ett sätt att nå samförstånd inom Sverige eftersom vi samtidigt har uppdraget att nå samförstånd inom EU. Där finns olika uppfattningar, med vi har ändå anledning att försöka hitta en ståndpunkt som vi alla gemensamt kan stå för och försvara och som inte leder till allvarliga konsekvenser vare sig från den ena eller den andra sidan.

Anf. 46 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Folkpartiets motstånd mot att häva vapenembargot beror på att vi till exempel inte kan se att det sker någon förbättring av situat-

ionen för mänskliga rättigheter i Kina. Det finns många som tittat på denna fråga och skrivit mer eller mindre långa rapporter om den.

Jag vill återge vad Jack Straw sade i The Economist den 26 mars, nämligen att de politiska problemen relaterade till tanken att man ska lyfta vapenembargot mot Kina blivit svårare som ett resultat av bristen på framsteg i Kina såväl i frågor som rör mänskliga rättigheter som att Kina fattat beslut om antifrigrörelselagen vad gäller Taiwan. Det är alltså inte bara Folkpartiet som tycker att det råder fortsatt brist på mänskliga rättigheter och att det inte sker någon förändring i positiv riktning. Till skillnad från Laila Freivalds anser även till exempel Jack Straw det.

Låt mig avsluta med en fråga om tidtabellen för beslutet. Det är klart att det är bättre ju längre tiden går, för då ökar möjligheterna att stoppa denna olyckliga tanke att häva vapenembargot. Den luxemburgske utrikesministern, Minister Delegate to Foreign Affairs and Immigration, Nicolas Schmit har i Europaparlamentet sagt att det är ett mål för juni månad att avskaffa vapenembargot men att det målet inte är möjligt att uppfylla. Är den svenska regeringen införstådd med och delar den denna bedömning?

Anf. 47 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag delar inte uppfattningen att det inte sker någon förbättring av MR-situationen i Kina. Som jag tidigare sade finns det ändå vissa framsteg som har gjorts, men de är inte tillräckliga. Det är definitivt inte fråga om att det inte fortsatt finns brister. Det finns mycket allvarliga brister vad gäller respekten för mänskliga rättigheter.

Vi ser ändå en utveckling. Det tror vi bland annat är ett resultat av den intensiva politiska dialog som pågår mellan EU och Kina när det gäller mänskliga rättigheter. Det är viktigt att vi fortsätter den dialogen och inte låter frågan om vapenembargot hindra oss i det viktiga politiska arbete som den dialogen innebär.

Vad gäller tidsplanen har Sverige inte något mål för när beslutet behöver fattas. Vi vill ha ett beslut som arbetas fram där vi alla kan vara överens om att det är rätt beslut fattat vid rätt tidpunkt. Vilken tidpunkt det är vet vi inte i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

Anf. 48 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Kalle Larsson har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att klargöra vad Sverige anser om situationen i Nepal och för att bidra till ett återupprättande av den politiska demokratin i Nepal.

Som framgick av det svar jag gav till Kalle Larsson den 9 februari – fråga 2004/05:848 – ser den svenska regeringen med stor oro på utvecklingen i Nepal. Den svenska regeringen tar avstånd från kungens maktövertagande och den fortsatta bristen på respekt för mänskliga rättigheter i Nepal. Särskilt oroande är rapporter om ytterligare inskränkningar i civila och politiska rättigheter. Det finns ingen militär lösning på konflikten, utan en lösning kan bara uppnås genom förhandlingar inom ramen för ett demokratiskt system.

Sveriges utbyte med Nepal är begränsat, och våra möjligheter att som enskilt land påverka Nepal är små. Jag bedömer därför att det är genom EU som Sverige kan agera med störst tyngd gentemot Nepal. Den svenska regeringen har tillsammans med övriga EU-länder gjort ett kraftfullt uttalande som uttrycker djup oro över den nepalesiske kungens maktövertagande och uppmanar honom att skyndsamt återinföra demokrati. Dessutom verkar EU, inbegripet Sverige, för att FN:s kommission för mänskliga rättigheter, MRK, i Genève tar upp MR-situationen i Nepal. Det schweiziska förslag som EU vill att MRK ska anta innehåller stark kritik mot regeringen för dess övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och en uppmaning till både regeringen och den maoistiska motståndsrörelsen om att följa humanitärätten. Det är också av vikt att den nepalesiska regeringen tillåter den nationella MR-kommissionen att utföra sitt mandat, vilket inte är fallet i dag.

Sverige har också bilateralt under årens lopp arbetat för att påverka situationen i Nepal i positiv riktning. Vi stöder demokratiseringen i Nepal och har även verkat för en bilateral dialog med den nu avsatta nepalesiska regeringen. Ett exempel på detta är justitieminister Bodströms besök i Nepal i januari förra året, ett besök som bland annat användes till att uttrycka den svenska regeringens stöd för Nepals demokratiska krafter.

Kalle Larsson skriver i sin interpellation att Sverige valt att agera annorlunda än andra länder genom att Sveriges ambassadör rest till Nepal och överlämnat sina kreditivbrev, vilket skulle kunna tolkas som ett erkännande av den förda politiken. Detta är felaktigt. Vår politik och vårt agerande gentemot Nepal är samordnat med övriga EU-länders.

Beslutet om kreditivbrevsöverlämnandet fattades efter noggranna överväganden och konsultationer med det lokala brittiska EU-ordförandeskapet. Audiensen hos kungen i samband med överlämnandet gav ambassadören tillfälle att framföra Sveriges och EU:s djupa oro över kungens åtgärder den 1 februari. I samtalet med kungen liksom med den nyutnämnde utrikesministern underströk ambassadören att Sverige inte såg något alternativ till en omedelbar återgång till ett flerpartisystem och konstitutionell monarki med fulla politiska och civila rättigheter och respekt för mänskliga rättigheter.

*Svar på
interpellationer*

Sammanfattningsvis vill jag säga att Sverige kommer att fortsätta att verka för en återgång till demokrati i Nepal, i första hand genom EU och FN men även då vi har direkta kontakter med den nepalesiska regeringen.

Anf. 49 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka för det svar jag har erhållit. På flera punkter är det ett välkommet svar. Det visar en avsevärt tydligare hållning än det skriftliga svar gjorde som jag tidigare erhållit. Då lyckades man helt kort på några rader, på 13 rader, sex gånger hänvisa till EU. Inte vid något tillfälle sade man någonting om en självständig svensk politik. Det är ju ändå möjligt, har vi många gånger fått höra, att även som EU-land föra en självständig utrikespolitik. Det är välkommet att utrikesministern nu tydligt säger att Sverige också har egna åsikter, även om EU och kopplingen dit förekommer många gånger också i det svar som i dag har delgivits kammaren.

Jag vill också tacka för att utrikesministern före jul tog sig tid att träffa en av företrädarna för demokratirörelsen numera i Nepal, Madhav Kumar Nepal som är partiordförande i Nepals kommunistiska parti Förenade marxist-leninisterna – ett demokratiskt kommunistiskt parti i Nepal som är en av de bärande krafterna i den demokratirörelse som har funnits i ungefär 15 år. Ja, egentligen har det funnits längre än så men i öppna former har det funnits i 15 år.

Vi talar nu om en region som ofta är bortglömd eller i alla fall om ett land som i viss mån fallit i glömska i den svenska debatten. Det skådespel som nu utspelas framför våra ögon är mycket allvarligt – detta i ett land där det i många år har varit en dragkamp mellan demokrati och en auktoritär kungaregim, ett land som sedan 1966 dessutom är inkastat i ett våldsamt inbördeskrig med en maoistisk gerilla som skyr få medel för att få igenom sin odemokratiska politik. Klämd mellan denna kungaregim och den maoistiska gerillan finns en demokratisk oppositionsrörelse som består av partier med olika åsikter men som just nu kämpar för den, tycker vi, självklara rätten att få vara oense i ett vanligt flerpartisystem.

Jag kommer nu till frågan om vad vi ytterligare skulle kunna göra, för det är uppenbart att utrikesministern när det gäller konkreta förslag om vad Sverige kan åstadkomma än så länge inte har erbjudit så många sådana. Men innan jag räknar upp några förslag om hur det skulle kunna se ut vill jag kommentera en sak i det svar som jag fått här i dag.

Utrikesministern har sagt att det faktum att Sveriges ambassadör reste till Nepal och överlämnade sina kreditivbrev skulle kunna tolkas som ett erkännande av den förda politiken – det är vad jag själv har sagt. Detta är felaktigt säger utrikesministern i dag. Ja, det beror väl lite grann på vad man menar. Det är väl inte felaktigt att det skulle kunna tolkas som ett erkännande av den förda politiken eftersom det var just så det tolkades i den regimtrogna pressen i Nepal. Man tolkade den svenske ambassadörens närvaro hos kungen just som ett legitimerande av den förda politiken och också av statskuppen. Det var förstas inte ambassadörens eller den svenska regeringens avsikt – jag är övertygad om att man också framförde den kritik som man nu ger uttryck för – men dessvärre uppfattades det precis så.

Sedan kommer alltså några konkreta förslag om vad Sverige ytterligare skulle kunna göra inom EU och FN. Det handlar då om att verka för att det internationella biståndet, som i dag drivs genom Världsbanken och Valutafonden, dras in. Är utrikesministern beredd att driva på för detta, i alla fall som en miniminivå – det som handlar om att bygga regeringsinstitutioner, som ju byggs under en odemokratisk regim just nu?

När det gäller Pakistan och Kina, som båda har visat stöd för statskuppen i Nepal, undrar jag: Vad gör utrikesministern och den svenska regeringen för att där påverka ståndpunkterna? Och är Sverige berett att vara värd för att inom FN:s ram arrangera fredsförhandlingar mellan de ingående parterna?

Anf. 50 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag tror inte att ens regeringen i Nepal eller kungen uppfattade det som en legitimering av det som hade skett i Nepal, i varje fall inte efter det att ambassadören hade varit uppe och presenterat sina kreditivbrev och därvid framfört den mycket bestämda uppfattning som Sverige och EU har samt uppmaningen att återgå till ett flerpartisystem. Jag tror alltså inte att man uppfattade detta på annat sätt än som det var, även om det naturligtvis kunde utnyttjas i förhållande till den egna befolkningen. Men situationen har ju normaliserats när det gäller ambassaderna. Alla de ambassadörer som hade kallats hem för konsultationer har nu återvänt till Katmandu.

Jag ska kanske förklara varför vi genomförde det som var beslutat tidigare i ett annat led. Skälet var att vi, om vi inte hade genomfört installationen av ambassadören på plats då, hade hamnat i det läget att vi hade varit tvungna att invänta en förbättrad situation. Det är ju ingen förbättrad situation, i varje fall inte än så länge. Därför valde vi att vara på plats för att kunna framföra och driva vår inställning i förhållande till regimen.

Vi tror nämligen att det som skedde inte på något vis har förbättrat möjligheterna att få en ökad stabilitet i landet och en fortsatt demokratisering. Att det inte ökar maoisternas vilja att förhandla är vi också övertygade om – tvärtom! Ändå är den enda lösningen för Nepal naturligtvis en återgång till ett demokratiskt system.

Sverige är i det internationella sammanhanget på alla sätt berett att göra det vi vid någon tidpunkt tror kan bidra till att få den processen att gå vidare. Jag bedömer inte situationen nu så att vi utifrån kan påverka förhandlingar. Situationen har inte på något sätt förbättrats. Den är fortfarande mycket dålig. Det som vi gör, och som jag tror är mycket viktigt här, är att EU:s kommitté för mänskliga rättigheter ska anta en resolution om situationen i Nepal. Det är det närmaste uppdrag vi har, för vi tror att det kan ha stor betydelse.

Anf. 51 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Låt oss, trots att vi tycks vara överens i delar av detta, ändå ägna en liten stund till åt legitimeringen, hur vi skulle kunna uppfattas. Självfallet har inte kungen, efter vad jag förstått av de dokument jag har tagit del av efter besöket, kunnat uppfatta detta som en legitimering av den kupp som han har genomfört. Kritik har framförts. Jag är övertygad om att den informationen är riktig. Jag har ingen tvekan på den punkten. Men det är snarare det andra som är bekymmersamt, nämligen

kungens möjlighet att utnyttja detta gentemot befolkningen. Jag har i stort sett daglig kontakt med demokratiörelsen i Nepal. När Katmandu Post slog upp på första sidan överlämnandet av kreditbrev från den svenska ambassadören var det i ordalag som var mycket legitimerande och mycket stödande. Det fick många av mina kontakter att reagera och undra om Sverige hade bytt position från att tidigare ha stött demokrati och mänskliga rättigheter i stora delar av världen till att i stället acceptera de maktpolitiska faktumen.

Det är väl utmärkt att också denna interpellationsdebatt, med det skriftliga svar som utrikesministern har delgivit, kommer att översättas till engelska och sändas till demokratiörelsen. Därför kommer den att kunna användas för att sprida ytterligare information om vad Sverige har uppfattningar, i stället för att bara tala genom den regimtrogna pressen.

Så till de svar som jag tror att jag fick. Vi tror inte att vi nu egentligen kan göra någonting annat, vad jag förstår, än att se till att det antas en resolution. Jag hade förslag på några saker till och skulle gärna vilja höra konkreta skäl till att det inte skulle vara möjligt att för det första agera i FN och i andra internationella institutioner för att det internationella biståndet dras in, i alla fall det som gäller att bygga regeringsinstitutioner och för det andra påverka både Pakistan och Kina. Kina är ju ett land som dessutom enligt internationella observatörer just nu säljer och delvis också smugglar vapen till kungaregimen. Man har en lång gräns sig emellan.

Är Sverige för det tredje berett att agera för att vara värd för fredsförhandlingar? Det är inte nödvändigtvis så att sådana kommer att kunna hållas inom den närmaste tiden, men visst är det en viktig signal att ett land som trots allt fortfarande – ibland kan man tycka av någon märklig anledning – har rykte om sig att vara neutralt och opartiskt och stå i bräsch för mänskliga rättigheter och demokrati i världen talar om att vi är beredda att stå värd för en sådan förhandling. Jag skulle gärna vilja ha lite mera argument för varför det inte skulle kunna vara möjligt eller vad det är som talar mot att vi agerade på det sättet.

Sedan ska jag ge utrikesministern chansen att hälsa till den nepalesiska demokratiörelsen. Det är nämligen i dagarna 15 år sedan som maktövertagandet skedde. Demokratiörelsen lyckades att pressa den då auktoritära kungaregimen att träda tillbaka, och man införde flerpartisystem. Detta firas nu, under det auktoritära nya styre som har tillkommit, genom ett otal olika manifestationer och protestmarscher. Vad är utrikesministerns budskap till dem som församlas bland annat i morgon dag i Katmandu City? Vad är dessutom budskapet till kungaregimen? Jag är säker på att de kommer att få höra det.

Anf. 52 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Kalle Larsson nämnde olika förslag. När det gäller bistånd kan jag säga att Sverige inte ger något bistånd till Nepal. Det jag känner till är humanitärt bistånd via internationella organisationer. Men jag kan ta reda på om det också skulle finnas bistånd till upprättande av regeringens institutioner. Jag känner faktiskt inte till att det är något land som bidrar med det.

När det gäller Kina ingår givetvis i alla kontakter vi tar med Kina att diskutera relationen mellan Kina och dess närmaste grannar. Utveckling-

en i Nepal är en sådan fråga som regelbundet återkommer i våra dialoger med Kina.

När det gäller fredsförhandlingar bedömer jag, som jag redan tidigare sade, situationen inte så att vi utifrån har någon möjlighet att nu ta initiativ till sådana. Det måste ske förbättringar inom landet. Det måste finnas någon vilja som visas från kungens och regeringens sida att man är beredd att lyssna till den starka opinion som världssamfundet har visat vad gäller kravet på återgång till demokrati. Det är också mitt budskap till demokratiörelsen i Nepal.

Anf. 53 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Jag tror att det finns utrymme för ytterligare några meningar i den hälsningen, gärna riktat såväl till demokratiörelsen, det stöd som utrikesministern vill ge, som till kungen direkt. Problemet med det svenska agerandet den senaste tiden är just det att kritiken har framförts direkt till kungen, men för vanligt folk har den framstått i motsatta dager. EU:s kritik har framgått genom medier. Trots att medierna är censurerade, trots att det på tv-stationerna står företrädare för militärregimen och säger vad som får sändas och inte sändas har det sipprat ut kunskap om att EU är kritiskt och om att FN varnar för en humanitär katastrof. Men vad Sveriges uppfattning är, utöver att man ingår i de här institutionerna, har ännu inte riktigt kommit fram. Sverige har just nu i demokratiörelsen rykte om sig att vara ett av de mer passiva länderna. Ta gärna chansen att ytterligare förstärka hälsningen till kungen och demokratiörelsen.

Jag sade inte och har inte heller uppfattningen att Sverige bedriver något biståndsarbete till stöd för demokratiska eller, i det här fallet, demokratiska regeringsinstitutioner. Däremot gör det internationella samfundet det. Det finns ett sådant stöd. Det svenska biståndet är mycket blygsamt. Det handlar, vad jag vet, om ett projekt för vattenrening som Sida driver i Katmandudalen och inte mycket mer än så. Det är inte mycket bevänt att vare sig fortsätta eller avbryta det samarbetet. Här handlar det om det omfattande internationella bistånd som ges genom de internationella institutionerna. Där har Sverige möjlighet att påverka.

Avslutningsvis vill jag tacka för den diskussion vi har haft. Jag kommer att återkomma skriftligen och hoppas på utförliga och fylliga svar om Sveriges position då, i annat fall kanske också i den här formen, via en interpellationsdebatt. Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2004/05:452 om Sveriges stöd till Vitryssland

Anf. 54 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Cecilia Wigström har ställt ett antal frågor som alla berör Sveriges agerande för att främja demokratiutveckling i Vitryssland.

Låt mig inleda med att säga att jag till fullo delar Cecilia Wigströms oro för den nedåtgående spiral som präglar respekten för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter i Vitryssland. I Europa av i dag borde inget

Prot. 2004/05:98
5 april

Svar på
interpellationer

land behöva bevitna att dess journalister försvinner till följd av att de publicerat för regimen misshagliga artiklar eller att dess politiskt aktiva fängslas efter grundlösa anklagelser. I ett land som gränsar till EU borde icke-statliga organisationer få verka fritt, oberoende fackföreningar få existera och yttrandefriheten vara helgad. Det borde vara en självklarhet för varje medborgare att kunna göra sin röst hörd i rättvisa och demokratiska val.

Det är mot denna bakgrund som regeringen driver att Vitryssland bör ges större uppmärksamhet inom EU. Inom unionen har vi drivit kravet på ett långsiktigt och flexibelt agerande gentemot Vitryssland för att få största möjliga effekt. Stöd till stärkandet av det civila samhället är en central punkt. Ett fortsatt tryck på regimen utesluter inte upprätthållandet av en dialog, inom de fastställda ramarna. Sverige driver aktivt en rad konkreta förslag, i linje med slutsatserna från Europeiska rådet i december, som på sikt skulle kunna bidra till en demokratisk utveckling i Vitryssland.

Jag är övertygad om att den senaste tidens politiska utveckling i framför allt Ukraina kan inverka positivt också på situationen i Vitryssland. Bland länderna i Vitrysslands närområde, tillika nya EU-stater, som Polen och Litauen, finns en påtaglig vilja att påverka situationen i Vitryssland i demokratisk riktning. Från svensk sida vill vi i största möjliga utsträckning samarbeta med dessa länder för att påverka situationen i Vitryssland.

Det nedslående resultatet av höstens parlamentsval respektive folkomröstning utmynnade i rådsslutsatser om Vitryssland i november 2004. I dessa bekräftades att EU:s föreliggande riktlinjer avseende Vitryssland skulle ligga fast, inte minst vad gäller en fortsatt inriktning av biståndet på humanitärt, regionalt och demokratistödande stöd, samt att EU:s medlemsstater bör avhålla sig från bilaterala ministerkontakter.

En handlingsplan inom ramen för EU:s grannskapspolitik ENP är inte ett ensidigt initiativ från EU:s sida. Handlingsplaner ska vara differentierade och ta hänsyn till olika länders skilda behov och ambitioner. Men en grundläggande förutsättning för att det ska bli aktuellt att inleda förhandlingar om en handlingsplan är att landet i fråga ansluter sig till de grundläggande värden som bland annat uttrycks i den europeiska grannskapspolitikens grunddokument. Den nuvarande vitryska regimen visar inga tecken på att hysa en sådan vilja.

Värdet av det samlade svenska utvecklingssamarbetet med Vitryssland uppgick i fjol till drygt 40 miljoner kronor, vilket gör Sverige till en av de största bilaterala biståndsgivarna i kretsen av EU-stater. Vi kan på sikt förutse en utvidgning och utveckling av samarbetet med Vitryssland. Det långsiktiga målet för våra insatser i Vitryssland är en modernisering och demokratisering av det vitryska samhället. Respekten för de mänskliga rättigheterna präglar på alla plan våra relationer med Vitryssland.

Till de prioriterade målgrupperna för det svenska reformstödet hör studenterna. Det är angeläget att unga människor ges möjlighet att på nära håll få möta de grundläggande värden som förenar de europeiska rättsstaterna.

Svenska institutets Visbyprogram för studentutbyte gör åtskillnad mellan gruppansökningar respektive individuella stipendier. Ser man således till totalen har antalet stipendier för studentutbyte med Vitryss-

land ökat betydligt över tiden, och Svenska institutet gör betydande ansträngningar för att öka utbytet med Vitryssland. Jag har fått försäkringar från Svenska institutet att inga ansökningar av godtagbar standard som rör Vitryssland för närvarande avslås. Vål så viktigt som stipendier till enskilda vitryssar är den verksamhet inom Svenska institutet som går ut på att stödja forskningsnätverk mellan svenska och vitryska institutioner.

Avseende egeninsatsen för svenska icke-statliga organisationer involverade i biståndssamarbete utomlands är detta en sedan länge vedertagen princip som gäller i samma grad för Vitryssland som för andra länder. När den politiska situationen i Vitryssland försämrades under andra hälften av 1990-talet gjordes under några år ett tillfälligt avsteg från denna princip, i syfte att stimulera svenska folkrörelser att engagera sig i landet. Det torde från början ha stått klart för alla att detta endast var att betrakta som en tillfällig lösning. Nu har man således återgått till det gängse förfarandet, det vill säga att organisationer som får svenska biståndsmedel till en mindre del måste ha egen finansiering.

Syftet med egeninsatsen är att det inte ska råda några tvivel om att det är organisationen i fråga som äger programmet och därmed ges möjlighet till inflytande över det. Kravet på en egeninsats torde också kunna borga för ett större mått av långsiktighet i engagemanget.

Anf. 55 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Jag har väckt interpellationen om Vitryssland och om situationen för de mänskliga rättigheterna där därför att jag är väldigt bekymrad, som många människor är, över vad som händer i ett land som ligger så nära oss men mentalt ändå så långt borta. Diktatorn Lukasjenko håller på att isolera sitt folk från den positiva utveckling som annars sker runtom i Europa med ökad demokrati och ökat samarbete mellan länder.

I mars kom OSSE:s medierepresentant med en starkt kritisk rapport om situationen vad gäller de fria medierna i landet. År 2003 fanns det 50 försäljningsställen för fria tidningar. År 2004 var antalet försäljningsställen i landet nere i 18. Det finns en oroande tendens att "suspendera" tidningar och till och med lägga ned dem. 20 stycken fria och oberoende tidningar "suspenderades" inför valet i höstas.

Inte heller NGO-föreningar tillåts att verka. 1 500 föreningar ansökte förra året om att få registrera sig, så som föreningar bör göra i Vitryssland, men bara 100 föreningar, alltså knappt 1 %, fick rätt att registrera sig.

De politiska partier som finns i landet har nu ålagts ett nytt dekret om att de måste omregistrera sig. Det vet vi för Folkpartiets liberala systerparti som bildades för ett år sedan fick inte registrera sig. De nya kraven kommer säkert att innebära att de oppositionspartier som finns också kommer att bli illegala.

Listan på försämringar som sker i landet kan göras lång. En oerhört skrämmande utveckling är, tycker jag, ett nytt presidentdekret som nu kommer att träda i kraft. Man säger att man vill skydda befolkningen från *trafficking*, slavhandel. Det innebär att alla studenter eller människor som arbetar utomlands måste ansöka om tillstånd hos ett regeringsdepartement. Man säger att det är för att skydda människor

från *trafficking*, men det är ju egentligen ett sätt att stänga inne och kontrollera människor.

Vi behöver göra mycket från svensk sida för att hjälpa demokratiörelsen och försöka få till stånd en bättre utveckling i Vitryssland. Jag har tagit upp fyra områden i min interpellation där vi kan göra mycket.

Först gäller det EU. Vitryssland är ju ett grannland till EU, och det är viktigt att vi använder EU för att jobba tillsammans vad gäller Vitryssland. Där behöver Sverige ligga på mer. EU har till exempel inget representationskontor i Minsk. Det skulle vara väldigt viktigt att finnas på plats och bygga upp kontakter med människor, visa att EU inte är så farligt.

Vi behöver också stödja demokratiörelsen mer med biståndsmedel.

Studentutbytet är ett annat sätt att från svensk sida främja demokratiutvecklingen i Vitryssland. Utrikesministern säger i sitt svar att antalet studentutbyten har ökat. Det är möjligt, men i så fall är det därför att man mer har övergått från långtidsstipendier till korttidsstipendier om två veckor. Det totala belopp som avsätts för det så kallade Visbyprogrammet för studentutbyten har minskat med 25 % sedan år 2001. Det är en drastisk nedskärning som inte borde ske i dessa tider.

Jag får återkomma i mina kommande inlägg vad gäller vad vi kan göra för att använda svenskt demokratibistånd bättre och sluta importera vapen från denna diktatur. Det är två andra sätt att hjälpa till att få utvecklingen på rätt väg.

Men jag vill höra lite mer konkret vad utrikesministern vill göra inom EU. Det nämns i svaret att ni driver frågor. Men vad konkret vill ni att EU ska göra?

Anf. 56 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Cecilia Wigström tog upp några konkreta förslag. Och jag har ingen anledning att kommentera den beskrivning som Cecilia Wigström gör av tillståndet i Vitryssland. Det är precis så illa ställt som jag försökte beskriva i mitt interpellationssvar och som Cecilia Wigström också lägger ut texten om. Det är en svår situation. Det innebär inte desto mindre att vi måste öka våra ansträngningar att påverka utvecklingen i Vitryssland, och som situationen är i dag är det framför allt genom att stödja demokratiörelsen och genom att skapa kontakter med befolkningen. Även om vi har svårigheter att påverka regimen har vi möjligheter till ett inflytande för att öka medvetenheten och viljan till en demokratisering i landet på många olika sätt. Cecilia Wigström frågar om ett representationskontor för EU i Minsk. Jag tror att när det känns möjligt att över huvud taget etablera ett sådant kontor och bedriva meningsfull verksamhet, så blir det en viktig åtgärd. EU försöker ju vara närvarande i alla de länder där vi försöker påverka utvecklingen och där vi har ett omfattande samarbete. När det gäller Vitryssland befinner vi oss fortfarande i det läget att vi har svårt att ha ett direkt samarbete med regimen, så det är via andra kanaler som påverkan sker. Men när det blir meningsfullt och möjligt för EU att ha ett representationskontor kommer det att etableras.

När det gäller studentutbytet har Svenska institutets Visbyprogram för i år beviljat samma anslag som för förra året, nämligen 45 miljoner kronor. Enligt uppgift från Svenska institutet ökade utbytet med Vitryssland under fjolåret.

Detta gäller särskilt antalet individuella stipendier i Sverige. Det är någonting som man särskilt har eftersträvat från Svenska institutets sida.

Till de betydande ansträngningar som görs för att öka utbytet med Vitryssland hör också anordnandet av kontaktseminarier på plats i Vitryssland. Det gäller både utbildnings- och forskningsinstitutioner och också enskilda studenter. Detta är ett viktigt arbete, och det satsar vi mycket på.

Därutöver vill jag ytterligare framhålla det som jag sade i mitt svar, nämligen att vi ser det som särskilt meningsfullt att etablera ett samarbete med Vitrysslands närmaste grannar, särskilt dem som har blivit nya medlemmar i EU. De har en egen erfarenhet av vad förändringar av ett samhälle i demokratisk riktning innebär. De har dessutom ett väldigt starkt eget intresse för att få en förändring till stånd hos sin närmaste granne.

Anf. 57 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag kan instämma i det som utrikesministern sade om att det är viktigt att vi samarbetar med de närmaste grannländerna som har väldigt bra kontakter med Vitryssland. Det är bra.

När det gäller EU-samarbetet tycker jag att det faktiskt är meningsfullt för EU att redan i dag etablera ett kontor. Det skulle vara en viktig politisk signal till de demokratiska krafterna att vi vill vara aktiva i landet. Redan i dag finns det alltså anledning att etablera detta kontor.

Jag vill också höra lite om vad Sverige driver mer i EU. Jag funderar till exempel på vad som nu kommer att hända med den europeiska grannskapspolitiken och ENPI-programmet som ska sättas upp. Vi etablerar nu handlingsplaner för olika länder men inte för Vitryssland. Hur kommer detta att påverka demokratibiståndet till Vitryssland när alla andra program ska läggas ned och allt ska kanaliseras via ENPI? Det är oerhört viktigt att stödet till Vitryssland ökar i detta ögonblick.

När det gäller stipendierna stämmer det att det i budgeten under de senaste två åren har varit samma belopp, nämligen 45 miljoner kronor. Men år 2000 och 2001 var det faktiskt 60 miljoner kronor som satsades på Visbyprogrammet. Att gå från 60 miljoner till 45 miljoner är en minskning på 25 % som vi har sett. Det är väldigt olyckligt.

Jag vill komma in på två andra saker som jag också har tagit upp och som vi från svensk sida kan göra, och det är att bättra på det svenska demokratibiståndet till Vitryssland. Där har det skett en försämring från förra året i och med att alla projekt i Vitryssland nu måste betala 10 % i egenavgift. Jag tycker att det är en rimlig hållning för demokratiprojekt att föreningar som har projekt i olika länder är beredda att betala en viss del själva.

Men just när det gäller Vitryssland tycker jag inte att det är rimligt därför att Vitryssland är en diktatur där NGO:er och föreningar får svårare och svårare att verka. Väldigt många får inte ens registrera sig. De jobbar olagligt, och det gör att det blir en svår situation för svenska föreningar att verka under. Vi vet till exempel att Svenska Freds sedan detta krav infördes från Sida har avbrutit sitt projekt i Vitryssland.

Från Folkpartiets sida tycker vi att det är naturligt att man när man jobbar med diktaturer har hundra procentig finansiering från Sida för att återspegla vår politiska vilja att stödja demokratirörelserna i dessa länder. Jag tycker att en egenavgift inte behövs för att man ska kunna känna

ägarskap för ett projekt. Jag tror att föreningarna mycket väl vet att de äger projekten. Det är på samma sätt med socialbidragstagare som inte ska tro att någon ska komma och ta deras tv ifrån dem. De äger tv-apparaten ändå. Man kan känna ägarskap, om utrikesministern förstod denna parallell.

Jag ska ställa en sista fråga som gäller det faktum att vi importerar vapen från Vitryssland. Vi importerar lasersikten från denna diktatur. Det innebär faktiskt att vi stöder den här regimen finansiellt. Jag tycker att det är vidrigt att våra skattepengar går till Lukasjenko. Det är dessutom så att just vapenexporten och de inkomster som den inbringar inte går in i statsbudgeten, utan den går in i hemliga presidentfonder som det inte finns någon parlamentarisk kontroll över, utan det är Lukasjenkos egen domän. Och dit går svenska skattebetalares pengar när vi köper in lasersikten.

Jag är besviken på utrikesministerns svar där hon hävdar att vi köper in de billigaste produkterna som vi kan hitta. Men vi måste ju vara aktiva konsumenter. Likväl som vi kan ställa krav som konsumenter på att det ska vara miljövänligt tycker jag också att vi ska ha ett demokratikriterium. Inte är det rimligt att vi ska köpa vapen från en diktatur?

Anf. 58 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Vi har en grannskapssamverkan med Vitryssland från EU:s sida. Men när det gäller den handlingsplan som jag nämnde i mitt svar förutsätter ett framförhandlande av en handlingsplan för det fortsatta gemensamma samarbetet att man har en gemensam värdegrund, för annars är det inte möjligt att bedriva det nära samarbete som en handlingsplan innebär. Och situationen är för närvarande inte sådan i Vitryssland att vi ser att vi kan ha en gemensam värdegrund att utgå från i dessa förhandlingar.

När det gäller egenavgifter för de organisationer som verkar i Vitryssland kan jag inte se att det finns någon anledning att ha någon annan ordning än den som vi har för alla andra organisationer som arbetar i andra länder. Och jag kan inte förstå att det skulle bli lättare att agera under de onekligen svåra förhållanden som finns i Vitryssland bara för att man får full finansiering och inte själv behöver bidra med någon finansiering.

Den svenska vapenexporten motiveras av Sveriges försvarsintressen, och upphandlingen av försvarsmateriel sker på strikt affärsmässiga grunder. Vi köper inte material från länder som är föremål för internationella sanktioner, embargo eller liknande. Och Vitryssland är inte föremål för någon sådan sanktion. I övrigt vill jag hänvisa interpellanten till att fortsätta den diskussionen med försvarsministern.

Anf. 59 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag är självklart medveten om att EU:s handlingsplaner bygger på att två länder vill göra dem tillsammans och att det inte kan vara aktuellt för Vitryssland i detta fall. Men när jag efterlyser en handlingsplan menade jag inte en EU-handlingsplan eller *action plan*, utan jag menade att EU har antagit deklARATIONER om hur man vill hantera Vitryssland. Men jag tycker att om man ska jobba på ett strukturerat och strategiskt sätt gentemot Vitryssland kan man behöva ha en egen handlings-

plan för vad man ska göra. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi ökar våra ansträngningar när Vitryssland nu går i helt radikalt motsatt riktning än övriga Europa.

Jag såg till exempel i dag ett TT-telegram där det sades att Lukashenko nu planerar ett nytt dekret som innebär att företagsledare som inte kan uppnå fastställda mål kan riskera inte bara böter utan till och med fängelse i framtiden. Det är alltså en ökad terrorisering av befolkningen som är på väg.

Jag tycker därför att det är dags att vi öppnar ett Minskkontor.

Trots att vi inte har en EU-handlingsplan med Vitryssland ska vi när det gäller ENP, den nya grannskapspolitiken, se till att det finns öronmärkta pengar för demokratiseringen i EU.

Det är oerhört viktigt att utöka studentutbytet. Vi har sett en trend att regeringen sedan år 2000 har minskat detta med 25 %. Det är mycket olyckligt.

Vi bör se till att alla föreningar som verkar i diktaturer inte själva ska ta den risken som det innebär, utan där ska staten kunna gå in med hundraprocentig finansiering.

Slutligen vill jag säga att vi måste sluta importera vapen. Jag hade förväntat mig, även om det inte ligger på utrikesministrarnas bord, ett annat svar. Jag tog upp denna fråga med Leni Björklund för ett år sedan. Men nu har vi ändå haft denna utredning, Krut, som talar om att vi kanske ska ha tillstånd för import av vapen till Sverige. Då är det väl lämpligt att också i detta sammanhang faktiskt se till att vi inte importerar vapen från diktaturer?

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellationerna 2004/05:462, 463, 464, 465, 466 och 467 om situationen i Colombia

Anf. 60 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag har fått sex interpellationer om Sveriges engagemang i Colombia. Jag besvarar interpellationerna i ett sammanhang.

Sverige är starkt engagerat i att försöka bidra till att uppnå fred i Colombia. Vi anser att en förhandlingslösning är den enda möjliga vägen. Diplomatiska kontakter kombineras med ett slagkraftigt utvecklingsarbete. Vi agerar såväl bilateralt som tillsammans med de andra medlemsstaterna i EU och genom vängruppen G 24.

Sverige ger dessutom såväl politiskt som ekonomiskt stöd till ett flertal FN-organ i Colombia, däribland MR-kontoret. Vi anser att FN bör spela en central roll när det gäller fredsförhandlingar genom generalsekreterarens Good Offices. Den colombianska regeringen har hittills visat en öppen attityd gentemot FN, det internationella samfundet och det civila samhället. Jag hoppas att denna öppenhet kommer att fortsätta.

Colombias regering och folk behöver stöd utifrån. Londondeklarationen, och den efterföljande Londonprocessen, utgör grunden i relationerna mellan det internationella samfundet och Colombias regering. Härigenom kan Sverige genom dialog framföra svenska profilfrågor som till exempel en politisk lösning av den väpnade konflikten, en demokratisk

Prot. 2004/05:98
5 april

*Svar på
interpellationer*

kultur, jämställdhet mellan kvinnor och män, barns rättigheter och en rättvis fördelningspolitik.

Situationen i Colombia är mycket allvarlig med våld, kidnappningar och antalet internflyktingar på internationellt sett anmärkningsvärda nivåer. Samtidigt har Colombia under president Uribe upplevt minskat våld och minskad kriminalitet. En faktor som bidragit till att minska våldet är den demobiliseringsprocess som pågår med paramilitärerna. I dag har över 4 000 vapen lämnats in vilket minskat antalet lätta vapen i omlopp i landet.

Jag vill samtidigt understryka vikten av att den process som inletts med paramilitärerna leder till avväpning, demobilisering och återanpassning. Ett adekvat juridiskt ramverk som är nationellt förankrat och internationellt acceptabelt är ett villkor för att Sverige, EU och andra ska stödja processen. Det är nu viktigt att Colombias regering och parlament gör allt som står i deras makt så att ett juridiskt ramverk kan träda i kraft så snart som möjligt.

Sverige ger stöd till Organisationen för Amerikanska Staters (OAS) viktiga verifieringsarbete för att öka transparensen i den pågående demobiliseringsprocessen. Politiskt åtnjuter OAS mission stöd från såväl EU som USA och det civila samhället. Samtidigt måste jag beklaga att den inte får tillräckligt med finansiellt stöd från länderna i närområdet för att fullt ut kunna fullfölja sitt uppdrag.

Målet för det svenska utvecklingssamarbetet med Colombia, som i dag uppgår till närmare 100 miljoner svenska kronor per år, är att bidra till en förankrad fredsprocess som även tar itu med de grundläggande konfliktorsakerna, till att lindra konfliktens verkningar och till att respekten för de mänskliga rättigheterna förbättras. Sverige stöder bland annat organisationer som arbetar för att öka kvinnors deltagande och kvinnors möjligheter att påverka fredsprocessen i landet. Via Unicef stöder Sverige arbetet med barnsoldater och via UNHCR arbetet med landets internflyktingar där kvinnor och barn som är särskilt utsatta är prioriterade. Sverige kommer att arbeta för att få den colombianska regeringen att uppmärksamma och implementera FN:s resolution 1325 om stöd till kvinnor i väpnade konflikter.

Frågan om internationell valövervakning i Colombia har diskuterats inom EU inför de senaste två valen, och slutsatsen var att EU inte skulle kunna bidra med något genom en sådan. Däremot finns det mycket att göra när det gäller stärkande av demokratiska institutioner och en demokratisk kultur. På dessa områden utgör det svenska utvecklingssamarbetet ett viktigt inslag.

Genom samarbete och kontakter med forskare, enskilda organisationer och internationella organisationer ökar också kunskapen om problematiken i Colombia. I Sverige arbetar Kollegiet för utvecklingsstudier, som får stöd från Sida, med seminarier som syftar till att fördjupa kunskapen om Colombia. Under våren planeras ett heldagsseminarium för att belysa paramilitarismen, dess rötter och den pågående demobiliseringsprocessen.

I Colombia är narkotika både ett socialt problem och en finansieringskälla för de illegala väpnade grupperna. Den internationella dimensionen är uppenbar eftersom huvuddelen av den narkotika som produceras i Colombia till slut hamnar på gatorna i USA och Europa. Sverige anser

att man måste angripa problemet från två håll. Dels stoppa efterfrågan men också erbjuda alternativ till de bönder som odlar koka för att bidra till att utbudet minskar. Sverige ger ett stort stöd till UNODC i Colombia, FN:s särskilda organ för bekämpning av organiserad brottslighet och handel med droger.

Prot. 2004/05:98
5 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 61 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka utrikesministern för svaret. Låt mig ge en kort bakgrund till att vi är så många riksdagsledamöter här som gemensamt tagit initiativ till att ställa frågor om Colombia. Företrädare för sex av de sju riksdagspartierna var på en resa som organiserades av Diakonia under den plenifria veckan i februari. Den var mycket intressant och givande för oss allihop. Vi har den colombianska ambasadören här i Sverige att tacka för att vi bland annat fick möjlighet att möta president Uribe och vicepresidenten direkt. Men vi ska också tacka Diakonia för möjligheten att ta oss ut ur huvudstaden Bogotá till konfliktzonen, till djungeln och till floden Bojayá. Det är därifrån jag har mina starkaste minnen från resan. Att få möta dessa offer och lyssna på deras skildringar och historier om hur de upplever konflikten, att få sitta i kyrkan som den 2 maj 2002 sprängdes i bitar, den här gången av Farc, och där 119 människor miste livet och att i samma kyrka få sitta och lyssna på företrädare för sex byar som flytt undan från stridszonen lite längre bort vid samma flod var skakande. Jag tror att många av oss bär med sig de här intrycken av att vara så nära dessa människor.

Konflikten i Colombia är väldigt svårbegriplig. Det är en av de mest långvariga väpnade konflikterna mellan väldigt många olika grupper. Här har narkotikan den senaste tiden verkligen fungerat som en katalysator i hela situationen, och de som lidit mest är byborna i Bojayáregionen och de civila runt om i hela Colombia. Konsekvenserna av detta är alldeles oerhörda.

Herr talman! Här har Sverige faktiskt varit en positiv kraft som försökt motverka konflikten. Under den förra presidenten Pastranas tid var Sverige väldigt engagerat i de fredsförhandlingar som pågick med Farcgerillan, en av de stora parterna i den här konflikten.

Vid det givarmöte som var i Cartagena hade vi den näst största delegationen på plats efter USA. Det visar också vårt intresse för att vara med och bidra till att den här konflikten ska lösas på ett fredligt sätt.

Så tolkar jag också våra ambitioner när vi gick in och stödde den här verifieringsprocessen, även om det ska sägas här att det är väldigt många som kritiserar den, inte minst från det civila samhället. Men det vill jag lämna därhän. Däremot tror jag att det är oerhört viktigt att vi framöver villkorar de resurser som ges i den här verifieringsprocessen så att det finns ett lagligt ramverk som tar hänsyn till sanning, rättvisa och gottgörelse för de offer som vi bland annat träffade vid Bojayáfloden.

I mitt nästa inlägg kommer jag att gå in på de problem med demokratin som finns i Colombia.

Anf. 62 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Jag vill också börja med att tacka för svaret på interpellationen. Jag måste dock erkänna att jag är lite besviken på det, som jag tycker, mycket allmänna svaret. De här sex interpellationerna som utri-

kesministern har valt att besvara i ett sammanhang, vilket jag i och för sig förstår att ministern väljer att göra, tar ju trots allt upp flera olika frågeställningar som allesammans, tycker jag, känns mycket angelägna.

Utrikesministern inledde med att peka på att Sverige är mycket starkt engagerat i situationen i Colombia. Med anledning av det vill jag påpeka att jag uppfattar det som ytterst viktigt att vi får en snabb lösning på ambassadörsfrågan i Colombia. Den nuvarande provisoriska lösningen är inte så lyckad av flera skäl, tycker jag. Jag tycker inte heller att det återspeglar det här starka engagemanget, så jag hoppas att vi får se en lösning där.

Jag har ju ingen erfarenhet eller kunskap om diplomati. Om man kommer utifrån landsbygden så där så är man kanske van att vara lite väl rak, så jag kanske trampar i klaveret lite grann, men jag kan inte låta bli att tycka att svaren på sådana här interpellationer blir väldigt försiktiga. Jag kan i och för sig förstå att tonen i svaret kanske delvis kan bero på att man är orolig för att skada förbindelser eller något sådant – jag tror att det brukar heta ungefär så. Men jag tror ju att det i längden är väldigt bra att man pratar ur skägget och är väldigt tydlig.

Att då till exempel påstå att demobiliseringsprocessen bidragit till att minska våldet uppfattar jag som en skönmålning. Det betyder inte att jag är emot en demobiliseringsprocess, men man måste vara väldigt kritisk och granska vad som faktiskt döljer sig bakom den. Många av de så kallade demobiliserade är med största sannolikhet rekryterade just för att demobiliseras. Det ser bra ut på papperet utan att det egentligen på något sätt påverkar de paramilitära grupperna i någon större utsträckning. Och de vapen som hittills har lämnats in är i stor utsträckning äldre vapen som egentligen inte har något större militärt intresse.

Sedan påstår ministern att Colombia under president Uribe har upplevt ett minskat våld. Det här med statistik är ju väldigt svårt naturligtvis, men den uppfattning jag har fått från människorättsorganisationer i landet är att paramilitären till exempel har brutit mot den vapenvila man har utlovat, i den halva av landet som man har kunnat kontrollera, så mycket som 340 gånger bara under förra året. Det finns närmare 200 fall av försvunna, troligen döda, människor.

Under resan i Colombia besökte vi, som ni har hört, olika delar av landet, och vi har sett mycket. Vi var i en by där det fanns 1 400 flyktingar som berättade mycket för oss om sin situation. Enligt den colombianska juristkommissionen, som den heter, som vi också träffade, var det ungefär 4 000 personer som miste livet varje år. Som det ser ut i dag står alltså Farcegerillan bara för 25 % av det. Det finns alltså mycket talar för att våldet har bytt karaktär.

Jag skulle gärna vilja ha en antydning till svar på min fråga om regeringen har för avsikt att på något sätt inom EU och FN ta några nya initiativ för att försöka stärka kampen mot det globala, illegala nätverk som har vuxit fram genom den colombianska maffiakulturen. Jag tycker att det är en väldigt allvarlig fråga som jag hoppas ska få ett tydligt svar.

Anf. 63 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Tack, utrikesminister Freivalds, för svaret!

Det är bra att Sverige är starkt engagerat för att bidra till fred i Colombia. Vi som besökte Colombia under vecka 8 fick också tack-

samma bekräftanden på det. Men det behövs också hjälp, precis som utrikesministern säger, för i Colombia finns cirka tre miljoner internflyktingar och dessutom övrig civilbefolkning, som lider av den väpnade konflikt som har pågått i ca 50 år.

Vi träffade, som vi har hört förut här, internflyktingar som nyligen flytt från striderna. De kom från en plats 20 minuters båt väg längre upp längs floden till byn Bojayá i Colombias djungel, där vi befann oss. Vittnesmålen var entydiga. Både Farcgerillan och paramilitärerna deltar i extrema övergrepp på civilbefolkningen. Mötet med flyktingarna skedde där i nordvästra hörnet av Colombia, i den kyrka där 119 personer hade mördats brutalt för tre år sedan.

De beväpnade grupperna, paramilitärerna och Farcgerillan, är ungefär likvärdiga i sina övergrepp mot internationell humanitär rätt. Det handlar bland annat om mord, kidnappningar, stöld av egendom och sexuella övergrepp mot kvinnor. 42 % av kvinnorna har blivit våldtagna, och av flickorna har 18 % blivit gravida. Det här har lett till väldigt många oönskade graviditeter och med det också illegala aborter. Man räknar med ungefär 300 000–400 000 illegala aborter varje år.

Rapporter och vittnesmål från bland annat FN:s kontor för mänskliga rättigheter pekar även ut regeringstrupperna som ansvariga för grova övergrepp mot internationell humanitär rätt och mot mänskliga rättigheter.

Den sittande regeringen säger att MR-situationen har förbättrats. Man pekar på statistik om minskat antal mord och kidnappningar. Kidnappningarna uppgår i dag till ungefär 3 000 per år. I förra veckan kunde vi se ett reportage i svensk tv om presidentkandidaten och den gröna politikern Ingrid Betancourt, som blev kidnappad av Farcgerillan för mer än tre år sedan. Inget har hörts från henne sedan september 2003. Dagens vicepresident har också varit kidnappad, och han kommenterade när vi träffade honom: De lyckades nästan avrätta mig.

Regeringens siffror om minskat antal kidnappningar och mord kan vara korrekta när det gäller trenden, men det behöver inte betyda att skyddet av de mänskliga rättigheterna faktiskt har förbättrats. FN:s speciella kontor för mänskliga rättigheter pekar på att situationen snarare utvecklas i fel riktning inom flera områden. FN:s speciella kontor för mänskliga rättigheter har funnits i Colombia sedan 1997. Det är väldigt viktigt att de finns där, och den colombianska regeringen har också i avtal med FN förbundit sig att följa FN:s rekommendationer, samtidigt som regeringen ifrågasätter FN:s roll.

FN behöver få fortsätta att vara representerat i Colombia och jobba för de mänskliga rättigheterna. Dess närvaro behöver snarare förstärkas än förminskas. Enligt chefen för FN-kontoret, Micael Frühling, skulle FN behöva vara närvarande på fler platser i landet än vad man är i dag.

Därför undrar jag: Är utrikesministern beredd att fundera över detta förslag och arbeta för att FN ska få utökade möjligheter att arbeta med MR-frågor i Colombia? Vi vet att president Uribe vill ha kvar FN i landet, men vad händer när han inte är president längre? Hans tid går ut 2006.

Prot. 2004/05:98

5 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 64 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Herr talman! Jag vill också börja med att tacka utrikesministern för svaret. Jag vill också tacka Colombias ambassadör, som just nu lyssnar på oss här nere.

Det är så att i Colombia är lätta vapen ett mycket stort problem och en stor affär. Vapen som smugglas in från olika delar av världen, USA bland annat, säljs på illegal marknad till enorma förtjänster. Men den illegala handeln är bara en del av problemet. Många vapen finns kvar sedan kalla krigets dagar, nu i händerna på gerilla, brottslingar och civila och späder på det mer än 40 år gamla inbördeskriget.

Varje minut i världen, dygnet runt, året om, dödas någon av lätta vapen. Sammanlagt i världen finns över 650 miljoner vapen i omlopp i dag, och de senaste tio åren har två miljoner barn blivit dödade och mer än fem miljoner blivit invalidiserade av lätta vapen i världen.

Colombia har det högsta mordtalet i världen, 77 ½ döda per 100 000 invånare vilket vid 44 miljoner invånare i landet ger ca 30 000–40 000 döda per år. Den colombianska polisen säger att ca 85 % av alla mord som sker i Colombia sker med lätta vapen. När utrikesministern i svaret säger att över 4 000 vapen har lämnats in, vilket har minskat antalet lätta vapen i omlopp i landet, så är det riktigt. Av de cirka fyra miljoner vapen som finns i landet är det 0,1 % som just nu är inlämnade. Så visst: Det går framåt, men kanske inte tillräckligt fort.

Jag skulle vilja veta, utifrån de diskussioner Sverige har med Colombia: Vad gör vi konkret i Sverige för att få stopp på spridningen av lätta vapen? Vad gör Sverige konkret för att få en snabbare avveckling av lätta vapen i landet?

Anf. 65 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Jag är en av dem som inte var med på den här resan. Vänsterpartiet hade en annan representant som inte hade möjlighet att delta i debatten. Jag kan alltså inte hänvisa till de upplevelser som de andra har haft därifrån, men däremot har jag fått väldigt mycket berättat för mig.

Den fråga som var mest på tapeten och som upplevs som väldigt viktig är kvinnornas situation i Colombia.

Kvinnor, var än i världen det är, där det finns konflikter, inbördeskrig eller våld, är ofta de mest utsatta parterna. Kvinnornas situation i Colombia är väldigt utsatt, trots att det har blivit en viktig fråga även på den politiska agendan i Colombia under de senaste åren. Det beror också på att det finns starka krafter i kvinnorörelsen för att uppmärksamma kvinnors situation.

Huvudproblemet som flera av kvinnorna där lyfte upp är att det också blir en kamp mot terrorism, att man inte ser det som en väpnad konflikt på vanligt sätt. Det innebär att man underminerar MR-situationen.

Kvinnor säger att regeringens politik, som kallas för demokratisk säkerhet, också påverkar kvinnornas situation, framför allt det som man benämner som godtyckliga arresteringar. Kvinnor som börjar organisera sig i kvinnoorganisationer och kvinnor som kommunala ledare riskerar att bli arresterade i sitt viktiga arbete och bli utsatta för trakasserier från regeringen. Det allra värsta är våldtäkter, det sexualiserade våldet. De blir tvingade till sexuella tjänster.

Min fråga till utrikesministern är vilka insatser Sverige gör för att trycka på Colombia för att man ska följa FN:s säkerhetsråds resolution 1325 som tar upp kvinnornas roll i konflikten. Hur tänker den svenska regeringen trycka på för att man inte ska ge straffrihet för de allvarliga övergrepp som har begåtts mot kvinnor när det gäller massvåldtäkter och det sexualiserade våldet i den militära kampen, för att de inte ska undgå straffansvar?

Den sista frågan är hur Sverige är berett att stödja FN ytterligare i arbetet för att stärka kvinnoorganisationer och kvinnors rättigheter i Colombia.

Anf. 66 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Utrikesministern! Jag får tacka så mycket för svaret. Jag var med på resan och har fått många intryck därifrån. Jag vill först konstatera att det var en av arrangörerna mycket väl genomförd resa. Vi fick lära oss mycket, vi som åkte dit.

Man kan också konstatera att den väpnade konflikten i Colombia har skördat och fortsätter att skörda offer dagligen. Som någon har sagt här tidigare befinner sig 3 miljoner människor på flykt, inom landet, undan våldet, enligt den statistik som UNHCR publicerar. Colombia är ett av de länder som har flest internflyktingar i världen.

Civilbefolkningen som hamnat i skottlinjen lider svårt av den längsta väpnade konflikten i Latinamerika. Den colombianska regeringen kan, som ett resultat av sin förda politik, uppvisa statistik på hur antalet mord och kidnappningar minskat i landet. Det är mycket positivt. Men de två huvudsakliga illegala väpnade grupperna FARC och paramilitärerna framstår bägge som likartade våldsorganisationer.

Det som ursprungligen kunde liknas vid en politisk agenda har alltmer ersatts av kopplingar till narkotikahandel, kontroll av territorium, stöld av egendomar, sexuella övergrepp mot kvinnor, användande av barnsoldater och andra kriminella aktiviteter. Grupperna är, som någon har sagt tidigare, enligt FN:s MR-kontor att betrakta som likvärdiga i sina övergrepp mot internationell humanitär rätt och de mänskliga rättigheterna.

Det är allmänt omvittnat att paramilitärerna arbetar i flera steg där våldet så småningom övergår i kontroll över stat och samhälle, inte minst på kommunal nivå. Paramilitarismen är ett stort och komplext samhällsproblem som därför måste angripas som ett sådant.

Regeringen Uribe sitter nu i förhandlingar med paramilitärerna. Men många röster uttrycker oro över att denna fredsprocess inte är tillräckligt djupgående. Tyvärr anser enstaka regeringsrepresentanter att avmobiliseringen av paramilitären skulle kunna resultera i straffrihet och att amnestier kan utfärdas även för grova brott mot mänskligheten.

Jag tror inte att en fredslösning kan vara hållbar utan rättmätiga straff och att stulen egendom återböras till sina rättmätiga ägare.

Det diskuteras nu olika förslag till juridiskt ramverk i den colombianska kongressen som ska reglera den fortsatta förhandlingsprocessen med paramilitären och framtida förhandlingar med andra illegala väpnade grupper. Det råder en stor enighet, såväl nationellt som internationellt, om att ett internationellt stöd till en fredsprocess helt bör villkoras av om detta ramverk lyckas leva upp till internationellt godtagbar standard

vad gäller de tre grundprinciperna om offrens rätt till sanning, rättvisa och gottgörelse. Ramverket som bland annat definierar straffsatser och påföljder av illegala exponeringar kommer att bli helt avgörande för huruvida paramilitarismen står inför en nedmontering, en legalisering eller någonting däremellan.

Jag ansluter mig till den avmobilisering av paramilitären som redan påbörjats. Där har OAS gått in för att bidra med verifiering av avmobiliseringen. De har dock för lite resurser eftersom många i det internationella samfundet föredrar att avvakta i väntan på ett juridiskt ramverk.

Risken är, som många ser det, att ett stöd till OAS i det här osäkra läget legitimerar en process som först måste definieras mycket klarare. Denna ståndpunkt har framför allt framförts av Human Rights Watch i en nyutkommen rapport från 2005.

Herr talman! Jag återkommer med min fortsättning.

Anf. 67 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Får jag först säga att jag tycker att det är utmärkt att så många riksdagsledamöter har gjort den här resan till Colombia. Det är nog bara på plats som man kan få en föreställning om hur komplicerad och allvarlig situationen i Colombia är och hur svår den därför är att hantera även för det internationella samfundet.

Luciano Astudillo tar upp hur viktigt det är att den verifieringsprocess som vi bland annat deltar i och stöder har ett ramverk och att det är villkorat. Det är viktigt att ha de skilda delarna klara för sig. Det är viktigt att skilja på förhandlingarna mellan regeringen och paramilitärerna å den ena sidan och en oberoende internationell verifikation å den andra sidan.

Sveriges och EU:s villkor för att ge ett utvidgat stöd när det gäller processen för avväpning, demobilisering och återanpassning, det som kallas DDR, är att det finns villkor för hur det ska gå till. Det måste finnas ett juridiskt ramverk som är nationellt förankrat och internationellt acceptabelt. Det var det som Björn Hamilton syftade på i sin inledning, förstår jag. Jag delar helt uppfattningen att det måste ha en sådan nivå vad gäller rättssäkerhet och krav på icke straffbarhet att det är acceptabelt internationellt sett.

Det viktiga här är att ett beslut kommer till stånd och att regeringen och parlamentet gör allt som står i deras makt för att få ett juridiskt ramverk till stånd så att det kan träda i kraft. Det är då det skapas förutsättningar för omvärlden att gå in och ge mer stöd till DDR-processen.

Hittills har vi bara kunnat vara aktiva i det som kallas verifieringsprocessen. Det är bara en kontrollinsats, för att kontrollera om de fredsuppgörelser som har gjorts på sina håll efterlevs. Det är ju inte tillfyllest för att man verkligen ska få i gång en process som så småningom kan leda till att konflikterna och det ohyggliga våldet upphör.

Jan Lindholm tar upp frågan om ambassadör på plats. Jag hoppas snart ha en lösning. Det blev en olycklig situation. Den som tillträdde som ambassadör blev av personliga skäl tvungen att hoppa av, men vi har snart en lösning på gång.

Birgitta Sellén tar upp MR-kontoret och dess situation. Sverige deltar för närvarande aktivt i EU:s arbete med att åstadkomma ett bra ordförandeuttalande i MRK som uppmanar Colombias regering att implementera MR-kontorets rekommendationer.

EU har förberett ett uttalande om Colombia som i fredags överlämnades till den colombianska delegationen. Sverige har särskilt verkat för en stark text som uttalar oro för MR- och IHR-situationen, som stöder FN:s MR-kontor i Bogotá och understryker vikten av att Colombias regering genomför kontorets och MRK:s rekommendationer.

När det gäller vapnen är naturligtvis det enda sättet att verkligen få till stånd en minskning av vapnen att DDR-processen kommer i gång, och därför är det också viktigt att det legala ramverket kommer till stånd.

Alice Åström tar särskilt upp kvinnornas situation, och jag kan bara instämma i att det är en viktig fråga i sammanhanget.

Anf. 68 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Låt mig kort säga något om det svenska stödet så att det inte blir några missuppfattningar. Det som många civila organisationer uttryckte var att just det stöd som Sverige gick in med i verifieringsprocessen de facto uppfattades som en indirekt legitimering av demobiliseringsprocessen. Det var den kritik som kom fram.

Det är ett bra initiativ som Uribe tagit att faktiskt försöka få till stånd fredsförhandlingar med en av de stora våldsverkarna i landet, de paramilitära grupperna, och jag tycker att det är helt rätt av Uribe att bekämpa de terrorgrupper som finns i landet. I det arbetet ska Uribe ha stöd. Samtidigt är det oerhört viktigt att det finns ett juridiskt ramverk. Jag kan dock tycka att det hela sker lite grann bakvänt. Först börjar man demobilisera, och sedan försöker man komma fram med hur straffen ska vara och så vidare. Man kan tycka att ordningen egentligen borde vara den omvända.

När det gäller den demokratiska utvecklingen i landet tycker jag att där finns mycket positivt. Colombia är en relativt väl fungerande demokrati, och landet har tagit flera steg i positiv riktning. För mig som socialdemokrat är det oerhört positivt att en demokratisk vänster för första gången på länge får lov att verka i landet utan att bli avrättad, attackerad, mördad eller kidnappad. Borgmästaren i huvudstaden Bogotá tillhör till exempel samma International som vi socialdemokrater. Det ger en positiv signal, och Colombia ska ha stöd och uppmuntran för att man skyddar dem som engagerar sig politiskt.

Det är också positivt att flera av de borgmästare som tidigare inte kunde verka i sina kommuner, utan i stället fick styra från centralorten i regionen, nu kunnat återvända för att styra de kommuner där de blivit valda.

Samtidigt finns det tecken som pekar åt andra hållet. I det förra presidentvalet var valdeltagandet det hittills lägsta. Det fanns regioner där så lite som 9 % deltog i valet. Att de inte kunde delta berodde till stor del på konflikten. Internflyktingsituationen gjorde att många inte hade möjlighet att rösta, och i så många som 300 av landets 1 098 kommuner fanns endast en kandidat som ställde upp i borgmästarvalet. Än i dag finns många hot, både indirekta och direkta, mot politiskt verksamma människor. Det är delvis anledningen till dessa siffror.

Jag vill ta upp en annan viktig faktor, som jag också tagit upp i min interpellation. Det handlar om att ha ett val som övervakas internationellt, att erbjuda det nu när Colombia är öppet och vill ha internationell närvaro i landet. Det kommer att hållas presidentval 2006, och under

presidentvalsprocessen har man i landet arbetat på en konstitutionell förändring som eventuellt innebär att Uribe, mot den rådande konstitutionen från 1991, åter ska kunna kandidera. Det har varit en mycket infekterad debatt, där egentligen hela oppositionen motsatt sig den förändringen av konstitutionen. Sannolikt kommer den dock att gå igenom.

Jag vill avsluta med en fråga. EU har, som sagt, diskuterat frågan om internationella valövervakare. Två gånger har man sagt att det inte är lämpligt. Varför inte ha det denna tredje gång?

Anf. 69 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Bland många organisationer och människor som vi mötte i Colombia fanns en tydlig oro för att den pågående demobiliseringsprocessen snarare kunde bli en form av legalisering av paramilitarismen som fenomen i stället för ett avskaffande av den. Det är mot den bakgrunden, risken för att själva fenomenet paramilitarism legaliseras och konserveras, som jag ställde min fråga som jag fortfarande egentligen inte fått något svar på. Jag frågade om regeringen har några avsikter att inom ramen för till exempel FN och EU ta nya initiativ för att stärka kampen mot den nya typen av illegala globala nätverk som vuxit fram i den paramilitära narkotikainspirerade kulturen. Det är en väldigt viktig fråga, för den spiller över på alla samhällen i världen.

En del av detta har utrikesministern redan pekat på, alltså att processen måste få en form där man har internationellt godtagbara nivåer på straff och dylikt. Verkligheten är dock den att straffrihet för brott mot internationell humanitär rätt och brott mot mänskliga rättigheter håller på att bli norm. Därför är det oerhört viktigt att det internationella engagemanget till stöd för den här processen väldigt tydligt och väldigt snabbt visar att så får det inte gå till. Med en kraftigt ökad militär kontroll kan lugnet på ytan vara en chimär. Så uppfattar jag att det är. Vi har också fått tydliga signaler om att utvecklingen just nu går bakåt.

De interpellationer som vi nu behandlar pekar på olika saker: övergrepp mot kvinnor och barn, tvångsrekrytering av soldater, narkotikahandel, *trafficking*, allvarliga brister i demokratin, narkotikafinansierade rövarband som kontrollerar lokala val, institutioner och dylikt. Det finns alltså många problem.

Efter den resa som vi gjorde kan vi emellertid konstatera att Colombia också är ett oerhört rikt land med väldiga naturtillgångar och en ekonomi som växer. Jag slogs av att där finns en fantastisk natur, en fantastisk miljö, med ett oerhört fint klimat. Man har en lång formell demokratisk historia bakom sig, även om det finns brister i den. Man har ett bra utbildningsväsende. Den del av samhällets invånare som har möjlighet att ta del av den har alltså hög kvalitet på sin utbildning.

Samtidigt är klyftorna stora, såsom de ofta är i samhällen med denna typ av problem. De 64 % som lever under fattigdomsgränsen har det mycket svårt. Även sådana problem finns att tackla, förutom de demokratiska problemen.

Dessa problem är inte endast nationella, utan vi är en del av dem. Narkotikans makt är beroende av att det finns avnämrländer. Det gäller handeln med narkotika, med kvinnor och så vidare. Därför har världssamfundet ett tungt och tydligt ansvar att se till att någonting händer. Jag tar tacksamt emot det som sägs i svaret, nämligen att Sveriges uppfatt-

ning är att problemet måste lösas från två håll. Det gäller dels att stoppa efterfrågan, dels att erbjuda alternativ. Så ser även jag på det.

På vilket sätt försöker Sverige realisera den linjen i internationella sammanhang såsom EU och FN?

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på

interpellationer

Anf. 70 BIRGITTA SELLEN (c):

Herr talman! Vi vittnar alla om att befolkningen i Colombia ofta lever under förhållanden som inte överensstämmer med FN:s krav på mänskliga rättigheter. Speciellt besvärligt upplevde jag att det var för urbefolkningen – indianerna och afrocolombianerna. Vi mötte dem och talade med dem. Djupt inne i hjärtat finns en stark känsla av medlidande och sorg, vilket satt sina spår. Och som utrikesministern också säger är det bara på plats man kan uppleva och känna detta. Det är därför en rikedom att ha fått vara där, att ha fått krama kvinnorna som berättade, att ha gråtit tillsammans med dem över deras tragiska berättelser. Det är ett minne jag kommer att bära med mig resten av livet.

Förutom den rädsla de känner för att gerillarörelser ska komma och kriga, beslagta mark, våldta kvinnor och unga flickor och så vidare drabbas deras barn också av att de inte kan få den skolgång som de har rätt till. I byn som vi besökte hade 1 400 flyktingar tagit sin tillflykt. Var skulle de bo? Jo, i skolan naturligtvis. Det fanns inte så många andra ställen där de kunde bo.

Skolgången i djungeln har förutom det jag nu beskriver ett stort problem. Regeringen har nämligen fattat ett beslut om att det bara ska finnas utbildade lärare i landets skolor. Det är ett mycket bra förslag. Det är en tanke som jag önskar kunde vara realiserbar. Men i praktiken fungerar det inte där, och det gör det inte heller i vårt eget land. Det vet vi.

Därför kan man behöva ha unga människor som har en gymnasieutbildning som vikarierar som lärare. Eftersom det i dag saknas lärare i Colombia innebär det att det framför allt är i djungeln och i annan glesbygd som barnen inte får den skolgång som de har rätt till.

Jag lyfte den frågan när vi träffade president Uribe. Han berättade om allt som de försöker göra nu för ungdomarna och barnen i skolan. Han sade att det var ett problem som man kanske måste åtgärda. Jag hoppas innerligt att man kommer att göra det.

Om det är ord som kommer att förverkligas vet jag inte. Men det kanske skulle hjälpa om utrikesminister Laila Freivalds trycker på i den här frågan. Det gäller vikten av att barnen får skolgång. Det tillhör de mänskliga rättigheterna.

Jag hade i min interpellation lyft just den frågan. Det känns väldigt bra att utrikesministern talar om att det sker påtryckningar från svensk sida inom EU. Det är bra att det pågår ett arbete och att ett uttalande har skickats i väg.

Det är viktigt att landet så snart som möjligt kan få leva under normala förhållanden. Det är precis som andra har sagt här. Det är ett oerhört, otroligt vackert land. Det kan bli ett mycket populärt turistland.

Anf. 71 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Herr talman! Jag kan hålla med om det som utrikesministern sade. Resan till Colombia som många av oss gjorde gav oss intryck på plats som vi inte hade fått om vi inte hade åkt dit. Som Birgitta Sellén nämnde

var det många starka intryck. Det var bland annat positiva intryck. Det var ett vackert land och mycket att se. Men det var också negativa intryck av kränkningar och andra saker.

Vi såg väldigt många vapen. Vi såg militärer beväpnade med tunga vapen. Vi såg också tungt beväpnade poliser. När FN år 2001 genomförde en första internationell konferens om den illegala handeln med lätta vapen, där bland annat en colombian satt ordförande, antogs en politiskt bindande handlingsplan. Parlamentens roll som lagstiftande organ var en av de punkter som lyftes fram i arbetet mot den fortsatta spridningen av lätta vapen liksom också vikten av det civila samhället.

Det svenska engagemanget i Colombia beträffande lätta vapen ställer en rad utmaningar. Utrikesministern nämnde DDR – Disarmament, Demobilization and Reintegration. Den militära vapenproduktionen kan vara ett bekymmer. Hur ser den svenska regeringen på detta?

Utrikesministern gled lite grann förbi, om jag nu får använda det uttrycket, frågan om lätta vapen. Jag kände att vi inte fick några konkreta svar om vilka åtgärder Sverige avser att vidta för att vi ska få ett inflytande och ta ansvaret att hjälpa Colombia med bekymret med lätta vapen.

Det är ett vackert land. Jag anser att vi ska göra vad vi kan för att stödja det. Jag vill gärna tillbaka till landet. Jag hoppas att vi har kommit bra mycket längre i åtgärderna mot problemet med lätta vapen nästa gång jag kommer till landet.

Anf. 72 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! Som det ofta är i krig och konflikter är det männen som krigar. Det är också männen som nu ska försöka skapa fred och ska föra fredssamtalen, de samtal som förs mellan regeringen, paramilitären och Farcgerillan. Det sker utan kvinnornas deltagande i en fredsprocess. Det är nödvändigt att det kommer i gång för att få ett stabilt land.

Som i så många konflikter runtomkring i världen är det nödvändigt att man ingriper mot de brott som sker mot kvinnor just i syfte att kränka och att kontrollera områden. Det handlar om det sexualiserade våldet, massvåldtäkterna. Det måste också räknas in i de uppgörelser som görs.

Det är därför viktigt att man lyfter fram kvinnors situation inte bara i Colombia utan överallt. Tittar man på Colombia har regeringen ändå undertecknat konventioner. Det gäller säkerhetsrådets resolution 1325, som jag tog upp tidigare. Den rör kvinnors roll i konflikter. Det är viktigt att kvinnorna nu kommer med i fredsprocessen.

Där sade utrikesministern i svaret att Sverige kommer att stödja just arbetet för resolution 1325. Det är oerhört viktigt att man följer upp det med tekniskt bistånd för ge möjlighet att följa implementeringen av resolution 1325.

Det är också viktigt att man lyfter upp att Romfördraget har ratificerats av Colombia. Även i Romfördraget finns det ett kapitel som handlar om gender. Där sägs att brott mot kvinnor är brott mot mänskligheten, och våldtäkter räknas också in bland brotten i Romfördraget. Det är viktigt att även de frågorna tas upp i fredsprocessen och i de krav man ställer på Colombia.

Oavsett vilken fredsprocess som man kommer att inleda är det viktigt att man tar hänsyn till de aspekterna och att kvinnorna nu får vara med

om återuppbyggnaden och uppleva ett tryggare Colombia. Det kommer att kräva att kvinnorna får sin rätt och sin plats i samhället.

Prot. 2004/05:98
5 april

Anf. 73 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Jag tänkte upprepa min fråga till utrikesministern som jag ställde i min interpellation. Vilka åtgärder avser utrikesministern att vidta för att klargöra att ett fortsatt stöd till demobiliseringsprocesserna är avhängigt ett godtagbart ramverk som utgår från internationell godtagbar minimistandard i fråga om straff för brott mot de mänskliga rättigheterna?

Med andra ord och kort uttryckt kan det sägas: Först lag, sedan process. Det känns väldigt omvänt för mig att man först processar och sedan kommer efter med lagen och den lagstiftning som ska fälla de eventuella brottslingar som man har fångat in. Det ligger väldigt långt ifrån svensk rättspraxis att hantera problemen på det sättet. Det var egentligen min fråga.

Sverige beslutade år 2004 om ett mindre, tekniskt och ekonomiskt stöd till OAS verifieringsmission. Det stödet som löper ut nu i augusti år 2005 har kritiserats av Human Rights Watch. De menar att alla givarländer ska hålla inne med stöd så länge inte garantier finns för att paramilitarismen nedmonteras i sin helhet, garantier ges för att strafffrihet inte ska ges och att offrens rättigheter tillvaratas. Det ska finnas ett juridiskt ramverk för hur man ska hantera situationen.

Samtidigt är den officiella svenska ståndpunkten att det juridiska ramverket är helt centralt för processens möjligheter att lyckas. Det är en ståndpunkt som jag till fullo delar. Därför borde Sveriges engagemang koncentreras ytterligare till att verka för att ett av FN godtagbart juridiskt ramverk kommer till stånd.

Vi borde avvakta med ytterligare stöd till OAS eller till någon annan instans som arbetar med den omtvistade nu pågående demobiliseringsprocessen. Likväl väljer regeringen till skillnad från i många andra länder att inte sätta press på Colombia genom att avvakta med allt stöd till processen till dess att ramverket är klart och färdigt.

Anf. 74 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Luciano Astudillo och Björn Hamilton tar upp samma fråga, nämligen att det borde finnas ett juridiskt ramverk för demobiliseringsprocessen innan man över huvud taget är där – även i stödet till OAS. Självklart vore det bra om det redan fanns ett juridiskt ramverk på plats. Det är det som vi försöker få colombianska regeringen och parlamentet att få till stånd. Det är ett krav från vår sida att vi inte kommer att ge stöd till demobiliseringsprocessen förrän det finns på plats. Men vi skulle vilja det därför att den är nödvändig för att vi ska kunna hantera den här konflikten och få slut på allt det våld som finns.

Men eftersom samtal mellan regeringen och paramilitärerna redan pågår – vi kan inte komma ifrån det faktum att de redan pågår, och det träffas överenskommelser – och även om inte ramverket finns där för demobiliseringsprocessen som sådan och vårt stöd för den inte kan finnas där måste vi också ge stöd för att kunna verifiera det som de facto sker på marken. Det är faktiskt viktigt. Jag delar inte Björn Hamiltons uppfattning att vi ska avvakta med ytterligare stöd till OAS i väntan på att det

*Svar på
interpellationer*

finns ett ramverk för demobiliseringsprocessen. Jag delar alltså inte den uppfattningen utan tror att det är viktigt att vi finns på plats för att kontrollera vad som sker på marken.

Sedan gäller det den fråga som Luciano Astudillo ställer varför EU inte ställer upp med valövervakning. Den frågan har varit uppe och diskuterats inom EU inför de senaste två valen. Slutsatsen har blivit att EU inte ska kunna bidra med någonting genom en valövervakning. Det har alltså inte varit möjligt att få politisk enighet kring frågan. Det har att göra med att det nuvarande valsystemet i Colombia är i stort behov av reformering. Ett mindre svenskt stöd utgår faktiskt till det interamerikanska institutet för mänskliga rättigheter och dess arbete med stöd till reformering av valsystemet i Colombia.

Jan Lindholm pekar på att det är ett rikt land med stora klyftor. Den aspekten tycker jag att det är väldigt viktigt att lyfta fram, särskilt som Birgitta Sellén också pekar på behovet av att inte minst ge barnen möjlighet att gå i skola. Det finns en rad sociala frågor som behöver omhändertas i Colombia. Det finns också ekonomiska förutsättningar för landet att göra det; man måste använda sina egna resurser. Men naturligtvis lever man under svåra förhållanden. Likafullt är det viktigt att omvärlden också ställer krav på Colombias regering och myndigheter att säkerställa befolkningens möjligheter till utbildning och omvårdnad – sjukvård och annat sådant – även under de förutsättningar som föreligger i landet.

Christer Winbäck tar återigen upp frågan om vapen. Till honom vill jag bara säga att Sverige stöder FN:s handlingsplan, som framförhandlades under colombianskt ordförandeskap, och arbetar på olika sätt för att hjälpa till med att förverkliga konkreta initiativ inför nästa års stora konferens om små och lätta vapen.

Sverige fäster stor vikt vid att det normativa arbetet på det internationella planet drivs framåt här. Inom EU har Sverige aktivt medverkat till att ta fram ett gemensamt synsätt som vägledning för förhandlingarna inom FN:s ram om ett internationellt instrument och om identifiering och spårning av små och lätta vapen.

Alice Åström återkommer till frågan om kvinnorna. Jag kan inte annat än hålla med om att det är en oerhört viktig fråga. Men jag vill också säga att kvinnors situation och kvinnors rätt i internationella sammanhang faktiskt är en svensk profilfråga. Sverige har varit en av de mest pådrivande medlemsstaterna i FN när det gäller att implementera resolution 1325. Genom en dialog med den colombianska regeringen uppmärksammar vi det och uppmuntrar till implementering.

Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag tacka utrikesministern för att hon har deltagit i den här debatten.

När det, helt kort, gäller vårt stöd till verifieringsprocessen tycker jag att det är rimligt. Vi ska vara med. Det pågår samtal, och kan vi ge stöd där är det oerhört positivt.

Uribe har till de olika illegala militära krafter som finns i landet satt upp ett enda krav för att inleda förhandling, och det är eldupphör, att de ska sluta med sina fientligheter. Det har paramilitärerna en massa gånger brutit mot sedan samtalen påbörjades. Det är det som vi vill verifiera. Vi ser ju hur man *gång på gång* bryter mot det enda krav som presidenten

själv satt upp för att förhandla. Den här verifieringsprocessen i sig blir inte tillräckligt meningsfull, kan jag tycka, om vi inte går in och säger: Hallå där! Vad är det som pågår? Har ni inte själva satt upp minimikraven för att en förhandling över huvud taget ska komma till stånd?

Sedan har vi detta med internationella övervakare. Ja, att det finns olika linjer i EU är väl inte första gången, liksom att man har olika syn. Men vi har varit spjutspetsen när det gällt att se till att en fredlig lösning kommer till stånd och att se till att den demokrati som ändå finns i Colombia får blomstra. Vi var med i fredsförhandlingarna under den förra presidentens tid, och vi var med under den tid då Londondeklarationen och G 24 bildades. Nu tycker jag att Sverige som land inom ramen för EU ska säga: Ja, vi ska driva linjen att faktiskt vara där och se till att nästa val i Colombia blir så demokratiskt som möjligt, inom ramen för den konflikt som finns där.

Anf. 76 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Jag konstaterar att jag ännu inte har fått svar på någon av mina två frågor, dels om nya sätt att bekämpa de illegala nätverken, de interglobala nätverken, dels om hur man avser att agera för att verkligen följa upp det som utrikesministern talar om som två olika sätt – detta med att jobba från två olika håll.

Jag förstår att det är väldigt svårt att svara på den typen av frågor, så där kan man kanske inte förvänta sig så mycket. Jag vill bara fylla på det som Luciano sade och säga att jag uppfattar väldigt tydligt att pågående samtal riskerar att legalisera paramilitarismen som en samhällsfunktion så att säga.

Men jag vet också att Colombias regering månar mycket om relationen till Sverige. Av alla de representanter för olika organisationer som vi träffade uppfattade jag att stora delar av det colombianska samhället är väldigt måna om relationerna till Sverige. Jag tror att de lyssnar – det är nog väldigt viktigt vad Sverige gör. Men självklart måste Colombia självt lösa de flesta av de här problemen.

Jag ser dock det hela så att vi mera måste arbeta för ett ökat internationellt, globalt, arbete mot de globala brottsliga nätverken. Det handlar då om narkotika, kvinnohandel, penningtvätt, utpressning, sedelförfälskning och alla sådana moment. För att vi ska komma till rätta med sådant krävs det ett större samarbete internationellt. Sedan måste vi också på något sätt hjälpa till så att vi under den här processen får någonting annat än bara en militär uppbyggnad. Det måste också komma till moment som gör att vi får sociala, kulturella och ekonomiska reformer. De kraven måste finnas med för att vi ska nå fram.

Anf. 77 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Jag tolkar ministerns svar om barnens rättigheter positivt och litar nu på att utrikesministern på möten med EU, FN och colombianska företrädare lyfter fram kravet, rättigheterna, när det gäller skolutbildningen.

Vi har här talat en del om demobiliseringsprocessen. Jag reagerar lite grann på siffrorna i ministerns svar. Det står där att 4 000 vapen har lämnats in under den demobiliseringsprocess som pågår. Är den siffran rätt – det skulle det vara väldigt intressant att veta – eller mörkar regeringen?

President Uribe säger till oss att 11 600 vapen har lämnats in. Det är en väldig skillnad mellan 4 000 och 11 600. Naturligtvis låter siffran 11 600 som vi fick höra betydligt bättre än, om det nu råkar vara sant, siffran 4 000. Det skulle alltså vara intressant att få information där.

Narkotikan har vi också talat om här i dag. Odlingen av koka är, som vi vet, ett stort problem. 80 % av det kokain som säljs runtom i världen kommer från Colombia.

Bönderna har en besvärlig situation. De tvingas att och hotas med att de måste odla koka. De måste få tillbaka sin jord och odla vad de vill, inte vad de tvingas till. Dessutom förstörs markerna i dag av att man flygbesprutar dem. Bönderna försöker varva odling av koka med matproduktion för att förhindra flygbesprutning, men det hjälper inte. Snarare blir det större områden som besprutas. Där skulle jag vilja att man gör någonting. Jag hoppas att ministern lyfter upp de här problemen inom EU och FN.

Allra sist vill jag passa på att tacka Diakonia för det fantastiska arbete de gjort med vårt program. Jag vill tacka Colombias ambassadör, som har varit mycket vänlig mot oss och gett oss mycket information både före och efter vår resa. Tack också till utrikesministern för det engagemang som jag känner finns.

Anf. 78 CHRISTER WINBÄCK (fp):

Herr talman! Utrikesministern hänvisar angående vad Sverige avser att göra till att man kommer att lägga fram frågan för den FN-konferens som ska äga rum under nästa år. Vi får väl avvakta och se vad den svenska delegationen kommer att framföra. Vi kommer med intresse att bevaka den frågan i fortsättningen.

Jag ser fram emot fortsatta debatter i detta ämne, och jag tackar för debatten så här långt. Jag känner att styrkan i engagemanget, som utrikesministern pratade om, är att vi som känner oss engagerade i den här frågan är från så pass många partier. Det tycker jag är en fördel både för frågeställningarna och för den här debatten.

Avslutningsvis vill jag tacka för debatten. Vi ledamöter som deltagit i den här interpellationsdebatten med utrikesministern tänker ta en kopp kaffe efteråt. Jag tänkte fråga om utrikesministern och Colombias ambassadör vill följa med på den koppen kaffe så att vi kan ha en efterdiskussion. Vi kommer strax och hämtar ambassadören.

Anf. 79 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Jag ser fram emot kaffestunden.

Först lag, sedan process – jag vill återkomma till det. Jag tycker att det är oerhört viktigt. Det har att göra med både vårt sätt att tänka och vårt sätt att agera i Sverige, och det borde gälla överallt. Vi måste värna om någon form av rättstrygghet.

Under de diskussioner som vi hade med olika representanter i Colombia hade vi bland annat ett långt samtal med vice presidenten. Han ville – han var kanske rätt ensam – ge paramilitären straffrihet. Det är sådana synpunkter och tankar som gör att man blir väldigt fundersam över var det här kommer att ända någonstans. Det är det som gör att många organisationer hävdar att man måste sätta press på den här processen. Min fråga var också hur regeringen såg på det.

Jag kan väl, efter vår diskussion här, tycka att vi har ett gemensamt mål, utrikesministern och jag. Det är bara när det gäller medlet som det kanske skiljer lite grann. Jag tycker att det är bra att höra att man från regeringens sida ändå uppmärksammat problemen, vill komma till rätta med dem och vill stödja Colombia i det de håller på med. Colombia är ändå Sydamerikas äldsta demokrati och, som någon har sagt här, ett fantastiskt land, oerhört vackert och har oanade resurser bara man får ordning på de här problemen, som är mycket speciella för landet. Jag vill tacka för en intressant debatt.

Anf. 80 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag måste få upprepa att jag inte tycker att det är meningslöst att delta i verifieringsprocessen, även om jag håller med om det principiella i "först lag, sedan process". Men när det finns en verklighet kan man inte blunda för det, utan man måste acceptera att den är där. Dessutom är det, Birgitta Sellén, på grund av att vi deltar i verifieringsprocessen som vi kan säga att vi vet att det är 4 000 vapen. Det är antagligen fler, men det är vad vi har kunnat konstatera i samband med den kontrollmission som utförs. Det är ett exempel på värdet av det, men det finns också annat.

När det gäller valövervakning tycker jag ändå att det stöd som vi ger till reformering av valsystemet, vilket vi ser som en nödvändighet, är ett sätt att föra den frågan framåt.

Jan Lindholm återkommer om de kriminella nätverken. Anledningen till att jag inte går närmare in på dem är att det är en något annan problematik, även om de är en del av problematiken i Colombia. Sverige stöder naturligtvis det FN-organ som arbetar mot internationell brottslighet. Det pågår ett mycket omfattande arbete internationellt för att bekämpa både illegal narkotikahandel och annan internationell kriminalitet, som också har bärighet på Colombia. Det här är en fråga där justitieministern säkert skulle kunna redovisa mycket noggrannare. Det gäller vad som sker till exempel inom EU:s ram och även i samarbetet mellan Colombia och Sverige.

Avslutningsvis: Tack för inbjudan till kaffe, men tyvärr har jag fler interpellationer att besvara.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:480 om de bortförda barnen

Anf. 81 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Annelie Enochson har i sin interpellation återkommit till frågan om vilka åtgärder jag avser att vidta så att föräldrar till bortförda barn får den hjälp som krävs för att få hem sina barn.

Det är en angelägen uppgift för Utrikesdepartementet att bistå föräldrar vars barn blivit bortförda till ett annat land i samband med en vårdnadstvist. Det finns få frågor som är så svåra att hantera som dessa. Bakom varje enskilt fall finns människor med olika syn på barn, familj

och samhälle. Den ökade rörligheten över gränserna har lett till att antalet vårdnadstvister med internationella inslag har ökat.

Jag kan försäkra Annelie Enochson att jag och mina medarbetare inom UD och inom utrikesförvaltningen energiskt arbetar för att barn inte ska vara åtskilda från vårdnadshavare. Såväl i större internationella sammanhang som i enskilda ärenden hävdar vi barnets rätt med hänvisning till 1980 års Haagkonvention om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn och 1989 års FN-konvention om barnets rättigheter. När det gäller åtgärder för att hjälpa barn som bortförts till andra länder har Haagkonventionen generellt visat sig vara ett bra verktyg för att förebygga och motverka internationella bortföranden av barn. Konventionen bygger på samarbete och ömsesidigt förtroende för myndigheter i konventionsstaterna.

Ärenden om bortförande till länder som inte är anslutna till Haagkonventionen är svårlösta, och handläggningstiden blir ofta lång. Men även i ärenden med länder som är med i Haagsamarbetet visar erfarenheterna att det kan ta mycket lång tid innan en lösning kan nås. Kvaliteten på rättsväsendena skiftar. Trots de omfattande ansträngningar som vi gör i dessa ärenden är det ibland svårt att nå fram till en lösning.

Den personal som handlägger dessa grannliga och komplicerade ärenden besitter såväl den juridiska som den psykologiska kompetens som krävs för att med både kunskap och empati handlägga dessa ärenden. I varje enskilt ärende lämnar UD:s konsulära enhet och berörd ambassad eller konsulat omfattande stöd och hjälp till den drabbade föräldern. För varje enskilt ärende finns det en handläggare som har det huvudsakliga ansvaret och en som har ett andrahandsansvar.

Jag har för avsikt att se till att den nuvarande höga kompetensen på handläggarna bibehålls, och jag ser för närvarande inget behov av någon ytterligare förstärkning.

Inkomstgränsen för rättshjälp är en generell begränsning, som alltså gäller alla typer av ärenden. Målet för rättshjälpen är att den ska ge bistånd till dem som annars inte skulle ha möjlighet att ta till vara sina rättsliga intressen.

Anf. 82 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! En rättsstats trovärdighet visar sig genom det sätt varpå man tar till vara sina svagaste medborgare. Och vilka kan vara mer svaga än barn som berövats en av sina föräldrar genom att de bortrövats till annat land?

Det borde vara en rättsstats självklara mål att alla tillgängliga resurser sätts in för att se till att dessa barn kommer tillbaka till sitt hemland och till den förälder som har vårdnaden och är kvar i Sverige. Enligt uppgifter är 107 barn bortrövade från Sverige till annat land, varav de flesta finns i de länder som skrivit under Haagkonventionen.

Jag har fått tillåtelse från Annika Pezu att nämna hennes fall som ett exempel på hur illa det kan gå när UD inte gör rätt. Hennes dotter Konstadina har nu varit bortförd till Grekland sedan juni 2003, i ett år och tio månader! Konstadina är folkbokförd och bor i Luleå, går i förskola där och har sin mor och halvbror kvar där. Hennes mor har ensam vårdnaden om Konstadina. Hon brukar på sommarloven åka till sin far i

Grekland, och 2003 beslöt sig hennes grekiske far för att egenmäktigt hålla kvar Konstadina i Grekland.

Våren 2004 prövade för första gången grekisk domstol om Konstadina skulle lämnas ut enligt Haagkonventionen, och den grekiska domstolens dom var att flickan är grekiska. Trots otaliga bevis på dagisgång, läkarbesök, vaccination i Sverige och hyreskontraktet i Luleå motiverar den grekiska tingsrätten domen med att flickan ska ha bott hela sitt liv på Rhodos.

Det allra senaste är att den grekiska centralmyndigheten förra veckan avslog Annika Pezus överklagande för att få dottern återförd till Sverige. Det kanske till och med är så illa att detta avslag inte går att överklaga. Detta är en rättsskandal, och det är en stor skam för UD att detta har gått så långt. Här har en kvinna litat på att ett svenskt medborgarskap skulle innebära att staten, UD, skulle hjälpa henne i en ytterst svår situation.

Enligt Haagkonventionen om bortförande eller kvarhållande av barn ska barnet för barnets skull skyndsamt återföras till sin vårdnadshavare. Om det därefter blir en vårdnadstvist ska den avgöras i det land där vårdnadshavaren bor, alltså Sverige. Inget av detta har hänt med åttaåriga Konstadina.

I en tidningsintervju om vilka påtryckningsmedel som ska till för att de bortrövade barnen ska komma hem snabbare svarade utrikesministern följande: "Om inte ett land uppfyller Haagkonventionen så skulle jag kunna ta upp det med min kollega i det landet. Det är tänkbart."

I en annan tidningsintervju svarade ansvarig chef för UD:s avdelning som arbetar med de bortförda barnen på frågan varför det tar så långt tid: "Min erfarenhet är att det mest effektiva är att vår ambassad går upp till utrikesministeriet och påtalar för ansvariga chefer att det gått för lång tid. Det upplever jag som mest effektivt. En av huvudpunkterna är just att ärendet skall handläggas snabbt." Detta säger ansvarig chef. Varför gör man då inte detta?

Jag anser att UD kan arbeta mer effektivt och snabbare och är inte nöjd med det svar jag fått från utrikesministern, som varken vill förstärka kompetensen eller antalet på enheten för bortrövade barn. Det rör sig i alla fall om 107 svenska barn som är bortrövade.

Vidare vill jag ha svar på min fråga om föräldrar till bortrövade barn utan kostnad kan få hjälp med översättning av dokument av UD:s personal på plats.

Jag vill också ha svar på hur utrikesministern ställer sig till mitt förslag om plikt för ansvarig handläggare att minst var fjortonde dag informera berörd förälder.

Anf. 83 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag kan av naturliga skäl inte kommentera det ärende som Annelie Enochson redogjorde för. Men jag vill göra den allmänna kommentaren att vi naturligtvis inte kan intervensera i den rättsliga process som ägt rum i Grekland och som uppenbarligen ändå har skett i enlighet med konventionens föreskrifter, även om vi kanske ogillar den slutsats som domstolen har kommit fram till.

Jag får en känsla av att Annelie Enochson har uppfattningen att UD och UD:s personal kan agera som ombud för en förälder som har förlorat sitt barn genom att det har förts bort. Jag måste understryka att det inte

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på
interpellationer

finns någon möjlighet för en myndighet att uppträda såsom ett ombud. Det viktiga är naturligtvis att UD:s konsulära enhet i Stockholm och ambassader och konsulat runtom i världen ger den information som en förälder behöver för att kunna agera och ta till vara sin rätt, informerar om det rättsliga systemet och ger allt stöd i den formen som över huvud taget är möjligt.

Jag är övertygad om att UD:s personal både här i Stockholm och ute i världen sköter detta med högsta ambition. Jag vet dessutom att man inte bara gör det som man författningsmässigt är skyldig att göra, utan ofta gör man mycket, mycket mer än så. Man går långt utöver det egentliga uppdraget. Jag tycker att det är bra att man gör det när man finner det meningsfullt och ser att det finns en möjlighet att hjälpa en drabbad person, framför allt de barn som har blivit utsatta för en felaktig hantering.

När det gäller översättningsfrågan är svaret att UD inte kan utföra en översättning åt myndigheten, eftersom vi inte uppträder såsom ombud, utan det måste ske en översättning som är godtagbar i den rättsliga process där den ska användas. Det måste parten själv ombesörja. Så är det i alla andra rättsliga sammanhang, och så är det även i detta sammanhang.

Att införa särskilda regler om att information ska ges inom vissa tidsramar tror jag vore oerhört olämpligt och opraktiskt. Här handlar det naturligtvis om att information ska ges i enlighet med de behov som finns i ett ärende. Det kan ofta handla om information som ges varje dag under en period då det pågår ett intensivt arbete. Om ett ärende däremot ligger för rättslig prövning finns det ingen anledning att ge någon information förrän någonting förändras och det finns anledning att ge den informationen. Då är det självklart så att tjänstemännen vidarebefordrar den informationen.

Anf. 84 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Jag redogjorde i mitt första inlägg bara för ett av alla exempel som finns med de bortrövade barnen. Vi vet att en del av de bortrövade barnen har varit bort så länge som sedan 1996. Sedan 2000 har en del barn funnits i de länder som har undertecknat Haagkonventionen. Man kan då fråga sig om Haagkonventionen är verkningslös. Varför ska det ta så lång tid? Det är i alla fall de flesta av de 107 barnen – det är den uppgift som jag har fått – som är förda till länder som skrivit under Haagkonventionen.

När det gäller att UD inte kan vara ombud för de här barnen är det ändå så att UD kan agera oerhört kraftfullt i vissa fall, till exempel när det gäller bortförda vuxna personer. I fallet med Guantánamofången Mehdi Ghezali kunde UD uttala sig både högt och brett och ligga på USA:s utrikesdepartement och kräva frigivning. Varför kan man då inte vara lika kraftfull när det gäller dessa svenska försvarslösa barn som är bortrövade?

När det gäller översättning tror jag att om det är 2 500 anställda på UD och fyra av dem sysslar med bortrövade barn, så måste det på alla ambassader och generalkonsulat finnas folk som kan hjälpa till med översättning. Det är inte så att översättningarna behöver ha en juridisk giltighet, utan det kan möjligtvis advokaten gå igenom när man väl har kommit så långt. Men ofta behöver man hjälp med att ta reda på vad som sägs i landet, var barnet befinner sig och vad som händer. Därför har jag

väldigt svårt att förstå att man inte kan få hjälp av landets ambassad när det ändå finns så många som 2 500 personer på UD.

Jag har ett exempel på ett barn som blev bortfört till Spanien. Mamman var tvungen att ha en advokat i Spanien, en i Schweiz och en i Sverige. Det är klart att sådant ruinerar dessa mödrar – ofta är det mödrar – till på köpet när de är i en väldigt svår situation där de inte har sina barn nära sig.

Jag har lite svårt att förstå att det inte går att göra så. Vad jag förstår är det utrikesministern som bestämmer på UD och skulle kunna se till att det blir möjligt.

Nej, jag anser att UD:s primära uppgift är att hjälpa svenskar i nöd utomlands, och då speciellt de yngsta. Därför undrar jag om det här med informationsplikten. Utrikesministern säger att ibland ges information varje dag och ibland inte. Den erfarenhet jag har av de mödrar som jag pratat med är att det går väldigt lång tid innan de får information och att de inte meddelas om inget händer. Men även om inget händer vill man veta det också. Även då ska man få hjälp med att få den informationen.

Anf. 85 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Nu, Laila Freivalds, står vi här igen och diskuterar bortförda barn. För cirka en månad sedan hade vi en förvirrad debatt som bland annat handlade om bortförda barn. Den handlade om tsunamin och om en massa olika saker. Statsrådet sade då att det var riksdagens fel. Det visade sig efteråt att det var det inte. Strunt samma – nu ska vi prata om de bortförda barnen.

Annelie Enochson tar upp frågan om ombud och om att ge rätt råd, och vi har många erfarenheter av fall där det har visat sig att vårdnadshavaren inte har behövt något ombud utan egentligen bara behövt hjälp med översättning.

Kanske vore det då på sin plats att UD ändrade sina rutiner så att man hade ett antal jurister som klarade av att göra en juridiskt korrekt översättning som man kunde hänvisa till och som dessa föräldrar kan anlita.

När det gäller fallet Ayla, som jag bland annat var inblandad i, visade det sig att mamman lade enormt mycket pengar på en advokat här i Sverige som hon egentligen inte hade någon annan nytta av än just för översättningen. Det var pengar som den dubbelarbetande ensamstående mamman egentligen inte hade råd med. Det visade sig att när hon verkligen behövde en advokat i Turkiet fick hon lov att stå med bössan i hand i Nynäshamn och samla in de nästan 20 000 kr som det kostade.

I det fallet var ambassaden i Ankara mycket professionell och duktig. Ambassadör Anne Dismorr ställde upp och hade bra kontakter med det turkiska justitieministeriet. Men samtidigt är jag övertygad om att det fallet inte hade lösts om vi inte samtidigt hade drivit frågan i Europarådet och inte samtidigt hade använt ett antal personliga kontakter inom den turkiska riksdagen och den turkiska regeringen. I det fallet gick det mesta fel.

Ayla kom hem den 4 februari. Det visade sig i slutändan att man hävdade att hon hade varit olagligt i Turkiet och att man skulle betala böter på flygplatsen, trots att hon uppenbarligen dessutom hade blivit turkisk medborgare under tiden.

Prot. 2004/05:98

5 april

*Svar på
interpellationer*

Jag efterlyser att UD skaffar rutiner så att man har en checklista som man går igenom och där man kontrollerar om barnet har fått ett nytt medborgarskap och vilka problem som kan uppkomma efter vägen.

Det verkade i detta fall och i alla andra fall som jag har varit nära som om man är överraskad över att man stöter på problem. Här gäller det att ha en ordentlig checklista men samtidigt att ha en förmåga att improvisera.

Jag håller med Annelie Enochson om att det är en kärnverksamhet. Jag satt i den utredning om konsulärt bistånd som riksdagen antog och vars förslag det lades fram en proposition om för några år sedan. Vi i utredningen konstaterade att det är en viktig kärnverksamhet för utrikesförvaltningen. Det kan ju vara så att man skulle kunna omfördela en del resurser mellan en del annan verksamhet i utrikesförvaltningen över till den konsulära verksamheten. Eftersom fler och fler människor reser och eftersom fler och fler familjer är familjer som består av människor från olika länder blir denna verksamhet än viktigare.

I dag är det kanske inte av lika stor betydelse att man får depescher med löddrig springare som det var en gång på 1600-talet. Man kan skaffa sig den informationen på ett snabbare sätt med modern Internetteknik.

Jag uppmanar utrikesministern att se över rutinerna inom utrikesförvaltningen så att man verkligen får en hantering så att dessa 70–80 barn som fortfarande är utanför Sveriges gränser men som borde vara här kommer hem. Samtidigt borde vi tala med ett annat statsråd om de ca 20 barn som är felaktigt i Sverige.

Anf. 86 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Annelie Eriksson undrar om Haagkonventionen är verkninglös. Nej, den är inte verkningslös – tvärtom. Som jag sade i mitt svar är vår erfarenhet att den är ett bra instrument. Utan den skulle vi ha samma problem som är ännu mer komplicerade i alla länder som vi har i dag med dem som inte är konventionsanslutna. Och det är verkligen inte en situation som vi önskar oss. Tvärtom arbetar vi för att Haagkonventionen ska spridas och att fler länder ansluter sig till den. Det är nämligen det enda instrument som vi har för att över huvud taget kunna hantera situationen med bortförda barn.

Annelie Eriksson säger att vi ibland agerar kraftfullt när det gäller att få svenska frigivna och nämner Guantánamofången. Självfallet utnyttjar vi alla våra möjligheter när det handlar om att andra *stater* håller svenska medborgare fångna utan rättslig grund. Vi gjorde det i Guantánamofallet, vi gör det i Eritrea, och vi gör det i alla de situationer då en annan regim, ett annat land, orättmätigt håller svenska medborgare fångna. Här är det inte fråga om det. Här är det inte någon annan stat som gör det, utan här är det fråga om enskilda människor. Det är en tvist mellan enskilda människor, oftast mellan två föräldrar som inte kan enas om vårdnaden om sitt barn. Och det är alltså därför som vi behöver staternas hjälp för att ha möjlighet att använda rättsliga medel för att återskapa den rätta situationen när någon på ett felaktigt sätt har bortförts.

Jag vill säga att det finns många exempel då UD:s personal – konsullära enheten i Stockholm, men framför allt kanske de som finns ute på ambassader och konsulat – har agerat oerhört kraftfullt för att utnyttja de

möjligheter som finns för att ge stöd till den förälder som kämpar för att återfå sitt barn.

Göran Lindblad efterlyser checklistor. Självklart finns det checklistor. Det finns formulär. Det är en lång erfarenhet som de människor som arbetar med dessa frågor har. Man ska inte tro att det finns någon som blir överraskad när man stöter på problem. Jag tror inte att det finns några som är så kunniga om alla problem som man kan stöta på i den här typen av ärenden som de personer som arbetar med det.

Vi har i dag nio handläggare som arbetar med dessa frågor. Det är självklart så att detta är oerhört viktiga frågor. Det är mycket möjligt att antalet fall av bortförande ökar. Vi lever i en globaliserad värld där människor möter varandra över gränserna, skapar familj och får barn, men också bryter upp, och det uppstår tvister mellan individerna. Det är möjligt att det kommer att öka trycket på oss. Och då kommer vi självfallet att anpassa de resurser som vi lägger på detta för att svara upp mot det behov som finns.

Anf. 87 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Vi riksdagsledamöter har interpellationer som ett verktyg för att påtala saker som vi anser är fel och bör åtgärdas av regeringen. Detta är alltså andra gången som jag möter utrikesministern i en debatt om bortrövade barn. Denna gång liksom förra gången anser ministern att allt är bra, att det inte behövs någon mer kompetent personal och att UD gör allt föredömligt rätt.

Men varför rimmar denna syn så illa med de berörda som jag har talat med?

Det fall som Göran tog upp om kvinnan som fick gå på stan med insamlingsbössa för att få fram pengar för att kunna betala den dyra advokathjälp som UD hade gett henne rådet att ta är ett exempel.

De berörda mammorna och papporna säger att det är först när politikererna uttalar sig eller när medierna uttalar sig som det blir fart på UD. Så ska det självklart inte vara, utan alla ska ha samma rätt till förstklassig hjälp.

Jag undrar: Är det helt orimligt att vara lite självkritisk på UD? Att det är nio handläggare tycker jag är bra. Det verkar som om man börjar komma upp i det antal som jag tror behövs. Om jag har förstått det rätt har antalet bortrövade barn fördubblats under de senaste fem åren. Självklart måste det då till fler handläggare med bra kompetens.

Jag skulle vilja avsluta den här debatten med att önska att alla de bortrövade barnen snart kommer hem till Sverige, att alla föräldrar som är berövade sina barn ska få den hjälp som de har rätt till och att UD agerar kraftfullare mot de länder som har de bortrövade barnen inom sina gränser.

Det finns ju risk för att vi möts i fler debatter. Därför vill jag bara tala om för utrikesministern att jag heter Annelie Enochson, så blir det rättare och lättare nästa gång.

Anf. 88 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Statsrådet talade om Eritrea. När det gäller den svensk som är fast i Eritrea var det väl lite att förhäva sig att man har gjort allt som behöver göras där. Det görs inte särskilt mycket för den svensken

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på
interpellationer

såvitt jag förstår. I alla fall görs det inte tillräckligt. Det är en annan debatt.

Nu handlar det om de bortförda barnen – tvist mellan människor om vårdnaden, säger statsrådet. Men i de fall som vi har talat om här har det varit solklart vem som har haft vårdnaden. Det har inte funnits någon som helst juridisk tveksamhet om vem som har haft vårdnaden, utan den har den förälder som är kvar i Sverige haft i detta fall. Sedan finns det andra fall där det är på motsatt sätt eller där tvist kan föreligga. Så har det inte varit här.

Checklistor finns. Men då är det väl kanske på sin plats att använda dessa checklistor så att man inte blir överraskad. Jag hävdar fortfarande att man blir överraskad och förvånad. Förutom frågan om möjliga böter vid utresan för illegal vistelse för denna flicka hade hon ju ett utreseförbud som hon fick eftersom domstolen ännu inte hade fastlagt att fallet inte skulle överklagas.

Jag frågade tjänsteman på plats i Istanbul. Jo, det var borta. Jag ringer i stället till mina kontakter i den turkiska riksdagen som kontrollerar detta med polisen, och utreseförbudet var kvar.

Jag tycker att om man har checklistor får man också se till att någon kontrollerar att man har följt checklistorna och att människorna faktiskt får den hjälp som de har förtjänat.

Beträffande resurserna, Laila Freivalds: Hur många fler barn än de 70–80 som är borta nu och som väntar på att få hjälp ska behöva vara borta för att man ska öka resurserna så att det finns tillräckligt många handläggare, om det nu är det som är problemet? Är det antalet handläggare som är för litet borde man redan nu se till att man får hem så många som möjligt av dessa 70–80 barn och inte vänta ytterligare.

Anf. 89 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag tror att man går väldigt vilse i den här frågan om man tror att det beror på hur många handläggare på UD som ägnar sig åt ärenden med bortförda barn om barnen kommer hem eller inte. Då tror jag att man har en fullkomligt felaktig inställning till hur verkligheten och den här problematiken ser ut. Jag tror inte att det skulle hjälpa ett dugg om det vore många fler handläggare som hade i uppgift att ägna sig åt detta. Det handlar om att få människor att acceptera att man inte får föra bort barn olagligt.

Haagkonventionen är inte till för att bestämma vem som ska ha vårdnaden, som Göran Lindblad tycks tro. Haagkonventionen är till för att återställa status quo. Det är domstolen i det land där barnet bor som ska avgöra vem som ska ha vårdnaden. Att det drar ut på tiden kan ha att göra med att det finns en rättslig tvist som pågår, och i det land där den pågår tar den tid.

Men oftast handlar det om att man inte ens vet var barnet är någons. Den förälder som söker efter barnet är tvungen att genomföra ett detektivarbete och söka via kontakter av olika slag för att få information om var barnet finns. Man får försöka mobilisera polisen via centralmyndigheten i det landet för att leta efter barnet. Det är precis samma situation som när vi har det omvända förhållandet, det vill säga när det har förts barn olagligen till Sverige. Då blir vi tvungna att koppla in svensk

polis och se till att man letar efter det barnet, och ibland tar det oändlig tid.

Jag kan försäkra Annelie Enochson att alla får den hjälp de har rätt till. Men jag har en känsla av att Annelie Enochson vill att de egentligen ska få mycket mer än det som vi i dag har ett system för. Då tycker jag att Annelie Enochson ska ta ett annat initiativ, och jag är också beredd göra det. Vi kan medverka i det gemensamt. Vi kan tillsätta en utredning för att ta reda på vilken hjälp vi anser att barn bör få i den här situationen. Det handlar om någonting annat än det system vi har i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:98
5 april

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 2004/05:430 om FN-resolution 1325

Anf. 90 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Rosita Runegrund har frågat utrikesministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att stärka kvinnors roll i arbetet för fred och säkerhet i Liberia, Sri Lanka och andra konfliktdrabbade länder i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1325 (2000). Vidare vill hon veta om utrikesministern avser att vidta åtgärder för att bidrag och biståndsinsatser ska utformas så att kvinnors kunskaper tillvaratas, så som beskrivs i regeringens skrivelse 2004/05:52 rörande regeringens politik för humanitärt bistånd och i enighet med resolution 1325. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Sverige arbetar aktivt för genomförande och uppföljning av resolution 1325 genom såväl stöd till kvinnor och flickor i konfliktdrabbade länder som åtgärder för att bygga upp vår egen kunskap och kompetens. Arbetet sker i FN, EU, OSSE och andra multilaterala sammanhang samt bilateralt och genom utvecklingssamarbetet.

Sveriges arbete med att förbättra kvinnors situation och öka kvinnors deltagande i arbetet för fred och säkerhet uppmärksammades i FN:s generalsekreterares senaste rapport om kvinnor, fred och säkerhet från oktober 2004. Sverige agerar, tillsammans med andra aktörer, för att FN:s samtliga fredsfrämjande insatser ska genomsyras av resolution 1325. Detta arbete har lyckats väl i exempelvis Elfenbenskusten och i Liberia.

Jag vill nämna några ytterligare exempel på de många insatser som pågår.

UD samordnar arbetet inom Regeringskansliet som syftar till att förbättra arbetet med uppföljningen av resolutionen. En interdepartemental arbetsgrupp tillsattes under hösten 2004 för att stödja ett mer systematiskt och effektivt arbete. Arbetsgruppen ska bland annat ta fram en sammanhållen handlingsplan för arbetet nationellt, i FN och i EU och ska intensifiera dialogen med andra aktörer, inklusive riksdagen och det svenska civila samhället.

Sverige finansierar tillsammans med ett mindre antal andra länder ett jämställdhetsintegreringsprojekt i FN:s avdelning för fredsbevarande verksamhet (DPKO), inklusive arbetet med en fältmanual för fredsbevarande styrkor samt utbildningar med utgångspunkt i manualen.

Regeringen stöder genom Sida en rad nationella och internationella organisationers fältverksamhet med resolution 1325.

Utvecklingssamarbetet med Sri Lanka är sedan 1998 inriktat på fred, demokrati och mänskliga rättigheter samt fattigdomsbekämpning. Den långvariga väpnade konflikten har resulterat i ett ofattbart mänskligt lidande och stora ekonomiska och sociala kostnader, inte minst för kvinnor och barn. Sverige har utökat sitt stöd till organisationer som arbetar i de krigsdrabbade områdena och med krishanteringsinsatser efter tsunamikatastrofen. Stödet har ett särskild fokus på kvinnor, barn och ungdomar.

I Liberia har Sverige bidragit till att särskilda hänsyn tas till barn och till kvinnors deltagande under avvärpnings- och demobiliseringsprocessen. Liberias ministerium för genderfrågor är aktivt i detta arbete.

Sexuellt utnyttjande, våld mot och handel med kvinnor och barn följer alltför ofta i spåren av krig och katastrofer. All svensk personal som deltar i fredsfrämjande operationer utbildas därför i jämställdhetsfrågor. UD och Sida ingår i ett nätverk av myndigheter och organisationer som år 2004 slutförde arbetet med en rekommenderad uppförandekod för svensk personal i internationella uppdrag. Sverige är pådrivande i arbetet med uppförandekoder och etiska riktlinjer i FN, EU, OSSE, Nato/EAPR och andra multilaterala sammanhang.

Fru talman! Jag vill avsluta med att påminna Rosita Runegrund om Sveriges nya politik för global utveckling *Gemensamt Ansvar*, regeringens proposition 2002/03:122, där regeringen betonar tillvaratagandet av kvinnors kunskaper såsom aktiva deltagare i utveckling och i fredsprocesser. Detta speglas med eftertryck i politikens genomförande, bland annat i budgetpropositionen för 2005 för utgiftsområdena Internationell samverkan och Internationellt bistånd samt i UD:s regleringsbrev för Sida för 2005.

Anf. 91 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Tack för svaret.

Jag ska börja bakifrån. Där säger statsrådet: ”Jag vill avsluta med att påminna Rosita Runegrund – – –.” Nu är det faktiskt så att jag sitter som ledamot här i riksdagen. Min uppgift är att granska regeringen när det gäller skillnaden mellan ord och handling. Det är syftet med den här interpellationen.

I Nerikes Allehanda såg jag att s-kvinnor i Karlskoga väcker en motion till förbundsmötet som hålls i Eskilstuna i maj. Den motionen ska också skickas till riksdagens s-ledamöter och till regeringen. Vi är otroligt många i Sverige i dag som kommer att granska regeringen och se vad den gör när det gäller resolution 1325.

Statsrådet tar bland annat upp att Sverige arbetar aktivt för genomförande och uppföljning av resolution 1325 genom såväl stöd till kvinnor och flickor i konfliktdrabbade länder som åtgärder för att bygga upp vår egen kunskap och kompetens. Vad menar statsrådet med det? Är det denna Operation 1325 där sex olika kvinnoförbund har gått samman och arbetar med resolution 1325? Jag är lite nyfiken på vad vi gör med vår egen kunskap. På vilket sätt har man lyckats när det gäller Liberia och Elfenbenskusten?

Vad menar statsrådet med att man ska intensifiera dialogen med andra aktörer, inklusive riksdagen? Kommer det att bli något speciellt när

det gäller resolution 1325? Eller kommer den dialogen att handla om interpellationer och debatter?

Sedan vet jag att biståndsministern har varit i Sri Lanka. Där bildades det snabbt en rad kvinnoorganisationer för återuppbyggnad.

Det visar sig då att man är oroad över den nästan totala frånvaron av kvinnoröster i återuppbyggnadsarbetet. Det är en kvinna som heter Visaka Dharmadasa som har grundat Tsunami Women's Fund. Man kräver nu plats i de sammanhang där återuppbyggnadspolitiken för landet utarbetas. Enligt omvärldsbilder gör länder klokt i att lyssna på den här kvinnan och organisationen, för kvinnorna är ju de som är värst drabbade, men de visar sig också vara nyckeln i återuppbyggnadsarbete efter katastrofer och konflikter.

Det finns många orsaker till att kvinnor kommer i skymundan efter en katastrof eller konflikt. Det är ofta så att biståndet hanteras man till man, och då är det inte kvinnorna som är framme. Vi vet också att kvinnorna efter en katastrof har större svårigheter än män att få tag på de identitetshandlingar och annat som krävs för mathjälp, hälsovård, utbildning och annan hjälp. De blir ofta också speciellt utsatta för våld och *trafficking*. Men kvinnor är inte offer, utan de är, som jag sade tidigare, nyckeln till återuppbyggnad.

Jag är lite nyfiken på de frågor som jag ställde till statsrådet när det gäller Operation 1325. Och vad menar statsrådet med att intensifiera dialogen?

Anf. 92 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Tack också för alla frågorna! Jag får börja med att be om ursäkt för språket i sista stycket, om det uppfattas på det sätt som Rosita Runegrund sade. Det var absolut inte så jag menade. Jag vet också att du är väl engagerad och involverad i uppföljningen av den här propositionen och genomförandet av arbetet i utvecklingspolitiken, och det är jag väldigt glad för, speciellt vad gäller jämställdhetsfrågor, kvinnors rättigheter och även barns rättigheter. Jag vet också att det är många kvinnor och också en del män i riksdagen som är väldigt aktiva när det gäller just resolution 1325 och för den delen resolution 1460, som ju handlar om barn i väpnade konflikter.

Jag ska börja med att kommentera mitt besök på Sri Lanka. Jag mötte också det. Jag var, precis som Rosita Runegrund sade, ganska nyligen på Sri Lanka, primärt för att titta på just återuppbyggnaden efter tsunamin, men också för att prata om fredsprocessen. Det som var helt tydligt, och det vi hade hört innan, var att kvinnor inte heller fick vara med i fredsförhandlingarna. Den frågan tog vi upp vid några tillfällen och fick då svaret: Men vi har ett kvinnoutsnitt. Det var inte riktigt det svaret vi ville ha, utan att kvinnor har en självklar roll i fredsförhandlingarna som fredsförhandlare – av egen kapacitet men också just för att tillvarata att kvinnor oftast är de som drabbas hårdast. Det är också kvinnor som ofta har möjlighet att lösa en konflikt genom att man är närmast verkligheten: i familjen, i byn och i det lilla samhället i verkligheten. Därför var det sorgligt att få det svaret, men det var viktigt att vi tog upp frågorna med dem vi träffade i olika sammanhang. Vi hade också vid det tillfället en middag med bara kvinnliga företrädare för olika MR-organisationer för att diskutera både fredsprocessen och återuppbyggnaden efter tsunamin.

Prot. 2004/05:98

5 april

Svar på
interpellationer

Det är säkerligen så att just frånvaron av kvinnor i återuppbyggnadsarbetet speglar synen på kvinnor och kvinnors roll i samhällen runtomkring i världen, och det är det vi måste arbeta i riktning mot med biståndet: att höja kvinnors status och möjlighet att delta i olika fredsförhandlingar och kapacitetssupplever efter katastrofer, oavsett om de katastroferna kommer till efter konflikter, som resolution 1325 handlar om, eller katastrofer som kommer till efter naturkatastrofer. Och det måste vi göra på olika sätt.

I Sverige har vi en interdepartemental arbetsgrupp som jobbar med resolution 1325 för att på olika sätt driva frågorna på den internationella agendan men också belysa dels kvinnors rätt att delta i fredsförhandlingar och katastrofbehandlingsarbete, dels kvinnors roll som offer, för det är kvinnor ofta i katastrofer. De blir utnyttjade, våldtäkt används som medel och så vidare. Det måste tas hänsyn till när man tittar på vilka åtgärder som behöver vidtas i en fredsprocess helt enkelt.

Det handlar självklart om att personal på olika departement – det är ju inte bara Utrikesdepartementet som behandlar de här frågorna – inom Sida och i de svenska trupper som åker ut i fält på olika sätt måste utbildas i resolutionens texter, vad den handlar om och hur man ska kunna ta till vara kvinnors kraft, men det handlar också som sagt om att hjälpa de kvinnor som har utsatts för fasansfulla saker i olika sammanhang. Det är en stor fråga som vi måste ta i både i det långsiktiga samarbetet och i det humanitära arbetet.

Anf. 93 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag fick inte svar på frågan om Carin Jämtin tänker stödja nätverket Operation 1325. Jag tror att de har samtalat med biståndsmministern utifrån vad jag kunde se på underlaget inför samtalet med biståndsmministern just när det gäller att söka anslag från Sida, eller varifrån de nu söker anslag.

Operation 1325 går faktiskt ut på att utbilda kvinnor både nationellt och internationellt och att vi också bygger upp de nätverk som jag tror är oerhört viktiga. Jag vill alltså gärna höra om biståndsmministern är beredd att stödja Operation 1325.

Vi har ju också här i riksdagen Sällskapet riksdagskvinnor mot krig, med förkortningen Särk. Där är vi representerade från olika partier. Vi arbetar med frågan där. Vi har också skrivit till Kofi Annan, och vi har haft konferens här i riksdagen om just resolution 1325.

Jag hade ställt den här interpellationen till utrikesministern först. Det var så att hon hade en artikel i juni förra året där överskriften var: Utan kvinnorna blir ingen fred varaktig. Laila Freivalds säger just det: Det är få kvinnor som finns med i fredsprocessen. Vi kan historiskt gå tillbaka till Bosnien och se vad som hände där. Den rapport som har kommit upp innebär en svidande kritik mot ländernas arbete mot människohandel. Man kan fråga sig: Är det egentligen rätt verktyg vi har använt, och är det på det bästa och mest ultimata sättet vi arbetar? Då kommer frågan tillbaka: Är det så att vi inte använder kvinnors kunskap och ser till den sociala delen tillräckligt efter en konflikt eller en katastrof? Eller är det så att vi går in och ser brottsligheten och människohandeln?

Risken finns också på Sri Lanka. Jag sitter med i Ecpats styrelse, och vi fick från vår vänorganisation Peace på Sri Lanka uppgift om att människor kommer in som hjälparbetare och är pedofiler som utnyttjar barn. Oftast är det kvinnorna som ser det här och som också är nyckeln till att kunna hjälpa till i de här situationerna.

Min vädjan till bistandsministern är att hon ligger på just när det gäller fredsprocessen nere i Sri Lanka, så att vi kan säga om några år att det var tack vare kvinnornas medverkan i den här processen som vi hittade rätt.

Jag såg på ett TT-meddelande förut att barn efter tsunamikatastrofen nu går i skolan, och det är mycket som löser sig. Men trots allt sker det utifrån resolution 1325, som jag tror att det är oerhört viktigt att vi i Sverige arbetar för. Det är också viktigt att vi som får kunskapen också sätter lite press på de regeringar som berörs. Nu blir det statsrådet som får ta det här, men jag önskar att statsrådet också trycker på hos andra regeringar om att de tar sitt ansvar.

Anf. 94 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Jag delar helt Rosita Runegrunds syn på att den här resolutionen är helt central i allt vårt internationella arbete efter katastrofer och i samband med fredsoperationer av olika slag. Det är just därför vi har tillsatt den här interdepartementala arbetsgruppen, som i sig inte kommer att lösa det här problemet men som kommer att kunna se var utbildningsinsatser behöver sättas in, var andra typer av insatser behöver sättas in, om det är något speciellt vi behöver göra på något departement och så vidare, men också vilka internationella aktörer vi måste samarbeta med.

Vi kan med säkerhet göra en del mer i vårt eget bistandsarbete. Vi kan säkert oftare ta på könsglasögonen när vi tittar på humanitära insatser och katastrofinsatser. Men vi måste också påverka andra biståndsgivare, andra humanitära organs arbete runtomkring i världen och också andra länders fredsbevarande truppers agerande runtomkring i världen. Vi måste klara av det också. Det gäller att vi hittar kanaler för att påverka ute i världen, precis som Rosita Runegrund sade.

Jag säger som jag brukar säga här i talarstolen, att jag hoppas att vi för kampen gemensamt på den internationella arenan. Jag pratar med regeringsföreträdare men också med företrädare för internationella socialdemokratiska partier, och jag hoppas att Rosita Runegrund pratar om de här frågorna med sina kristdemokratiska partikolleger runtomkring i världen, för att påverka kristdemokratiska regeringar i andra delar av Europa eller, för den delen, på andra ställen i världen. Som tur är finns biståndsgivare och trupper från andra delar av världen än Sverige.

Vi måste också hela tiden värdera hur vi arbetar. En av de saker som vi nog har varit dåliga på i Sverige traditionellt, precis som i många andra länder, är att se att kvinnor har behov av andra typer av stöd. Kvinnor har andra kunskaper, andra kompetenser än vad män har. Vi har varit dåliga på att planera in det. Jag tycker att vi har blivit bättre men att det kan utvecklas. Därför har vi den interdepartementala arbetsgruppen om resolution 1325. Men vi har också ett projekt som jobbar med jämställdhetsintegrering generellt, specifikt på UD. Det kommer också att

leda till en förbättrad syn på de här frågorna vad gäller just UD:s ansvarsområde.

Vi måste orka jobba på alla möjliga nivåer med de här frågorna. Det är sammanfattningen av det jag sade.

Om jag minns rätt har nätverket Operation 1325 skickat in en ansökan som ligger hos Sida. Jag tror inte att den hamnade på UD. Jag tror att den behandlas just nu. Jag kan gärna återkomma i den frågan.

Anf. 95 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! När det gäller Operation 1325 är det nog rätt som biståndsministern säger, att ansökan inte ligger hos UD utan hos någon organisation under Sida. Men den behöver stödet från ministern.

Egentligen är vi inte oeniga i den här frågan. Det är ändå ett sätt för oss att pressa på. När det första betänkandet om Liberia kom fanns inte detta med. Det är trögt på departementen. Det har inte varit självklarheter.

Nu ser jag att det har skett en förbättring, på grund av att den interdepartementala gruppen har bildats. Men det finns väldigt mycket kvar att göra. När betänkandet om Liberia kom andra gången var det inte självklart att det var med. Vi från utrikesutskottet fick påpeka att vi ville ha det skrivet, att det ska finnas med.

För ett antal år sedan när jag bodde i Angola, i slutet på 80-talet, såg jag FN-missioner som arbetade och det som fanns runtomkring. Där såg man hur viktigt det är att kvinnor finns med i olika fredsprocesser och i processen över huvud taget. Då ville ingen inom FN-systemet erkänna att man utnyttjade kvinnor och barn sexuellt. I dag är det tillåtet att tala om det. Nu, när det är tillåtet, tror jag också att vi kan påverka och göra mycket mer. Vi har ingenting att förlora utan allt att vinna på att få med kvinnorna i fredsprocesserna.

Tack för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2004/05:111 till utbildningsutskottet

2004/05:112 till bostadsutskottet

2004/05:113 till skatteutskottet

2004/05:115 till justitieutskottet

2004/05:129 till miljö- och jordbruksutskottet

2004/05:136 och 137 till lagutskottet

2004/05:140 till näringsutskottet

2004/05:144 till justitieutskottet

2004/05:146 till skatteutskottet

2004/05:148 till arbetsmarknadsutskottet

2004/05:149 till skatteutskottet

Motioner
2004/05:Ju36 till justitieutskottet
2004/05:Fö41 och Fö42 till försvarsutskottet
2004/05:So14 och So15 till socialutskottet
2004/05:U9 till utrikesutskottet
2004/05:N19 till näringsutskottet
2004/05:Ju37–Ju42 till justitieutskottet
2004/05:So16–So19 till socialutskottet
2004/05:L14 och L15 till lagutskottet
2004/05:Fi8–Fi11 till finansutskottet
2004/05:U10–U12 till utrikesutskottet
2004/05:Sf22 till socialförsäkringsutskottet
2004/05:Fi12 till finansutskottet
2004/05:N20 och N21 till näringsutskottet
2004/05:So20–So24 till socialutskottet
2004/05:MJ22 till miljö- och jordbruksutskottet

Prot. 2004/05:98
5 april

14 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2004/05:SfU10 och SfU11
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU9
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2004/05:AU5
Bostadsutskottets betänkande 2004/05:BoU3
Finansutskottets betänkanden 2004/05:FiU22 och FiU24
Lagutskottets betänkanden 2004/05:LU16, LU17 och LU21

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Lagutskottets betänkande
2004/05:LU22 Förbättrade ersättningsmöjligheter vid oljeskador till sjöss

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
2004/05:MJU11 Århuskonventionen
2004/05:MJU12 Svensk-norska renbetesförhållanden
2004/05:MJU14 Vissa veterinära frågor

Kulturutskottets betänkanden
2004/05:KrU5 Idrottsfrågor
2004/05:KrU6 Riksrevisionens granskning av stödet till idrottsrörelsen
och folkbildningen
2004/05:KrU8 Radio- och TV-frågor

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 april

2004/05:1352 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Ungdomars psykiska ohälsa

2004/05:1353 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Dyslexidiagnoser

2004/05:1354 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Ny alkoholdryck

2004/05:1355 av *Helena Bargholtz* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Regler för friåret

2004/05:1356 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förbud av sexklubbar

2004/05:1357 av *Harald Nordlund* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Återskapande av våtmarker

2004/05:1358 av *Krister Hammarbergh* (m) till statsrådet Ulrica Mes-
sing

Kompensation till Arvidsjaur

2004/05:1359 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
ÖB:s uttalande

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 12 april.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 april

2004/05:1316 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Människors avsaknad av medborgerliga rättigheter

2004/05:1323 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
EU-samverkan mot handel med kvinnor

2004/05:1325 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Jens Orback
Etnisk diskriminering av arbetssökande

2004/05:1338 av *Cecilia Wikström* (fp) till utrikesminister Laila Frei-
valds

EU:s uppförandekod för vapenexport

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 12 april.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 15.51,
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 85 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
2 § Svar på interpellationerna 2004/05:487 och 488 om behandlingen av förslaget till nytt EU-fördrag	1
Anf. 1 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	1
Anf. 2 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	2
Anf. 3 GUDRUN SCHYMAN (-)	3
Anf. 4 CARL B HAMILTON (fp)	4
Anf. 5 HÅKAN LARSSON (c)	5
Anf. 6 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	6
Anf. 7 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	7
Anf. 8 GUDRUN SCHYMAN (-)	8
Anf. 9 CARL B HAMILTON (fp)	9
Anf. 10 HÅKAN LARSSON (c)	10
Anf. 11 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	10
Anf. 12 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	12
Anf. 13 GUDRUN SCHYMAN (-)	12
Anf. 14 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	13
3 § Svar på interpellation 2004/05:435 om rättsväsendet i Västerbotten	13
Anf. 15 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	13
4 § Svar på interpellation 2004/05:440 om fjällräddningen efter garnisonsnedläggningen	14
Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	14
Anf. 17 HÅKAN LARSSON (c)	15
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 19 HÅKAN LARSSON (c)	17
5 § Svar på interpellation 2004/05:458 om krigsförbrytare i Sverige	17
Anf. 20 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	17
Anf. 21 ULRIK LINDGREN (kd)	18
Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	19
Anf. 23 ULRIK LINDGREN (kd)	20
Anf. 24 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	21
Anf. 25 ULRIK LINDGREN (kd)	21
Anf. 26 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	22
6 § Svar på interpellationerna 2004/05:407 om övergrepp mot civilbefolkningen i Darfur i västra Sudan och 482 om Darfur och Kongo-Kinshasa	22
Anf. 27 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	22
Anf. 28 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	24
Anf. 29 ROSITA RUNEGRUND (kd)	25
Anf. 30 BIRGITTA OHLSSON (fp)	26
Anf. 31 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	26
Anf. 32 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	27
Anf. 33 ROSITA RUNEGRUND (kd)	28

Anf. 34	BIRGITTA OHLSSON (fp).....	29
Anf. 35	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	30
Anf. 36	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	30
Anf. 37	ROSITA RUNEGRUND (kd).....	31
Anf. 38	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	31
7 §	Svar på interpellation 2004/05:415 om hävt	
	vapenembargo mot Kina	32
Anf. 39	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	32
Anf. 40	CARL B HAMILTON (fp)	32
Anf. 41	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	33
Anf. 42	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	34
Anf. 43	CARL B HAMILTON (fp)	35
Anf. 44	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	36
Anf. 45	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	37
Anf. 46	CARL B HAMILTON (fp)	37
Anf. 47	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	38
	Ajournering.....	38
	Återupptagna förhandlingar	38
8 §	Svar på interpellation 2004/05:437 om Sveriges inställning	
	till situationen i Nepal	39
Anf. 48	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	39
Anf. 49	KALLE LARSSON (v).....	40
Anf. 50	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	41
Anf. 51	KALLE LARSSON (v).....	41
Anf. 52	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	42
Anf. 53	KALLE LARSSON (v).....	43
9 §	Svar på interpellation 2004/05:452 om Sveriges stöd till	
	Vitryssland.....	43
Anf. 54	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	43
Anf. 55	CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	45
Anf. 56	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	46
Anf. 57	CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	47
Anf. 58	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	48
Anf. 59	CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	48
10 §	Svar på interpellationerna 2004/05:462, 463, 464, 465,	
	466 och 467 om situationen i Colombia	49
Anf. 60	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	49
Anf. 61	LUCIANO ASTUDILLO (s)	51
Anf. 62	JAN LINDHOLM (mp).....	51
Anf. 63	BIRGITTA SELLÉN (c).....	52
Anf. 64	CHRISTER WINBÄCK (fp).....	54
Anf. 65	ALICE ÅSTRÖM (v).....	54
Anf. 66	BJÖRN HAMILTON (m)	55
Anf. 67	Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	56
Anf. 68	LUCIANO ASTUDILLO (s)	57
Anf. 69	JAN LINDHOLM (mp).....	58
Anf. 70	BIRGITTA SELLÉN (c).....	59
Anf. 71	CHRISTER WINBÄCK (fp).....	59

Anf. 72 ALICE ÅSTRÖM (v).....	60
Anf. 73 BJÖRN HAMILTON (m).....	61
Anf. 74 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	61
Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	62
Anf. 76 JAN LINDHOLM (mp).....	63
Anf. 77 BIRGITTA SELLÉN (c).....	63
Anf. 78 CHRISTER WINBÄCK (fp).....	64
Anf. 79 BJÖRN HAMILTON (m).....	64
Anf. 80 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	65
11 § Svar på interpellation 2004/05:480 om de bortförda barnen.....	65
Anf. 81 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	65
Anf. 82 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	66
Anf. 83 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	67
Anf. 84 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	68
Anf. 85 GÖRAN LINDBLAD (m).....	69
Anf. 86 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	70
Anf. 87 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	71
Anf. 88 GÖRAN LINDBLAD (m).....	71
Anf. 89 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s).....	72
12 § Svar på interpellation 2004/05:430 om FN-resolution 1325.....	73
Anf. 90 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	73
Anf. 91 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	74
Anf. 92 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	75
Anf. 93 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	76
Anf. 94 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s).....	77
Anf. 95 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	78
13 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	78
14 § Förnyad bordläggning.....	79
15 § Bordläggning.....	79
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	80
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	80
18 § Kammaren åtskildes kl. 20.34.....	81

